

למעשה

פרשת במדבר

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סנש 21\11

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית וכתובת דברי

תורה וסיפורי אמונה

פרשת במדבר

מה המיוחד בדגלים

כתוב במדרש (במדב"ר ב, ג) "ד"א, הביאני אל בית היין (שה"ש ב, ד), בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים, שנאמר (תהלים סח, יח) רבב אלקים רבותים אלפי שנאן. והיו כולם עשויים דגלים דגלים, שנאמר (שה"ש ה, י) דגול מרבבה. כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים. אמרו, הלואי כן אנו נעשים דגלים כמותן. לכן נאמר הביאני אל בית היין, זה סיני שנתנה בו התורה שנמשלה ביין (משלי ש, ה) ושתו ביין מסכתי. הוי, אל בית היין זה סיני. ודגלו עלי אהבה, אמרו, אילולי הוא מגדיל עלי אהבה, וכן הוא אומר (תהלים ב, ו) נרננה בישועתך וגו'. אמר להם הקב"ה, מה נתאוויתם לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם (שם, ז) ימלא ה' כל משאלותיך. מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למושה, לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו".

נמצא שבשעת המעמד הגדול והנורא של מתן תורה, בתוך מראה האש המופלא לא עלה בליבם של ישראל, אלא רק קנאה בדגלי המלאכים! שומה עלינו, אם כן, לברר בירור יסודי את ענין הדגלים.

וצ"ב מהו הענין המיוחד שיש בדגלים שהצליח להסיח את דעתם מיום קבלת התורה שלו חיכו כל כך ?

ועוד לכאורה יפלא. אם רצתה חכמתו ית' למלא משאלותיהם של ישראל, מדוע לא התקיימה

משאלתם מיד. מדוע המתין הקב"ה עד לאחר הקמת

המשכן. עד המסעות והחניות!

ועוד למה עמ"י צריכים לחכות שיעשה להם ה' דגלים וכי הם לא יכלו לעשות לעצמם דגלים.

אלא יש לבאר בהקדים הטעם שאין יצר הרע שולט במלאכי השרת וכמו שכתוב במדרש (כו ה) רבי ברכיה בשם רבי לוי אמר משל לישראל וכהן שנכפו, נמסר להן רופא ממוחה והיה מצוה את ישראל ומניח את הכהן, אמר לו הכהן מפני מה אתה מצוה את ישראל ואתה מניחני. אמר לו זה ישראל הוא ודרכו להלך בין הקברות, אבל אתה כהן ואין דרך להלך בין הקברות, לפיכך אני מצוה את ישראל ומניחך. כך העליונים שאין יצר הרע מצוי בהם אמירה אחת דיה להם, שנאמר (דניאל ד, יד): בגורת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא, אבל התחתונים שיש בהם יצר הרע הלואי לשתי אמירות יעמדו, הדא הוא דכתיב: ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן וגו' ומבואר כאן שאין יצר הרע למלאכים שהרי כתוב שאינו מצוי בהם.

והארכנו בזה בלמעשה (פרשת אמור), ונראה שחלק ממה שאין יצר הרע שולט בהם זה בגלל בהירות הידיעה ובהירות זו נובעת מהסדר שהם מצויים בו, וזה מה שעמ"י התקנאו, ורצו וה' נתן להם את הדגלים שמגדירים כל אחד מה תפקידו.

ולפי"ז מובן למה רק לאחר שנבנה המשכן נעשו דגלים וכמו שמבאר הרב יעקב קמינצקי צ"ל שיש להתבונן, כי לכאורה ענין הדגלים עלול לגרום לפירוד

כך גם אנחנו, איננו כעדר המוני סתם, אלא לכל אחד תפקיד משלו, אך כולנו חלק מעם אחד, אשר מטרתנו אחת - למלא רצון מלכנו, כל אחד לפי תכונותיו וכוחותיו ויכולותיו והתפקיד שייעד לו הבורא בעולם.

ואת היסוד שכאשר האדם עסוק בדברים חיובים אינו פנוי למחלוקות וכיו"ב רואים גם באבות דרבי נתן (פרק כ משנה א) רבי חנניה סגן הכהנים אומר, כל הנותן דברי תורה על לבו, מבטלין ממנו הרהורי חרב, הרהורי רעב, הרהורי שטות, הרהורי זנות, הרהורי יצר הרע, הרהורי אשת איש, הרהורי דברים בטלים, הרהורי עול בשר ודם, שכן כתוב בספר תהלים על ידי דוד מלך ישראל שנאמר: "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט, ט). וכל שאינו נותן דברי תורה על לבו, נותנין לו הרהורי חרב, הרהורי רעב, הרהורי שטות, הרהורי זנות, הרהורי יצר הרע, הרהורי אשת איש, הרהורי דברים בטלים, הרהורי עול בשר ודם. עיין שם.

וצ"ב היכן כתוב בפקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים שמי שנותן דברי תורה על ליבו מעבירים את כל ההרהורים הללו אלא היות וזה משמח את הלב כל הרהורי השטויות הולכים כשהחזו"א רצה לחזק את עצמו הוא היה לומד את האבות דרבי נתן הזה כי כאשר האדם הוא עסוק בדברים מרוממים אינו שם לב לזוטות שכאלה

לבבות, חלילה, כי לכל דגל יש צבע שונה, כצבע האבן של אותו שבט בחושן, וכן ציור שונה. נמצא שההגלים מדגישים את ההבדל בין השבטים, ואת התכונה המיוחדת של כל שבט.

מטרה אחת - מאחדת את הכלל

אלא, מכיון שלכולם מרכז אחד, הוא המשכן, וכולם חנו סביבו, אין זה גורם לפירוד והבדלה בין השבטים, אלא המיוחדות של כל שבט גורמת שכל אחד יעמוד על משמרתו, כשכולם מאוחדים סביב המשכן.

דבר דומה, מצאנו בתכונות גוף האדם, תפקיד האזנים - לראות. תפקיד העינים - לשמוע. וכי יעלה על הדעת שתהיה ביניהם מחלוקת כי לכל אחד תפקיד שונה? ברור שלא! כי כולם מאוחדים לתפקוד נכון ומלא של גוף האדם!

כך גם האומה- היות וכולם מאוחדים למטרה אחת, אין חשש למחלוקת.

המשכן - לב האומה

לכן כל זמן שלא הוקם המשכן ולא היה עדיין מרכז רוחני, לא יכלו ליצור פירוד והבדלה בין השבטים. רק אחר שהוקם המשכן אפשר לפצל את העם לפי דגלים באופן שזה לא יגרום לפירוד ביניהם.

את זה ראו כלל ישראל אצל המלאכים. לכל מלאך תפקיד משלו. אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. ובכל זאת הם מאוחדים. מדוע? כי תפקיד כולם למלא ציווי מלכם ולהשביע את רצונם.

לאחר שהתגיר גר הצדק, הגראף פוטוצקי המפורסם, ששינה שמו לאברהם בןאברהם היה מסתתר מאימת הכנסיה הקטולית והיה שרוי בעיר אילייא שבליטא ושם למד בבית המדרש המקומי בשקידה רבה לאחר שנתפס בעקבות הלשנה נאסר הגר ונחבש בבית האסורים המרכזי בעיר וילנא ראשי הנוצרים אשר חשו עלבון צורב במה שאחד מבני האצולה נטש את דתם והמירה ביהדות דנו אותו והעמידוהו בפני הברירה לשוב לנצרות או להשרף חי הגר"א מוילנא שלח להודיעו כי יש באפשרותו להצילו על ידי כוחות טמירים על כך השיב הגר הצדיק אינני מבקש הצלה אני מעדיף להשרף חי על קדושת השם בראות הנוצרים את עקשנות הגר ודביקותו בדת ישראל לבלתי שוב לנצרות על אף כל האיזמים התעללו בו קשות לפני ביצוע גזר הדין אמרו לו כאן בעולם הזה אנו נוקמים בך אך לעומת זאת שם בעולם העליון תתנקם אתה בנו השיב הגר בחיך שלי חפשי מכעס ומנקמה אל מעניו צמאי הדם אספר לכם משהו מימי נעורי באחוזתו של אבי הייתי משחק עם ילדי האיכרים פעם אחת לאחר שעות העבודה עלה בידי ליצור מחימר פסלים של חיילים והצבתים בתוך הגן באו חברי ילדי האיכרים ובמגפיהם הגסים רמסו את הכל לעפר מיד רצתי אל אבי ובדמעות בעיני סיפרתי לו על אסוני הכבד ובקשתיו כי יעניש את חברי ברם תחת למלא בקשתי הוכיחני אבי על פני באמרו הואיל ואתה משכיל יותר מילדי האיכרים אל לך לדרוש עונש על דברים פעוטים חסרי ערך כאלו הרהרתי בלבי אמנם כעת

איך האדם ירגיע את עצמו שלא ינקום

ויש להוסיף מש"כ בלמעשה (פרשת קדושים) עצה מצינו בדברי היכלי יקר' (פרשת קדושים בד"ה אבל) לשכך כעס וחמה ולהשקיט רוחו מיצר ותאוות הנקמה, וז"ל. 'למה הדבר דומה, לתינוק המשחק ועושה מעשה נערות באיזו בנין או כל דבר אחר, ובא איזה אדם וקלקל כל מעשיו אשר בנה ואשר נטע הילד. והילד צועק לפני אביו צעקה גדולה ומרה על זה, ואילו היה אביו משגיח בו ועושה רצונו היה הורג לזה האדם. אמנם אביו אינו משגיח בקולו כלל, כי אף אם הקטן כפי מיעוט שכלו חושב שזה הגדיל לעשות לו רעה גדולה, מכל מקום האב רואה בשכלו שאין הדבר כן, ושכל מעשה הבן היו הבלים, מעשה תעתועים, ואינם כדאים שבעבורם יהיה לזה כאויב ומתנקם, כי כפי האמת לא עשה לו זה כלום. כך הוא הענין בין אבינו שבשמים לברואיו אשר לפי מיעוט השגתם הם חושבים כי כל עניני העוה"ז יש בהם צד מעלה ושלימות, והנוגע בכבודם או בגופם או בממונם נראה להם כי הגדיל לעשות עמהם רעה....

השקפה נכונה על המצות - אמצעי לעמידה בנסיון

דוגמא ומופת להסתכלות נכוחה על חיי תורה ומצוות, משמש הסיפור המרטיט על שעותיו האחרונות של הגר צדק, אברהם בן אברהם כך מובאים הדברים בספר 'כצאת השמש בגבורתו' מן הסדרה לתיקון המידות.

הנני חדל אוניס אך כשאגדל אנקום אני בעצמי במחבלי מעשה ידי כסבורים אתם המזיך אברהם כי משגדלתי עלה אי פעם במחשבתי להנקש בהם וכי מה עשו לי אז בהיותם ילדים נבערים מדעת שברו דמויות של חימר רמסו בוץ ותו לא כאן פנה הגר צדק למעניו סבורים אתם שבעולם האמת כשיהיה הכל ברור בשכלי תהיה דעתי נתונה לנקמה על שבבערותכם שרפתם את בשרי וחרכתם את עצמותי שאינם אלא עפר מן האדמה דברים מרוממים אלה מבטאים את ההשקפה האמיתית הצרופה על החיים לא פחות מדהימים הם הדברים שאמר הגר בהמשך דבריו על אודות אותו מלשין שפל אם רק אזכה לזכות כלשהי בעולם האמת לא אנוח ולא אשקוט עד שיעלה בידי להביא את המלשין לחיי העולם הבא שהרי הוא אשר זיפני באושר גדול כזה להישרף על קדושת השם הגדול סיפור זה מלמד אותנו מה רב הכח הטמון בנושא הנידון בשיחה זו ההכרה בהיות המצוות בבחינת לקיחה מרוממת את האדם עד כדי מסירות נפש של ממש ההתבוננות באושר העצום הנופל בחלקו של עובד ה' מגמדת את כל הקשיים והקרבנות הניצבים בדרכו אל קיום המצוות ומכאן נלמד בקל וחומר מה גדול הסיוע שנוכל להפיק מרעיון זה בשעה שאנו עומדים מול הנסיונות שבחיי היום יום.

אלישיב אודת מאמר חז"ל (ברכות ז, ב) "הקובע מקום לתפילתו כשמת אומרים עליו אי חסיד אי עניו". נשאלת השאלה מה ענווה וחסידות יש בקביעות מקום לתפילתו? והשיב שבדרך כלל במשך הזמן יש לאדם טענות כלפי המקום שבו מפני מתפלל; אם מפני שלא כיבדוהו כראוי, אם מפני שסבור שלא נתנו לו עליה כראוי לכבודו ואם מפני שאר טענות כיו"ב, ולכן רוצה לעקור ממקומו ולעבור להתפלל בבית כנסת אחר, אך הקובע מקום לתפילתו ואינו משנה את מקומו – הרי שהוא עניו וחסיד ולא שם לבו כלל לענייני כבוד וגאוה.

ועוד נראה שאם אינו זו ממקומו בגלל שפגעו בו מראה שהוא מתפלל וראשו ברוחניות, ולא מה שמענין אותו זה כבוד ולא איכפת לו כלום, אדם כזה הוא בן העוה"ב.

חשיבות הסדר

ועוד יש להביא מש"כ הרב דב יפה שליט"א בספרו לעבדך באמת איש על דגלו באתר לבית אבותם יחנו בני ישראל (ב, ב).

עניין הדגלים שהאריכה בהם התורה בפרוטרוט, מעיד על החשיבות הגדולה שמיחסת התורה לעניין הסדר.

וז"ל הגאון ר' אהרון קוטלר: "ועד היכן מגעת חשיבות עניין הסדר, יש ללמוד ממה שמצינו בתורה ענין הדגלים, שסדרה התורה בפרוטרוט כל מהלכם, נסיעתם וחנייתם; מי הם בכל דגל, ואופן חנייתם

לא שם ליבו לענייני הכבוד "זה השער לה' צדיקים יבואו בו: בית הכנסת ובית המדרש שאין בו מחלוקת ויש בו ברכות - צדיקים יבואו בו" (ספר הרוקה) דבר צחות שמעתי ממורי ורבי מרן הגרי"ש

הרי לנו שלמרות שבערו בהם רגשות של קדושה ליכות בעניין הנשגב של נשיאת ארון הקדש, מכל מקום כיוון שלא שמרו על הסדר, הגיעו למצב שדחפו האחד את זולתו והיה הארון מכלה בהם, כי מצד גודל קדושתו של הארון, הפגיעה היותר קלה חמורה מאד.

שמעתי שאחד מראשי הישיבות זצ"ל כתב לאחד האדמו"רים, "מה פשר הדבר שהחסידים של כב' דוחפים כשאתה מגיע למקומות שמתאספים ציבור גדול (הלוויות, עצרות עם וכדו'), וכי הרצון לכבד אותך או לחזות בך, מתיר להם לדחוף אחרים! או שתשפיע עליהם שלא ינהגו כך, או שתמנע מלהגיע למקומות כאלו!"

וכן מצינו בחלוקת לחם הפנים, שאמרו חז"ל: "הגרגרנים חוטפים, והצנועים מושכים את ידיהם". והרי בודאי שהסיבה שחטפו לא הייתה בגלל שהיו להוטים אחרי מעט לחם, אלא שהיו חוטפים מצד חביבות המצוה הגדולה שבאכילת לחם הפנים, שכל כך גדולה זכות אכילת קדשים בקדושה יתרה, עד שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ומכל מקום מצד חסרון הסדר שהי ה בלקיחה דרך חטיפה, נקראו החוטפים גרגרנים.

דברי הג"ר נחום פרצ'וביץ לבחור שהחל לעסוק בשידוכים

ענין הסדר נוגע מאד גם לתכנון הזמן שלא ילך לאיבוד. הרי הזמן הוא החיים, ואיבודו של הזמן הוא איבוד ובובו החיים עצמם. אם יגידו לאחד בכמה את ה מוכן למכור חלק מהחיים שלך, היעלה על הדעת

ונסיעתם, מי קודם, מי אח"כ; ובנסיעת המשכן מתי והיכן יסע כל הגל. וכן בעבודת המשכן כל דבר ודבר בקדימה ואיחור, ומי ישא כלי זה ומי ישא כלי אחר". מוסיף הגאון ר' אהרון קוטלר, שאל תאמר שחשיבותו של הסדר היא רק אצל מי שטרדותיו מרובות ועולות לגרום לו לבלבל, שהרי בדור המדבר היו הטרדות מועטות, שהרי לא היו כלל טרדות פרנסה וכן לא היה צורך לדאוג ללבוש ולמוזון, ואעפ"כ הוצרכה התורה לסדר הכל בפרוטרוט, וכל פגיעה ופגיעה ממש היה עפ"י ה', וכדכתיב "עפ"י ה' יחנו". וכל כך גדול ענין הסדר עד שאמרו (ערכין יא) ביחס ללויים (שיש מן הלויים שתפקידם להיות משוררים ויש שתפקידם להיות שוערים): "כלך לך, שאת ה מן המשוררים ואני מן השוערים, ומשורר ששיער חייב מיתה".

בעל 'בית הלוי' ראה עשיר אחד שאומר תהילים בדביקות. אמר 'בית הלוי' לעשיר: עריק אינו רק מי שבורח לגמרי מהצבא, אלא גם מי שנוטש את היחידה שלו ועובר לשרת ביחידה אחרת. התפקיד שלך הוא לדאוג לעניים שיהיה להם אוכל, ואת אמירת תהילים תשאיר לעניים...

לשמור על הסדר - גם בשאיפות לעניינים של קדושה

התורה אומרת: אל תכריתו את שבט הקהתי וזאת עשו להם וחיו (ד, יח). חז"ל מספרים, שכל אחד מבני שבט הקהתי היה רוצה ליכות בנשיאת הארון, והיו דוחפים זה את זה והיו באים לידי מריבה, והיה הארון מכלה בהם רח"ל.

נפלא וכל נברא שומר משמרתו וגבולו. האור והחושך סותרים זה את זה, אך הקב"ה עשה שלום ביניהם על ידי שכל אחד שומר משמרתו וגבולו ופועל בזמן המיוחד לו - האור ביום והחושך בלילה. כמו כן, אם אחד הכוכבים יסטה ממהלכו, הוא עלול לשרוף את העולם כולו, וכן אם נתקרר השמש מעט יותר אל כדור הארץ, או תתרחק ממנו מעט - ייחרב העולם! נמצא שכל בריאת העולם וקיומו מבוסס על סדר, שכל נברא שומר על גבולו ותפקידו כפי שיעד לו הבורא ית.

לפי"ז עניין השלום אינו רק במה שנוגע בינו לבין חברו, אלא גם בינו לבין עצמו, שכל עניינו יתנהלו בסדר הנכון, כל דבר כפי הראוי לו ובזמן הראוי לו. ולמשל, שהלימוד לא יפריע לתפילה, והתפילה לא תפריע ללימוד. וכן שלימוד הגמ' לא יפגע בלימוד הלכות ומוסר או בלימוד פרשת השבוע. וגם למנוע בלבולים בדעת. עכ"ד מלעבדך באמת.

מה המיוחד בתורה שניתנה בחינם

רבי שמשון פינקוס זצ"ל ביאר מדוע התורה ניתנת חינם, בהקדם מה שיש לבאר, רואים אנו בנוסח הבקשות לזכות לתורה, שכל הבקשות הם למתנת חינם "חננו מאתך דעה" "כן תחננו ותלמדנו". מדוע כל צורת הבקשה היא בבקשה על תורה בחינם? התשובה היא: למשל רואים אצל ילד עט יקר, השאלה שנשאל מחבריו היא, כמה זה עלה?

אבל אם מחזיק יהלום יקר המציאות, אף אחד לא ישאל כמה זה עלה לך? כי מובן מאליו שאין לו

שהוא יסכים?! ובכן, כשאדם מבזבז את הזמן הוא מאבד חלק מהחיים שלו. ובאמת צריך לתכנן לא רק שהזמן לא ילך לבטלה אלא שינוצל באופן הכי יעיל, כי גם אם הוא מנצל את הזמן לדבר חיובי אך באותו זמן יכול היה לעסוק בדבר בעל חשיבות גדולה יותר או לעשות את הדברים באיכות גבוהה יותר - גם זה בכלל בזבזו זמן.

וכשם שבניהול עסק, תנאי יסודי להצלחת העסק הוא באמצעות תכנון נכון על מה לשים את הדגש ואיך להתנהל בצורה מסודרת, כך גם בעניינים רוחניים, הסדר והתכנון נחוצים מאד להצלחה.

הגאון ר' נחום פרצ'וביץ אמר פעם לבחור שהחל לעסוק בשידוכים, שישנם שחושבים שכאשר הם מתחילים לעסוק בשידוכים העיקר זה שידוכים, ואם נשאר זמן פנוי לומדים. אח"כ מתארסים, ואז העיקר זה ההכנות לחתונה... ואח"כ מתחתנים ושנה ראשונה עסוקים ב"ושימח"... אך האמת היא שצריך ללמוד וללמוד וללמוד, ובתוך זה לסדר את מה שצריך.

הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל כותב לאחד: "עושה רושם שהחיים אצלך הם בין פגישה לפגישה..."

מהות עניין השלום ונגיעתו לכל חיי האדם
אחד מהסניפים של סדר הוא עניין השלום. בתחילת ברכת 'יוצר' אומרים: "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל". מפרש הגאון ר' אהרן קוטלר, שהמושג של שלום הוא שכל דבר עומד על מקומו כפי הסדר הראוי לו. וזהו השבח שאנו אומרים, שגם הבריאה כולה מסודרת בסדר

אדם עשיר היה בעיר בריסק, והיתה ידו קפוצה וליבו אטום לשוועת עניים. דברי גבאי הצדקה נפלו על אוזניים ערלות, והם ביקשו מרב העיר, הגאון בעל "בית הלוי" זצ"ל, שיוכיח את העשיר, כי רבים העניים המשוועים לעזרה, ובידו להושיעם.

ברם, הרב ידע כי "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע", והמתין לשעת הכושר.

שעת כושר זו נקלעה לידו בליל יום הכיפורים.

לאחר התפילה פנו רוב המתפללים לביתם. רק כמה לומדים התכוננו לליל שימורים של לימוד תורה עד עלות השחר. רגילים היו ללילות גדושי תורה, שלא יגרעו מעירנותם בתפילות היום הקדוש למחרת. ביניהם, קבע גם העשיר מושבו. התכונן לליל שימורים של אמירת תהילים כדי לזכות בדין ביום הכיפורים.

פנה אליו הרב ונכנס עימו בשיחה: "כלום רגיל אתה בנדודי שינה?" השיב בשלילה, אך מה יעשה ומורא הדין עליו, ואמירת תהלים מעכבת את הפרוענות!

"אמור לי", התעניין הרב, "הן בקי אתה בהווית העולם, מה דינו של חייל העורק למחנה האוייב בעת מלחמה?" "מציבים אותו מול כיתת יורים", השיב נחרצות. "כך!?"

אפשרות לקנות כזה יהלום, וכאן השאלה שנשאלת היא מי נתן לך את זה? התורה יקרה היא לאין כל ערוך, אין שום אמצעי שניתן על ידו לרכוש אותה, רק לבקש מוד' לקבלה במתנת חנם! התורה ניתנה במדבר להורות כי לימוד התורה לא תלוי בשפע גשמי כזה או אחר, דווקא באופן שלא משועבד להרגלים ולצרכים גשמיים, במקום שה"אני" שלו לא תופס מקום חשוב, יכול בקלות לזכות לקבל תורה, ברגע שהאדם כבול לצרכיו הגשמיים, ברגע שהאדם עסוק יותר מידי עם ה"אני" שלו, כל אלו הם מחסומים לזכות לקבל את התורה. התורה ניתנה במדבר להורות שכדי לזכות לתורה יש ללמוד ב"צימאון" לא כבדרך אגב, כמו שבמדבר יש טעם מיוחד לכל טיפת מים ולכל דבר מאכל, בגלל הרגשת החסר. התורה ניתנה במדבר ששם יודעים להעריך כל פיסת צל, כל דבר מאכל הוא מציאה, כל מעיין הוא אושר ועושר, כזה אושר והערכה על הלומד לחוש בכל מילה של תורה. התורה ניתנה במדבר, מקום בו אדם לומד לא להתפעל מאף אחד, לא מביקורת ולא מהערות, כשאדם מרגיש צורך להיות ער לכל מילה של ביקורת או הערה - מפסיד הרבה משאיפותיו.

מדוע משורר שרוצה לעבוד יותר קשה ולהיות שוער אינו יכול

"ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו" (ד),

(יט)

מאד מן היאוש, מן העצלה והשכחה, ואין ספק, כי כל מלאכה המוטלת על שני אנשים או יותר הפשיעה מצויה בה יותר ממלאכה המוטלת על האחד לבדו, כי הרבה פעמים יסמכו שניהם כל אחד על חברו ותבטל המלאכה מביניהם, זה דבר ברור לכל אדם, ודרך משל אמרו זכרונם לברכה (ב"ב כד, ב) על כיוצא בזה קדירא דבי שתפי לא חמימא ולא קרירא.

למה משורר שרוצה לעבוד יותר קשה ולהיות שוער אינו יכול

כתבו על הרב מאיר חדש זצ"ל (ספר המאיר עמ' שפו) שרבינו עמד כחומה בצורה במאבק נגד רוחות שליליות אלו. (- של הצטרפות בני נוער למאבק במלחמה בבריטים). 'יעקב' היה משמיע חוזר ומשמיע באזני תלמידיו, 'יעקב אמר ליוסף על העיר שכס: זאני הנה נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתני'. התרגום המשיך המשגיח באותן הזדמנויות, 'התרגום מתרגם: 'בצלותי ובבעותי'. וכך גם דרשו חז"ל, שיעקב כבש את שכס על ידי תפילתו. ומה, שאל המשגיח, 'מה עם מלחמתם העיקשת והאמיצה של שמעת ולויו? התשובה היא, שלולי תפילתו של יעקב לא היה נצחון ודאי מושג על שכס! רק התפילה פעלה והמלחמה אינה אלא כסות עינים. כלומר, התפילה היא המביאה את ההצלחה בשדה הקרב!.

כן היה מצטט את דברי הגמ' על הלווים עליהם נאמר שמשורר ששיער – במיתה. והטעים המשגיח למרות ועבודת המשורר הינה עבודה נעימה, גם קלה ומכובדת בעוד עבודת השוערים קשה ומפרכת.

ומה אם נשאר במסגרת הצבא, אלא שיעבר על דעת עצמו מגודוד לגדוד, מחיל פרשים לחיל האספקה, למשל?! חקר הרב. "גם זו עריקה", פסק העשיר. "בשעת מלחמה דינו מוות בירייה. הן לא יתכן שכל חייל יבחר לו גדוד כראות עיניו!"

"מעניין", השיב הרב. "היודע אתה מדוע שאלתי זאת? הן מחר יום הדין, וכולנו עומדים למשפט. כולנו רוצים לזכות בדין ולהמתיק את גור הדין. וממרום העניקו לנו את הדרכים לכך, לתלמידי החכמים העניקו כוחות לימוד בלתי נדלים, כושר ריכוז ועירנות. הם ערים כל הלילה ולומדים, ומחר יהיו עירניים ויתפללו ברגש. לך נתנו מן השמיים עושר, להטיב בו עם העניים והאביונים ולהרבות במעשי צדקה וחסד. מחר יפתחו את פנקסך ויסקרו את מעשיך. ומה ימצאו? שערקת מגדוד לגדוד... שבמקום להרבות בצדקה ובהחזקת תורה, היית נעור כל הלילה ועסקת בתורה... שמע לקולי, אם רצונך לזכות במשפט - קבל עתה על עצמך לפתוח יד לצרכי צדקה וחסד, ועלה על יצועך".

משורר ששיער חייב מיתה – כי כשכל אחד סומך על השני אין אחריות מושלמת

וכ"כ החינוך (מצוה שפט) שלא יתעסקו הלויים בעבודת הכהנים, ולא הכהנים בעסק הלויים, אלא כל אחד יעשה מלאכתו המיוחדת לו, מדכתיב (במדבר ד ט) איש איש על עבודתו ואל משאו.

משרשי המצוה. לפי שעבודת שתי כתות אלה היא עבודה יקרה ומקדשת, על כן צריכה המלאכה להשמר

כמובן שהוא נעצר, ואז, אמר לו ר' משה טיקוצ'ינסקי משפט אחד, שצריך להיות חרוט על לבבו של כל אחד.

ר' משה אמר לו,

'חזור בך ...

שאתה מן ה"משוררים",

ואני,

-נעבאך!

מן ה"שוערים",

ומשורר ששיער חייב מיתה!...

"אתה מן המשוררים ..."

אתה יושב ולומד ואתה משורר את שירת התורה,

- אתה "שר"!!!...

אמנם, אני, באופן אישי, מן השוערים,

- אני שומר פה,

לכן אני צריך להסתובב. אבל אתה, תחזור ...

מכיון שמשורר ששיער חייב מיתה!!!!...

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב שכל אחד

יעשה את תפקידו ולא ישנה וקח אחריות על

תפקידים אחרים.

מה הסיבה שאין דגל שנקרא על שם יוסף

לבני יוסף לבני אפרים תולדתם למשפחתם... לבני מנשה תולדתם למשפחתם... (פרק א, לב)

כתב הרב דב יפה זצ"ל בספרו לעבדך באמת לשון הכתוב מורה שהמניין לא היה על שם יוסף עצמו אלא על שם בניו של יוסף - אפרים ומנשה. אומר על

אסור לו ללוי לבהור מדעתו בעבודה הקשה יותר. אין זו מסירות נפש מצינו. החובה על כל אחד למלא בקפידה את מה שהוטל עליו. כך, תפקידו של בן הישיבה הוא ללמוד תורה! ואכן הצליח רבות במלחמתו התקיפה הזאת, כפי שהעיר מרן הגרא"מ שך שליט"א שמכל הישיבות באותה תקופה היתה זו ישיבת 'חברון' שהצליחה לבלום מגמה שלילית זו. זאת בזכות רבינו. ע"כ.

והרב משה מרדכי שלוזינגר זצ"ל סיפר (בעקבי הצאן עמ' יט)

אצלנו בסלבודקא, היו שני "מסלולים" בין טורי הספסלים, והיה את המשגיח ר' משה טיקוצ'ינסקי זצ"ל, לשמו ולזכרו תאוות נפש, אשר היה הולך הלוך וחזור בין הטורים, כיון שבתור משגיח הוא היה צריך להסתובב ולהשגיח, וכך הוא הלך הלוך וחזור, שקוע בשרעפים...

פעם אחת...

- וזה, כל באי סלבודקא,

כל מי שדרכה רגלו בסלבודקא,

ידוע את הסיפר הזה.

— פתאום...

באמצע ה"סדר", של אחר הצהריים, בחר אחד קם,

והתחיל... גם הוא, ללכת...

- הלוך וחזור.

ו"התנגש"...

מאספקלריא במדבר

כך בעל הטורים שהסיבה שהכתוב לא אמר "לבני יוסף לאפרים", לפי שמשום כבוד מלכות לא נשא יוסף את מיטת אביו יחד עם שאר אחיו, לא רצה הכתוב למנותו בדגלים ונקרא הדגל על שם בניו,

מורדכי ועוד

חובת ומעלת הדן כל אדם לכף זכות

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. שאו את ראש כל עדת בני ישראל למושפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגולגלתם" (במדבר א', א-ב). "וידבר ה' אל משה לאמר. אך את מטת לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל" (שם, מ"ח-מ"ט).

שאלה:

א) ויש לשאול כיצד כתוב בתורה שאו את ראש "כל עדת בני ישראל" ומאידיך בהמשך מפורש אך את מטת לוי לא תפקד, ואם כן אינו "כל", כיון ששבט לוי הוא חלק מעדת בני ישראל?
ב) ועוד מהו הלשון שאו ולא כתב יתנונו?

תירוץ ה'בן איש חי' ללמד זכות על כל ישראל:

ותירץ העוד יוסף חי מדוע כתבה התורה 'כל ישראל אין כוונתה לכלל הכמות של השבטים, אלא אותם שבטים שכן הוא מונה ימנה את כולם בלי הבדל בדרגתן ומעלתן, כדי לכלול כל הרמות והדרגות של בני אדם ללא הבדל, שהתורה רוצה ללמדנו שאין לקטרג על שום אדם מבני ישראל ואפילו על הרשעים, אלא תמיד צריך ללמד זכות על כל אדם כיוון שבודאי תהיה לו איזו זכות, שהרי מציעו שהקב"ה הקפיד על משה רבינו בשביל שכניה את בני"י "שמעו נא המורים", וכן הקפיד על ישעיה הנביא שאמר על ישראל "בתוך עם טמא שפתיים אנכי יושב", וכן אליהו הנביא שאמר על ישראל "עזבו בריתך", ועוד אחרים

אומר על כך הסבא מקלם: בעצם יוסף היה אנוס משום כבוד מלכות, ואעפ"כ הוא בכלל מי שנאמר עליו "כל מי שנימנו חבריו לדבר מצווה והוא לא נמנה עמהם, הרי זה מעוות לא יוכל לתקון". כי "המעוות לא יוכל לתקון" בעניין זה אינו בתורת עונש, אלא שמי שלא נמנה לא זכה למעלה שזכו אותם שנכנסו עם חבריהם לדבר מצווה, ולפיכך אף שיוסף היה אנוס במה שלא נמנה עם אחיו לדבר מצווה של נשיאת מיטת אביו, אך סוף סוף את המעלה של נמנה לדבר מצווה אין לו,

יש כאן לקח חשוב. לפעמים אנחנו מתפתים די בקלות לדון את עצמינו במצבים שונים כאנוסים, ולא תמיד בצדק. אבל אם נזכור שגם כשיש אונס אמתי מפסידים את המעולה של עשייה בפועל, אולי לא נמהר לפטור את עצמנו בתירוץ של אונס כשאין לכך הצדקה.

המושגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, אמר לבחור מסוים שתמיד היו לו הסברים מדוע אינו לומד: "אילו לא היו לך הסברים, היית יוצא עם הארץ בלי תירוצים, עכשיו תצא עם הארץ עם תירוצים..."

וקנה לך חבר והיו דן את כל האדם לפי זכותו". ומבואר בחו"ל, אפילו רחוק מהשכל צריך לדון לפי זכות במסכת שבת (קכו:): "תנו רבנן הדן חבריו לפי זכות דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים. ערב יום הכפורים אמר לו תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו אין לי מעות. אמר לו תן לי פירות. אמר לו אין לי. תן לי קרקע. אין לי. תן לי בהמה. אין לי. תן לי כרים וכסתות. אין לי. הפשיל כליו לאחוריו, והלך לביתו בפחי נפש.

"לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משהת ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו. אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות במה חשדתני? אמרתי שמא פרקמטיא בוויל נודמנה לך, ולקחת בהן. ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת לי אין לי בהמה במה חשדתני? אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים. בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי קרקע במה חשדתני? אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים היא. ובשעה שאמרת לי תן לי פירות במה חשדתני? אמרתי שמא אינן מעושרות ובשעה שאמרת לי תן לי כרים וכסתות במה חשדתני? אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.

"אמר לו: העבודה, כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חברי בדרום התירו לי כל נדרי. ואתה, כשם שדנתני לזכות המקום ידיו אותך לזכות". הראת לדעת אפילו שרחוק מהשכל לדון כך לפי זכות כיון אל האמת ללמדנו שחובת האדם לדון את כל האדם הכוונה גם כאשר הדבר רחוק מהשכל.

וכן פסק השולחן ערוך (חו"מ סי' י"ז סעיף י'): "אין לדיין וכו' ואם באו לפניו אחד כשר ואחד רשע, לא יאמר זה רשע וחוקרנו

שהקב"ה הענישם על שאמרו מילה אחת של גנאי על בני" וקל וחומר לכל אדם שפותח את פיו בלי חשבון ומגנה ומשפיל או מוציא שם רע על בני" שעונשו חמור מאוד אלא אדרבה ראוי תמיד לחפש איזו זכות לסגור על בני".

מעשה בשבח בני ישראל:

וכמעשה שהיה עם היבן איש חי שבא אליו אדם וסיפר על אנשי אירופה שמעשיהם מקולקלים אמר לו הבא"ח מדוע אינך מסגיר עליהם? ענה אותו אדם ואמר שלא מצא שום זכות בהן. אמר לו הבא"ח: בוא ואספר לך סיפור שהיה בדרך הקודם עם אחד מעשירי אירופה ומתוך עושרו היה מקורב למלכות והיה אוכל ושותה עמהם עד שהיה ממש כגוי, ולמרות זאת היה מתפאר ביחוסו כיהודי עיי"ש.

וזהו כונת הפסוק לומר 'כל בני' לרבות אותם הרשעים וכן כתב למשפחותם ולבית אבותם היינו אפילו בשביל אותה זכות שמייחס את עצמו למשפחתו ולאבותיו.

עוד נלע"ד יש להוסיף שלכן כתב "שאו", לרמוז שיש לרומם כל אדם מבני" כולל הרשעים שבהם אפילו בשביל אותה זכות בודדת שהן משתבחים ביחוס היהודי וק"ו כאשר יש זכויות רבות לכל אחד ואחד שחובה עלינו ללמוד זכות ולמצא את הטוב שבו ולהמנע מקיטרו, כמאמר הז"ל **במסכת עירובין (יט.)** וכן **במסכת ברכות (נו.)** ו**מסכת הגיגה (כו.)**. וכן **במסכת סנהדרין (לז.)**: פושעי ישראל שמליאין מצות כרמון, שנאמר (שה"ש ד', ג'): 'כללח הרמון רקתך. ואמר רבי שמעון בן לקיש אל תיקרי רקתך אלא ריקתך, שאפילו ריקתך שבך מליאין מצות כרמון על אחת כמה וכמה. ולכן יש ללמוד זכות על כל אדם מישראל.

והיו דן את כל האדם לפי זכות:

וזה דברי התנא במסכת אבות (פ"א מ"ו'): "הושע בן פרחיה ונתאי הארבלי קבלו מהם. יהושע בן פרחיה אומר: עשה לך רב

וז'ל: "וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, ואם חכם או עשיר הוא עליו לכבדו, ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם ממנו, חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שוגג ואתה מזיז" ע"כ.

דברי הבעל שם טוב:

אך מטבע האדם, במקום ללמוד הטוב מהזולת ולתקן ולהשלים את חסרונותיו, הופך הקערה על פיה כמימרא הידועה ומפורסמת בשם ר' ישראל מסלנט זצ"ל, שהקב"ה ברא לאדם שתי עיניים אחת להסתכל חסרונות עצמו ואחת להסתכל מעלות חברו כדי ללמוד מהן, אולם האדם הופך תפקידו ובעין אחת מסתכל על חסרונות חברו ובעין השניה מסתכל על מעלות עצמו. זאת ועוד, אפילו כבר האדם מסתכל מעלות חברו ומשבחיו בהן, בדרך כלל מוסיף: אבל יש לו חסרון מסויים - למען לא יחשבו שחברו טוב ממנו כי יש לו איזה חסרון, ונמצא אפילו כבר דן לכף זכות אינו דן אותו בצורה מושלמת.

וגם לזה כיון התנא באומרו את "כל האדם", בה"א הידיעה, ללמדנו שידון את כולו בלי לחפש חסרונות כי לא מעוקצין ולא מדובשין ועדיף שלא ישבח ולא יעקין. ולכן מדגיש התנא בלשוננו לדון את כל האדם, כדי ללמדנו שלא יבא לידי גינוי מתוך שמשבחיו בדבר מסויים יגהו בדבר אחר, כמ"ש חז"ל **במסכת בבא בתרא (קסד):** וכן **במסכת ערכין (טז):** לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו. וכן לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו בא לידי גנותו. אלא חובתו לדון את כולו לכך זכות כיון שהכלל אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו, היינו למצב הבראותי הכלכלי והחברתי והמשפחתי וכי שיתכן גם אתה אילו היית נתון במצבו לא היית נוהג אחרת, ורק בדרך זו אפשר להרבות אהבה ואחוה ולחיות עם חברה טובה בשלום.

משקר וזה בחזקת שאינו משנה בדבורו אטה הדין על הרשע, וכי וידון לפי מה שיראה לו מהדברים, וכשיפטר מלפניו יהיו בעיניו ככשרים, כשקבלו עליהם את הדין, וידון כל אחד לכף זכות" עכ"ל.

הדן לכף זכות מקבל שכרו בעוה"ז ולעוה"ב:

עוד מבאר גודל השכר הדן לכף זכות במסכת שבת (קכו): "אמר רב יהודה בר שילא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא. ואלו הן הנסות אורחין, וביקור חולים, ועיון תפלה, והשכמת בית המדרש, והמגדל בניו לתלמוד תורה, והדן את חברו לכף זכות. וכי תנו רבנן הדן חברו לכף זכות דנין אותו לזכות". וכן מבאר **במסכת שביעות (ל):** "ד"א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את חבריך לכף זכות". וכן **כתב המגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק א.**

רמז הדברי חיים מציאנו:

ובזה היה מפרש האדמו"ר בעל "דברי חיים" מציאנו זצ"ל את הפסוק "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו" (במדבר כ"ג, כ"א): מי שאינו רואה און ביעקב ולא עמל בישראל, תמיד הוא מצדיק את הבריות ומלמד עליהם זכות - איש כזה ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (תהלת חיים שמולות בנימין). ויש להוסיף, שגם רמזו שבכל דהגה הן בדרגת יעקב או ישראל ידון לכף זכות.

אגרת הרמב"ן לראות במעלת חברינו:

והוא הדבר השלישי שהתנא מלמד את האדם לאחר שביאר כיצד לעשות רב ואיך לקנות חבר, מבאר כיצד יתנהג עם כלל הציבור ומיעין התנא שירגיל עצמו לדון כל אדם לכף זכות, ותמיד יחפש את המעלות שיש בחברו ולא את החסרונות, ועי"ז ירבה אהבה ואחוה ויתחברו אליו. וכמ"ש הרמב"ן באגרת לבנו

"מאוחר יותר הגיע לבית הגביר אדם שהזדהה בפניו כגב
שנטל את כספו של הסוחר. 'התפעמתי לנוכח גדול המעשה
שעשית, אמר הגב, 'ברצוני לכפר על מעשי ולמסור לך את
הכסף שעמי, תמורת הכסף שנתת לסוחר'. אולם העשיר סירב
לקבל את הכסף. 'היתה זו זכות גדולה עבורי להציל בכספי נפש
מישראל', אמר, 'איני מוותר על המצווה שעשיתי'."

סיים רבי לוי יצחק את תיאור המעשה הראשון ואמר: "משלא
הגיעו לעמק השווה פנו השניים אלי ואני פסקתי לטובת העשיר
הנדיב.

"דין התורה השני: היה זמן מה לאחר מכן אדם בעירנו התקשה
בפרנסת ביתו. כמוצא אחרון החליט לצאת לעיר אחרת לחפש
שם מקור פרנסה. אשתו חששה, כי אם יעזוב את הבית מצבם
רק יחמיר וכי היא וילדיה יישארו ללא פרנסה, לכן לא הסכימה
לנסיעה. אלא, שהבעל נחוש היה בדעתו לצאת לדרך. לפתע
עלה רעיון במוחו. 'מידי שבוע תגשי לגביר', הוא פנה ואמר
לאשתו, 'זתבקשי ממנו את משכורת, עבור הטרחה שטורח אני
עבורו בנסיעתי זו. האשה האמינה לדברי בעלה ושבוע לאחר
שנסע היא ניגשה למשרדו של הגביר וביקשה מגוברו את
המשכורת המובטחת.

"הגובר כמובן לא הבין על איזו משכורת היא שחה, ומשלא
הצליח לשכנעה בטעותה, קרא לגביר כדי שיסייע לו להיפטר
מהאשה המוזרה. כששמע הגביר את טענות האשה הבין מבין
השיטין את אשר אירע והורה לגובר לשלם לאשה את
'משכורת' בעלה מידי שבוע בשבוע. בין כה וכה הצליח הבעל
בעסקיו וחזר לביתו לאשתו ולילדיו. הוא התפלא למוצא בית
מסודר שלא חסר בו מאום. לשאלתו כיצד הם הסתדרו עד כה,
ענתה האשה, כי אכן היא קיבלה את המשכורת מן הגביר מידי
שבוע. הבעל שידע את האמת כי אין לו ולגביר שום עסק,

**מעשה עם רבי לוי יצחק מברדיטשוב עד כמה צריך
לדון לכף זכות:**

בעיירה ברדיטשוב הלך לעולמו גביר העיירה אשר יצא שמו
לשמחה כקמזן מופלג. אנשי העיירה אשר שנאוהו רוו נחת
בשומעם, כי עבור קבורתו דורשת החברה קדישא סכום כסף
גדול מיורשיו, אולם היורשים התנגדו לתשלום הכבד שהוטל
עליהם באומנם שאין הם אשמים ואין הם חייבים לשאת
בתוצאות התנהגותו של הנפטר. הדי הוויכוח הגיעו עד רבי לוי
יצחק מברדיטשוב והוא קרא אליו את אנשי החברה קדישא
לביור העניין. לאחר ששמע מיהו הנפטר, הורה להם הרב: אל
תדרשו כסף רב עבור הקבורה. ואף הודיע שהוא עצמו ישתתף
בלוויה. בראות התושבים את רבם צועד אחר ארון הנפטר פסקו
ממלאכתם ויצאו גם הם לחלוק כבוד אחרון למת. עם תום
הלוויה ניגשו חשובי העיר אל הרב ותמהו באוזניו על פשר יחסו
אל העשיר הנפטר שהיה ידוע בקמצן.

"התוודעתי אליו בזכות שלושה דיני תורה שהביא לפני ואשר
מהם עמדתי על אופיו האמיתי של האיש", הסביר רבי לוי יצחק.
"דין התורה הראשון: היה לפני שנים רבות כשהגיע סוחר
לעירנו ובידו סכום כסף גדול שהפקידו בידו סוחרים אחרים כדי
שיבצע קניות עבורם משסיים הסוחר את קניותיו רצה לשלם,
אך אז נוכח לדעת שהארנק נעלם ברוב צערו וייאשוו התעלף.
רופא שהוחש להחיותו הצליח לעוררו, אך משנזכר הסוחר
באשר אירע לו איבד הכרתו שוב וכמעט שלא היה ניתן לעוררו.
אם לא 'ימצא הכסף', אמרו הרופאים, 'חיו בסכנה'. לפתע,
בעוד כולם עומדים אובדי עצות, הגיע הגביר הנפטר דנו והודיע
כי מוצא את האבדה. הוא הושיט את סכום הכסף לסוחר,
שהתעורר מעלפנו לאחר שהידיעה חדרה להכרתו.

אחרי שרק אתמול הגיעו מים עד נפש ואינו מסוגל יותר ללמוד. ישב וחשב וניסה להתבונן באורח חייו של התלמיד ופתאום עלו לו כל מיני נקודות טובות שיש באותו תלמיד, וככל שהתבונן עלו בדעתו עוד נקודת זכות. וכך צבר לו כמה רעיונות מה לומר בהספד, והנה הוא עומד ומספידו והתחיל לשבחיו ולהגדיל את מעלותיו של התלמיד בצורה יוצאת מהכלל. והוא מתעורר, והנה חלום.

ישב וחשב: היתכן, הרי אתמול ראית בתלמיד הזה כבשה שחורה שאין בו מאום, וכעת התגלה לנגד עיניו כמה מעלות טובות יש בו? לכן הבין את המסר ובה למנהל למחרת ואמר לו שהוא מתחרט על דבריו והוא ימשיך ללמוד. ומזה הבין, עד כמה האדם יכול למטות בראותו על הזולת שהכל תלוי אך מסתכלים, האם מחפש את המעלות שבו או את החסרונות. וכך קובע האדם את יחסו לזולת. אך ח"ו שלא יצטרך להספיד בשביל לראות את המעלות של הזולת. וזהו חובת כל אדם לראות תמיד את מעלות חברו ולהרבות אהבה ואחוזה שלום ורעות.

מוסר השכל:

נמצאנו למדים עד כמה חייב האדם לדון את חברו לכף זכות ולראות במעלת חברו ואם ירצה תמיד אפשר לחפש איזה מעלה בחברו וצריך להאמין שאפילו הדבר רחוק מהשכל הוא האמת וזו הדרך שהתורה מנחילה לנו. ועי' ז' זוכה שבאותה מידה נוהגים איתו בשמים ואף בהנהגה זו נרבה אהבה ואחוזה ואחדות ישראל שזו הסגולה לקבלת התורה ונוכה לראות בבניין ביהמ"ק ב"ב "אמן".

תובנות / הרב נחמן דקסל

המלמד בן חברו – כאילו ידו

התפעל מוטב ליבו של הגביר ואין אליו להשיב לו את הכסף, אלא שהגביר מיהן לקבל את הכסף הזרה. אינו מוכן למכור את המצווה שזיכיתי בה ביושר, הבהיר את עמדתו. הגיעו אלי שניהם, מספר רבי לוי יצחק, "ושוב פסקתי לטובת הגביר.

"דין התורה השלישי: היה בעקבות הלואה אותה ביקש מן הגביר אחד הסוחרים בעיר שירד מנכסיו. לשאלתו מי יהיה ערב להלואה, השיב אותו סוחר: 'הקב"ה'. נאות הגביר לבקשה ונתן את ההלואה. בהגיע זמן הפירעון לא היה לסוחר את סכום הכסף הדרוש, ורק לאחר שנה הוא בא אל הגביר ובידו סכום הפירעון. להפתעתו סירב הגביר לקבל את הכסף, בטענה כי הקב"ה, הערב להלואה, כבר השיב לו את הכסף. אלא שהסוחר לא חפץ במתנת חנים ורצה להשיב את חובו. משעמד הגביר בסירובו, ניגשו אלי השניים, ושוב פסקתי לטובת הגביר", סיים רבי לוי יצחק את דבריו.

מוסר ההשכל העובר כחות השני לאורך שלושת המעשים הוא, שיש לדון את האדם את כל כולו לכף זכות. איש אינו יכול לדון את כל האדם ולפיכך חובה לדון מספק את כולו לזכות.

מעשה שהיה בזמנו המלמד מבט על הזולת:

וסיפר לי אחד הרבנים שדיבר עם בעל המעשה של מלמד בתלמוד תורה, אשר המנהל ביקש ממנו להכניס אצלו תלמיד שכבר ניסו הרבה ולא הצליחו איתו. ואכן קיבלו וניסה אולי יצליח להנכו. אך לא עלתה בידו וכל ניסיונותיו לא הועילו, עד שכבר הרים ידיים ובא למנהל ואמר לו: "הגיעו מים עד נפש, או אני או הוא. איני מסוגל יותר". המנהל אמר לאחר שישמע: "בוקר ויועד את אשר לו ונדבר מחר מה לעשות". והנה באותו לילה חולם אותו מלמד, כי רח"ל אותו תלמיד נפצע קשה מאוד בתאונה ונפטר לעולמו, ופנו אליו הורי התלמיד שיספיד אותו בדיותו המהונך שלו, והוא היה בדילמה מה יאמר עליו בהספד,

נפשות, ומה פירוש לוקח נפשות – "הלוקח לעצמו נפשות להדריכם בדרך הישר והרי הוא כאלו קנאם כמו"ש ואת הנפש אשר עשו בחן (בראשית י"ב) הלוקח הוא לחכם יחשב", כלשון המצודות דוד על אתר. רב שמדריך תלמידיו בדרך הישר, ומשלים את הנפש שלהם שלוקח בחסר לפני שהושלמה, הרי הוא 'לוקח' אותם, הם שלו, וכאילו ילדו, מושם שכפי שהאב משלים את ההצטרפויות של הבן כך הרב משלים את ההצטרפויות של התלמיד – בפן הרוחני וכפי שנכתב לעיל. אברהם אבינו עשה נפשות בחן ע"י שקרבם לבורא ית, הכניסם תחת כנפי השכינה, ולימדם את דרכי האמונה. הוא בנה אותם והשלים להם את כל החסר שלקו בו לכן נקרא הדבר 'עשה', כי הם יצירות שלו – מעשה ידיו להתפאר.

ממש כך הוא הדבר בכל דור, וכפי שידעו להצביע על גדולים וטובים – פלוני יצירה של רב פלוני. אלמוני נבנה בעשר אצבעות ע"י רב כזה או אחר, כי הרב בונה את תלמידו – כאילו ילדו ומשלים את כל החסר שיש בו ומביאו לשלימות.

בשמחת נישואין של אחד מנכדי כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע מסלונים בעל ה'נתיבות שלום', הבחין מחותנו מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל בשמחה המקיפה את הציבור. פנה הגאון אל הרבי ושאלו בחיבה, מיה שמחים הם כל-כך? ענה לו הרבי "בניתי אותם בעשר אצבעות". לוקח נפשות.

חקירה בפרשה / הרב יהושפט שרגא רבינוביץ, מוג"ש בישיבת מיר וראש מכון דעת סופרים

"שבת לוי", ה"ארון היה מכלה בהם", אך גילה על חשיבותם

ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני (ג, א) וברש"י: "ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו".

הנה מאמר חז"ל זה המובא בגמ' סנהדרין (ט:): צריך ביאור טובא, מה הפירוש 'כאילו ילדו', במה דומה מלמד בן חבירו לילדו, הרי בן זו מציאות אחרת לגמרי מכל אחד ואחד, הוא בשר מבשרו של האב, ובמה אפשר לדמות זה לזה. הרי עם כל החשיבות של תלמיד, אלו ב' מציאויות שונות, ובודאי צריכים לנו למצוא דרך להשוות ביניהם, כדי להבין את מאמר חז"ל.

בחידושי אגדות למהר"ל מבאר, שיש כאן דימוי בעניין הזה של השלמת החסר, כפי שאב משלים את פרנסתו והצטרפויותיו של הבן, ממש כעין זה משלים הרב את החסר בגפש התלמיד, והצטרפויותיו הרוחניות באות לידי שלימות ע"י רבו שמלמדו תורה.

זה לשונו הזהב של המהר"ל: "כאלו ילדו. כי המגדל מוציא אותו לפעל השלימות לגמרי ע"י פרנסה שלו, ודבר זה כאלו ילדו. וכן זה שאמר המלמד את בן חבירו כאלו ילדו, ג"כ בשביל טעם זה עצמו, שהרי האדם חסר ובתורה יושלם, וכאשר נולד אין לו דעת כלל וכאשר משלימו בשביל התורה הוא משלימו וכל אשר משלים הדבר נקרא כולו על שמו. כי אחר ההשלמה אנו הולכין בכל דבר, ולא אחר המתחיל הדבר. וזה שאמרו בכל מקום (סוטה י"ב) המתחיל במצוה ואחר גמרו נקראת על שמו ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל וכי ישראל העלם והלא משה העלם אלא המתחיל במצוה ואחר גמרה נקראת על שמו וזה מבואר".

ובמשלי (יא, ל) "פרי צדיק עין חיים ולקח נפשות חכם", לוקח' הכוונה שנעשה 'שלו', כמו הבן שהוא של האב, כך גם 'לוקח'

למעשה פרשת במדבר

מבן חדש ולא נוסף במנין ל"ח שנה רק אלף וישראל שמותו ושהיו מעשרים שנה ומועלה היה מספרם עכשיו קרוב למנין שבמדבר סיני.

אמנם בעיקר הדבר שהיה הארון מכלה בהם, כבר הקשה הרמב"ן על דבריו כאן בפרשתנו וז"ל: "ועדין לא נשאו הארון שהיה הקדושה מכלה בהם". וא"כ יקשה מדוע היו אלו מועטין, והרי עדיין לא נשאו אלו את הארון.

ואשר יראה בזה, שבמעלתם של שבט לוי, בא וראה מה כתב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה שבה מבאר השתלשלות עם ישראל החל מהאבות וכתב וז"ל (רמב"ם עבודה זרה פ"א ה"א): וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה כדי שלא תשבת הלמוד.

וצריך ביאור, מדוע מראש מינה יעקב את לוי לדורות שהיה זה המנהיג תורה לישראל הוא וצאצאיו הבאים אחריו.

אמנם נראה שכבר מלידת לוי, וכפי שביאר בכלי יקר נקבע ששבט זה יהיו משרתי קל, ומתוקף זה מינה יעקב את שבט זה להיות מנהיג התורה לישראל. וראה עוד שם ברש"י "ויש מדרש אמרה באלה הדברים רבה ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו לפניו וקרא לו שם".

ונמצא שהיחיד שקרא לו הקב"ה בשם הוא לוי, ויתבאר שכאמור הוא משרת ה' בעולם ומשום כן דווקא לו קרא ה' את שמו לוי.

וראה עוד שם ברמב"ם שתיאר שהחלו בני ישראל לעבוד עבודה זרה במצרים וז"ל: עד שארכו הימים לישראל במצרים והזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות, ומועולם לא עבד שבט לוי עבודת כוכבים.

בתחילת ספר במדבר נמנים כל השבטים כולם, ומספר כולם שש מאות אלף, ואם כן היה צריך המספר לכל שבט חמישיים אלף לערך. אמנם שבט לוי שנמנה מגיל חודש, ועד גיל עשרים עולה סך מנינם רק עשרים ושתים אלף כמעט חצי מכל שבט, והדבר צריך ביאור, ונתקשו בכך הראשונים.

וברש"י (בראשית כט לד): בלידת לוי שכתב על כן - כל מי שנאמר בו על כן מרובה באוכלוסין, חוץ מלוי שהארון היה מכלה בהם:

ותרץ רש"י שהיו מרובין אלא לפי שהיו נושאים את הארון משום כך היו מועטין.

עיקר דברי רש"י צריכים ביאור, שהרי הדברים סותרים מינה ובידי. שהרי בשבט לוי נאמר "על כן" וא"כ לא היה מרובה. ומה שכתב רש"י שהיה הארון מכלה בהם, א"כ לא היו רבים. וא"כ באמת מדוע נאמר בו "על כן".

ועל משמעות הריבוי כתב הכלי יקר בראשית ויצא לו וז"ל: כל מי שנאמר בו על כן היה מרובה באוכלוסין, חוץ מן שבט לוי לפי שהיה הארון מכלה בהם, ותדע שלשון על כן לא נאמר כי אם בלוי ויהודה ודן, כי רוב עם הדרת מלך. ושם ביאר את ענין הריבוי ביהודה, "כי ממנו הוד מלכות". ועל שבט לוי כתב "ממנו כתר תורה וכתר כהונה, כי משה קיבל תורה ואהרן הכהונה, וכל שכן שהיה מן הראוי ששבטו של לוי יהיו רבים כי ממנו משרתי אלקינו ורוב עם הדרתם אך שהיה הארון מכלה בהם".

ונמצא שבריבויים של שבט לוי היה מתרבה כבוד שמים, בהיותם אלו משרתי קל.

ובהזקוני הוכיח כסברא זו שהיה הארון מכלה בהם. וכתב (במדבר כו סב): ושם נאמר על מספרם של הלויים שהיו "שלשה ועשרים אלף", ומספר זה שבט לוי היה קרוב לסוף שנת הארבעים ענין זה מוכיח שהארון היה מכלה בהם שהרי הן נמנים

למעשה פרשת במדבר

והיא נבעה כאמור מגודל מעלתם הרוחנית כאמור שימי יעקב אבינו יהיו משרתי ה',
מכאן שנמנסו לאהל מועד רצו לחוש בקרבת אלוקים היו
רוצים לזון את עיניהם, ומשום כך היו צריכים למצוא פתרון שלא
יכשלו בראיה כדי שלא ימותו כאמור.

אמנם נראה שעוד עומק במשמעות שהיה הארון מכלה בהם
יזארו הדברים מפרשית עווה ששלח ידו אל הארון ומת.
בגמרא בסוטה נאמר: (לה ע"א) ועל דבר זה נענש עוזא
שנאמר ויבאו עד גרן כידון וישלח עוזא את ידו לאחוז את הארון
"אמר לו הקדוש ברוך הוא עוזא נושאי נשא עצמו לא כל שכן".
מתוקף חטא זה נענש עוזא ומפשטות דברי הגמרא מבואר
שמה שהארון נושא את עצמו את נושאי היתה זו מציאות
קבועה ומשום כך נענש. ומבואר שהמציאות הקדושה סביב
הארון היה שכל דבר שנעשה שאינו כראוי לידי סכנת
מיתה.

וראה במשך חכמה שביאר שעל בדי הארון נאמר בהם "לא
יסורו", והיינו שאף בשעת חניתם היו צריכים להיות המוטות
בארון. וביאר שלכך היה איסור "שלא יסורו" ממנו אף בשעת
החניה, להראות שאין בו הארון "משא", שאם היה בו דין משא
בשעת החניה היה אפשר להוריד אתה הבדים, אלא שהארון
נושא את עצמו הסמל לכך היה צריך שיהיו בו בדי הארון אף
בשעת החניה.

ולחבין משמעות הדבר "נושאי נשא עצמו לא כל שכן".
מבואר ששני דברים היו בו, אחד שנשא את עצמו, והשני שנושא
את נושאי.

וביאר הדבר שהיה הארון נושא את עצמו, כתב הכלי חמדה
(לר"ש לנידאו בעל הכלים) "מהיות החי נושא את עצמו יתחייב

ומעתה, מבואר ששישבת לוי מאז ומעולם עוד טרם הירידה
למצרים, היה קדוש לה ולתורתו, ולדרות גם היה נקי מחטאי
עבודה זרה.

מעתה נראה שמה שכתב רש"י שהיה הארון מכלה בהם, לא
היתה זו סיבה, אלא היה זה סימן על תקופ מעלתם וחזן ערכם,
שהואיל ושבט זה נבחר להיות מנושאי הארון, שוב נדרשה מהם
קדושה ברמות גבוהות מאד, ומעתה לא הארון היה מכלה בהם
כתוצאה אלא הוא סימן להיותם בני עליה המועטין. וממילא כל
שלא היה אחד מהם ראוי באמת שוב לא שרד ומשום כן היו אלו
מועטין

מעתה יש לומר שמחד בתוקף היותם משרתי קל, היו מן
הראוי שברוב עם הדרת מלך שיהיו מרובין, ומשום כן נכתב "על
כן" קרא שכן צריך להיות ראוי ונכתב לתוקף מעלתם של כל
שבט זה, אמנם למעשה קרבת אלוקים שהיתה בהם גרמה להם
להיות מועטין בפועל אך זה אינו מוריד ממועלתם שהיו ראויים
לכך.

ראיה לכל זה, במדרש המדבר על כך שנכלו נאמר: (במדבר
רבה פרשה ה סימן ט): מלמד כשהיו באין לטעון את הארון היו
מפרקין את הפרכת מפניו והיו זנים עיניהם מן הארון לפיכך היו
מתכלים שנאמר (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי והיאך עשה
להם משה תקנה אמר לו האלהים בשעה שהיו מפרקין את
המושכן לא יהיו בני קהת מפרקין את הפרוכת מפני הארון אלא
יהיו בני אהרן נכנסין ומפרקין אות' מפני שהם כהנים ויכסו את
הארון וכן השלחן וכן כל הכלים הנזכרים לו ומה היה להם תקנה
שלא ימותו.

והנה פשוט הוא שהמושג "זנים עיניהם מן הארון" שלא היה
זה מושג גשמי אלא סוג של השתוקקות רוחנית להתקרב אל ה'

הם באמת נושאים את הארון אלא שהוא רק דרך כבוד להחזיק בארון, ומ"מ היה אסור לחשוב שאכן הם נושאים את הארון, ומשום כך נענש עוזה על כך רק מכה "מחשבה" שיש צורך בנשיאת הארון.

מעתה שבט לוי בהיותו נושא את הארון הוטל על "כתפיו" משימה קדושה ואחרת לישא את הארון באופן שלא יחשוב הנושא שהוא "נושא" את הארון אלא שרק יש בו מצוות נשיאת הארון, וכל שחשבו שהם נושאים, שוב הוכיח שאין הנושא ראוי לכך בדרגה הגבוהה, ומשום כן היו מתים ונשארו מועטין.

אמנם מי שהיה ראוי לישא את הארון היה זה שנשא את הארון אך ידע שאין הוא נושא אותו באמת.

ונמצא שאלו המועטין שנשארו המה היו לגיון המלך המזוכך שהוא ראוי לעבודת ה' להיות משרת ה'.

להתענג על ה' / הרב יעקב מנשה, מגיד מישרים בשכונת פסגת זאב

ויתלדו על משפחותם - ספר יוחסין

המדורש ("לקו"ש רמז תרפ"ד) בפרשתנו מקשר בין הפסוק האחרון המובא בחומש ויקרא, לפסוק הראשון המובא בחומש במדבר. וז"ל: בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות? סתם פיהן הקב"ה אמר להן: הביאו לי ספר יוחסין שלכם, שנאמר "הבו לה' משפחות עמים". (תהילים צו, ז). כשם שבני מביאין, "ויתלדו על משפחותם". (במדבר א, יח) לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות, "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני". (ויקרא כז, לד). ואחר כך: "וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש כל עדת בני ישראל". (במדבר א, א). שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן. עכ"ל.

שהדברים של הקדושה אשר בלי ספק רוח ה' נוססה בם ודאי שיהיו נושאים את עצמם".

ומבואר, שכל מה שחי נושא את עצמו הוא מצד היותו נפש אלוקית, ולכך כתב שהארון שהיה בו רוח ה' בודאי נושא את עצמו. וא"כ מעתה עולה שאם הארון נושא את נושאו, הוא לא היה רק דבר רוחני להחזיק את עצמו, אלא כח רוחני אלוקי שהיה בכוחו אף להרים אף את נושאו. והוא הביאור מה שנאמר לעווא "נושאו נושא עצמו לא כל שכן. והיינו שאינו רק כח עצמי לגבי הארון אלא היה בו כח אלוקי שהרים את נושאו. תמיד.

והנה אחר שמת עווא, שכן ארון ה' בבית עובד הגיתי ולאחר מכן לקחהו משם לירושלים. ושם נביא נאמר (שמואל ב' ו יג) ויהי כי צעדו נשאי ארון ה' ששה צעדים ויבח שור ומריא: ובדברי הימים נאמר (א טא): ויהי בעזר האלקים את הלויים נשאי ארון ברית ה'. וכתב שם רש"י רבותינו אמרו מכאן שהארון נושא את עצמו. וברד"ק שם בשמואל ביאר כיון שנשארו בכתפי במוטות ולא הרגישו בו כאילו אין מושא בכתפים ידעו כי אלקים עזרם במשא בכתפי הארון.

ונראה פירוש לפירושו, שמכל האמור לעיל עולה, שהארון היה נושא את עצמו ולא היה צורך בנשיאתו, ומעתה גדל חשישם של בני לוי, שיתכן שאף באופן שישאו את הארון בכתף, כל שיחשבו שהם הנושאים את הארון, שוב אף עליהם תהיה הקפידיא וימותו, ולכך שמחו אחר שישום דבר לא אירע להם שוב ידעו שנשארו את הארון ה' כראוי, לא כשם שנושאים משאות, אלא שרק יש דין "בכתף ישאו" והארון מאליו הוא נושא ומכך היתה שמחתם של בני לוי.

ונמצא עומקם של דברים שעבודת נשיאת הארון היתה עבודת קשה מאין כמוה. מחד, נאמר עליה "בכתף ישאו", ומאידך בשעה שהיו נושאים את הארון היה אסור לחשוב שאכן,

ויכון דברי המדרש צריכים ביאור. א: מה טענת אומות העולם על ישראל מה ראו להתקרב יותר מן האומות, והרי עם ישראל אמרו מיד נעשה ונשמע. בעוד שהאומות שאלו מה כתיב בה? ואם כן התשובה היא מפורשת מאלוהי. ב: עוד יש להבין מה תשובת הקב"ה הביאו לי ספר יוחסין שלכם. וכי קבלת התורה תלויה ביוחסין.

בגמרא עבודה זרה (ב:) מבואר שלעניד לבוא יטענו האומות ב' טענות להקב"ה. א: כלום קיבלנוה ולא קיימנוה? ב: כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל? ובגמ' מבואר שעל השאלה הראשונה הקב"ה משיב להם: שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם? ואילו על שאלתם השניה למה לא כפה עליהם הר כגיגית הקב"ה לא משיב להם. והדברים צריכים ביאור. ואכן במדרש תנחומא (שופטים ט) מובא שהקב"ה ענה להם על שאלה זו: הלא אמרו מתחילה נעשה ונשמע. וביאר בספר באר משה: שכל כפיית ההר הועילה לישראל רק בגלל שהקדימו תחילה נעשה לנשמע, שבוה הוכחו שהרצון הפנימי והאמתי שלהם זה לקבל את התורה, ולכן אף שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית מכל מקום אין זה נחשב כפיה כיון שבאמת הרצון הפנימי של כל יהודי הוא לעשות רצון הקב"ה אלא שהיצר הרע הוא שמעכב ועל ידי הכפיה מתגלה הרצון האמיתי. וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ב מגירושין ה"ט) וז"ל: אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו

ויכון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצוני. עכ"ל. ובוה יש לבאר דברי המדרש בפרשתנו: ששאלת האומות מה ראו להתקרב יותר? הכונה למה כפה עליהם הש"ת הר כגיגית, ואילו את אומות העולם לא כפה, שאם היה כופה גם אותם היו אף הם מקבלים, ועל כך סתם פיהן הקב"ה אמר להן הביאו ספר יוחסין שלכם, כלומר שפנימיותם של עם ישראל באה מכח הספר יוחסין שלהם שהם האבות הקדושים שסללו לכל יהודי את הרצון הפנימי להיות קשור להקב"ה. וכמו שאמרו חז"ל (שמות רבה כח) משה רבינו עלה בענן וירד בענן וזכות אבות עולה ויורדת עמו כי רק בזכות האבות, זכו ישראל לקבלת תורה. ולכן אמרו חז"ל תנחומא (שמות כח) הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים, כנגד שלשה אבות, שבזכותן ניתנה תורה לישראל.

*

עוד כתב לבאר: על פי המדרש (ויקרא רבה ד) ההבדל בין יעקב לעשו, שאצל עשו על ששה נפשות שהיו לו כתוב נפשות: דכתיב (בראשית לו, ו) "ויקה עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו". ואילו אצל יעקב שהיו לו שבעים נפשות כתוב נפש. דכתיב "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש" (שמות א, ד). וביאור העניין: שהתנאי הראשון לקבלת התורה היא האחדות, כמ"ש במדרש (ויקרא רבה ט) גדול השלום שבכל המסעות כתיב "ויסעו ויחנו". נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתיב "ויחן שם ישראל נגד ההר". ולא כתוב ויחנו. אמר הקב"ה הרי שעה שאני נתון תורה לבני

ויבזה יש לבאר מה ענה הקב"ה לאומות: הביאו ספר יוחסין שלכם כלומר התבוננו וטראו שאין בכם אחדות אלא נפשות

מציאות ושמה: צינת חונכנו על היסוד שמבחר כי "ויאמינו בד' ובמשה עבדו" קשורים זה בזה; האמונה בד' קשורה באמונה בצדיקי וגדולי הדור - במשה עבדו; זה ללא זה אי אפשר. ההיסטוריה הוכיחה, שכל אלו שזלזלו

באמונת חכמים, ילדיהם כבר זלזלו באמונת ד' רח"ל, כך שאין בזה פשרות. אנו אמונים על דברי חז"ל על הפסוק: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם" - דורשים חז"ל: "אין לך אלא כהן שבימך". אנו יודעים: "יפתח בדורו כשמואל בדורו". הוזהר הקדוש אומר כי איתפשותא דמשה בכל דור ודור... הקב"ה הראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור ומנהיגיו. לכל דור יש ניסיונות משלו, אתגרים וקשיים משלו, ובכל דור יש משה רבנו שאותו צריך לכבד. בנושאים אלו, כמו ברוב התחומים, ההצלחה בחינוך תלויה בעיקר בדוגמה האישית שאותה אנחנו מקרינים לילדינו. בית שיש בו הערכה לגדולי הדור, הוא בית שמגדל ילדים הספוגים באמונת חכמים. כל הדיבורים למיניהם, הבאים למעט ולזלזל בציות לדברי החכמים, נובעים ממקום חלש, ממקום של רצון לילך בשרירות ליבי. אין כאן שום עניין אידיאולוגי, וחשוב מאוד שכל מי שסבור כי בהגיע האדם לגיל מסוים כבר אסור לומר לו מה לעשות, ידע לפחות מגין נובעת תפיסת עולמו. ההיפך הוא הנכון. אחד היסודות ביהדות הוא הצינת להלכה, לתורה ולדעת תורה בכל תנאי ובכל מצב; למרות הדעות האישיות, למרות חוסר ההבנה, ואפילו כשזה

הרבה וממילא אין אתם יכולים לקבל את התורה, בעוד שישראל הם כולם נפש אחת ולכן הם ראויים לקבל את התורה.

אחד מהערכים הקריטיים שעל ההורים להנחיל בבית, הוא הערך של אמונת חכמים. הרמב"ן בפרשת במדבר (א, מה) מעורר תמיהה: מה הצורך בידיעת מספרם המדויק של בני ישראל? לאיזה עניין הדבר נדרש? הקב"ה הרי יודע בדיוק מה מספר בני ישראל, גם ללא שום מניין. ואם נאמר שהמטרה היא כדי שמושה ואהרן ידעו את מספרם המדויק של בני ישראל - לשם מה? הרמב"ן מביא שני הסברים: האחד, להודיע חסדו, שבשבעים נפש ירדו למצרים, ועתה הם כחול הים. טעם נוסף שבו אנחנו רוצים להתמקד, ונעתיק את לשונו הזהב: "כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ד' והנודע אליהם בשמו, יהיה זה לו בדבר הזה זכות וחיים... כי ישימו עליהם עינם לטובה יבקשו עליהם רחמים"... אנו מגלים כאן דבר נפלא: כל עניין ספירת בני ישראל היה רק כדי שיזכר להיזכר אצל צדיקי הדור; ממש כמו קופות החסד בימינו... הכול בעצם לשם הזכרת השם אצל צדיקים. הקב"ה רצה שכל אחד ואחד מעם ישראל יוזכר לטובה לפני אדון הנביאים. יש כאן חינוך לעם ישראל מיד בעת התהוותם לעם: להעריך ולהוקיר את כוחם של צדיקים וגדולי תורה וכוח ברכתם. הדברים אינם נחלת חוג זה או אחר, אלא עניין הנוגע לכלל ישראל כבר מתקופת משה רבנו. כך אנחנו נכנסים לעניין חשוב, והוא החינוך לאמונת חכמים.

שואב את הפרשנות שהוא נותן למאורעות החיים, נראה שהנתונים שבהם הוא מזין את מוחו מגיעים מעיתונאים שאת דבריהם הוא קורא בשקיקה, מאנשים שלא בדקו כל כתבה שלהם, אם היא תואמת את דעת תורה, ומי מדבר על כאלו שמוזנים גם מכללי תקשורת שאין רוח חכמים נוחה מהם. אדם כזה - דעתו מעוצבת מדעתם של אנשים שאין בינם לבין התורה כלום. בהמשך, הדעה מוזנת משעות על גבי שעות של פטפוטי סרק, של שיחות בטלות של הולכי רכיל למיניהם, והנה לנו מתכון מושלם ל'דעת בעלי בתים' שהיא היפך דעת תורה.

דרכים שונות, יעד שווה הציות לגדולי הדור אינו סותר את העובדה שיש דעות שונות. זו היא הנהגת עם ישראל מימות עולם. עם ישראל נחלק לשבטים מיד כשהפכנו לעם, איש על מחנהו ואיש על דגלו, וזה ראוי ורצוי, כל עוד משעבדים את הלב לאבינו שבשמים. בקריעת ים סוף הלך כל שבט בשביל משלו, אבל המדרש מציין שהיו שם כמין חלונות שדרכם ראה כל שבט את השבט הסמוך, ללמדנו: אנו צועדים בדרך המיוחדת לנו, אבל רואים, מכירים ומוקירים גם את זולתנו, כי תכלית הכול היא להגיע לצד השני, למעמד קבלת התורה. כך לענייננו: בני איש אחד אנחנו, "כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך", וכולנו רוצים לעשות את רצון אבינו שבשמיים. למה הדבר דומה? לאדם הרוצה להגיע לירושלים; יש לפניו אפשרות להיכנס לכביש ירושלים-תל אביב הרגיל, אבל הוא יכול. מכשיר הניווט נותן כמה וכמה

נראה לכאורה מופרך וחסר היגיון. עלינו להשכיל ולהבין שדעת תורה היא ההיפך מדעת בעלי בתים. לפעמים דווקא כשזה לא מסתדר עם השקפת עולמך, זה עצמו מראה שזו דעת תורה היונקת את מסריה ממקורות התורה; דעה שנבנתה מהמון שעות של חשיבה תורנית טהורה; דעה שינקה את סגנון החשיבה שלה מדפי גמרא רבים, מסברות רבות בראשונים ודיוקים רבים באחרונים. כשלומדים הרבה, ומשתדלים לרדת לעומקם של דברים, להבין

הזכות להתכופף לתפקידנו וייעודנו 443מה הקשר בין קופות החסד של ימינו לדור יוצאי המדבר? ומה עניינו של כביש לא משנה באיזה נתיב אתם צועדים ולאיזה מגזר אתם משתייכים, הכתבה הזו היא הבסיס • בעולם? דור דור ודורשיו • לחיים בדרך ד'

שעת חינוך הרב פנחס ברייער שליט"א

90 | גיליון 19.15.21 כ"ז אייר תש"פ | 4

למה הרשב"א חשב כך, ומדוע הוא פירש את הסוגיה באופן שונה ממהלך הריטב"א, מקבלים דעת תורה. מוח שמתייגע להבין מהו יסוד המחלוקת בין פסיקת הרמ"א לפסיקת המחבר, מתרגל לחשוב ישר, מתרגל לחשוב נכון, ובעיקר לחשוב 'תורה' דיג. כשניקה אדם מהשורה, ונבדוק ממה מורכבות דעותיו, מי מעצב את השקפת עולמו, ומנין הוא

כפשוטן. כשאבא אומר שבגלל המזוגן הדלוק בלי הגבלה ייגמר בסוף הכסף, מבחינתם - הפירוש הוא שהכסף ייגמר. כשאמא אומרת: "אני עוד אהיה חולה בגלל התנהגותכם", הם בטוחים שהיא תהיה חולה. כך שתמיד יש להקפיד על ניסוחים סבירים. ולענייננו, כשהילדים מבחינים במשהו של חיסרון בכבוד גדולי התורה, הדבר מתפרש אצלם כביטול מוחלט. עלינו לשמור על ביתנו, מבצרנו, שיהיה צח ונקי. נלמד מהדורות שלפנינו, שבהם כל אחד הגיע ממקומו ומחצרו, והיו מכבדים באמת גם את האחרים. ובזכות הציות והביטול לגדולי ישראל נזכה בגאולה השלמה.

והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני קל חי (הפטרת במדבר) תיבת "במקום צריכה ביאור, (והמפרשים ביארוהו שפירושו "תחת "אשר יאמר להם וכו') ונראה דיש לפרש ע"פ המבואר ביומא דפ"ו דהעושה תשובה מאהבה ודונות נעשו לו מוכיות והנה האי קרא מיירי אלעתיד לבא דאחר שיעשו תשובה יקרבם הקב"ה באהבה, ויתפרש היטב והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי פי' באותן המעשים עצמן שחטאו אשר מחמתם יאמר להם לא עמי אתם באותן המעשים עצמן יאמר להם בני קל חי כי הזדונות נהפכו לזכיות. והנה כתיב (משלי כ"ד) כי שבע יפול צדיק וקם ופירשו בספרי יראים דקאי על נפילות במדרגת עבודת השי"ת שהת"ח נופל וחוזר ומתחזק וכן חוזר חלילה, ואמנם אין זה באדם פשוט שכל עבודתו אינו אלא כמצות

דרכים 443 לבחור גם בכביש חילופיות, אך אין שום סתירה בין האופציות, אם כל אחת מביאה

אותך אל היעד. וכך גם בתחום הרפואה. רופא עיניים אינו בר פלוגתא של קרדיולוג או של אורתופד; כולם רוצים שהאדם יבריא וירגיש טוב. עם ישראל הינו קומה שלמה, כל אחד ממלא תפקיד אחר בעניין, כל אחד משלים את חלקו היקר לכלל ישראל. רבותי, לגדל ילדים מאמינים אפשר רק על ידי התעסקות בחיובי, על ידי התפעלות מגדלותו בתורה של הרב, מעוצם צדקתו, פרישותו וקדושתו, ללא שום השוואות, וללא צורך בביטול אף אחד אחר. היום אנחנו מגוריים מאוד; כל אחד מתחתן ומחנך בתוך מסגרת משלו, כך שכמעט אין קשר קרוב עם אנשים מחצרות או קהילות אחרות. זה גורם לפעמים, אצל צעירים במיוחד, שמחוסר ידיעה - מתקבל רושם כאילו מדובר בשתי דרכים שונות. לכן היום חשוב ביותר השדר וההערכה ההדדית. הבית חייב להיות מקום סטרילי, מקום שבו לא מבטלים אף אחד, מקום שבו מכבדים כל גדול, כל חצר וכל קהילה, למרות השוני המנטאלי והשוני בנוסח או בהנהגות. אבא שלוקח את ילדיו לראות תלמידי חכמים, אבא ההולך להתברך מאדמו"רים שונים ורבנים שונים, מחדיר בילדיו אמונת חכמים. ואל לו לדאוג, זה לא יהיה על חשבון החיבור לקהילה שאליה הוא שייך; אדרבה, זה רק יחזק את הערך ששמו אמונת חכמים. עלינו לזכור שלילדים אין מסננים כמו למבוגרים, הם מתייחסים למילים

מבוארים בספרים הקדושים ואינני אלא כמעתיק מש"כ ספרי יראים). ועפ"ז יל"פ הפסוק הנ"ל: שבמקום אשר יאמר להם לא עמי, היינו בהנפילות שעל ידם מתרחק ומתקרר לפי שעה בעבודתו יתברך, בזה עצמו יאמר להם בני קל חי שהן עצמן המה סבה להתקרבות וכנ"ל. (ברכת פרץ)

□ מי הם דור הולכי המדבר? - רבי שלום שבדרון זצ"ל ר' אליהו לאפיאן אמר לנו דבר עמוק, נפלא. כידוע בשעה שפרעה לקח את שרה אמנו רצה להתחתן עימה, כתב לה בכתובתה את ארץ גושן כך כתוב בחז"ל, ולכן לימים, כאשר ר עם ישראל נכדיה ירדו למצרים, התיישבו בארץ גושן. הקב"ה הכין עוד בימיו של אברהם אע"ה מקום מובדל מטומאת מצרים, שטח ענק למגורים בבעלות אדם צדיק, היינו שרה אמנו ע"ה, כדי שיהיה לבניו בהיותם במצרים מקום מקודש. לכן יוסף ע"ה שידע את הסוד, בחר את ארץ גושן. מה שיוסף אמר לפרעה כי רצונו בארץ גושן "כי ארץ מקנה היא" היה רק תירוץ, כי הטעם האמיתי משום שגושן התקדשה בשעה ששרה קיבלה עליה בעלות, טומאת מצרים לא שלטה שם! בא ר' אלי' והוסיף שמכאן הסוד שבני לוי לא השתעבדו, כל השנים שעם ישראל התגוללו במצרים, ובני לוי לא שקעו במ"ט שערי טומאה, ר' אליהו הקדים וסיפר: הרי אתם יודעים ש"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" היינו - "בפה רך": להוציא את היהודים מארץ גושן ולהשתעבד בהם, לא היתה להם יכולת, כי החוק לא מנע מהיהודים

אנשים מלומדה, אבל הוא בצדיקים שמשתדלים להתקרב ליוצרים באהבה ויראה ולעבדו בלבב שלם שהמה יש להם עליות וירידות כ"א לפי מדרגתו, ואמנם גם בשעת נפילתו הוא משכמו ולמעלה גבוה מפשוטי העם, אבל לגבי דידי נפילה היא. ולכאורה כל הנפילות הללו אינם אלא צרות צרורות ולמה נבראו, אבל באמת יש מהנפילות הללו ריווח עצום כי האדם בטבעו אע"פ שבעניני מומן ושאר תאוות לא ידע שבעה (כי מי שיש לו מנה רוצה מאתים וכו' (מ"מ בעניני הרוחניות הוא בטבעו בגדר "שמח בחלקו", וכל זמן שרואה שחלקו מתקיים בידו, איננו להוט לתוספות קדושה, ובמשך הזמן תוכל ח"ו להתהפך כל עבודתו למצוות אנשים מלומדה, אבל כשנופל ורואה שגם מה שכבר זכה מתערער ונשטמ מידו, על זה הוא יוצא בקנאות להציל את עצמו מנפילות, ומתוך ההשתדלות להציל מה שכבר זכה הרי הוא מתעלה יותר ויותר, ובאמת עצם ההשתדלות עצמו היא עבודה קדושה וחשובה לפני המקום ב"ה שהרי הוא עוסק בעבודתו יתברך שמו, ואפילו אילו יהא מצבו כך כל ימי חייו זה הוא תכליתו בעולמו, וכש"כ שבאמת לא לעולם יהא מצבו ככה כי סוף סוף זוכה לסייעתא דשמיא ויהא לבו ער לעבודתו ית"ש בלא דחיפות תכופות שע"י נפילות. ונמצא שהנפילות הללו וירידה זו צורך עליה הוא) ואכן יש בזה סכנה גדולה כי רבים נפלו ונשארו שבורים וצריך לבקש רחמים רבים להנצל מהן) ומ"מ כשחוזר ומתחזק לעלות תמיד במעלות הקודש יש תועלת רב בהנפילות הללו). כל הדברים הנ"ל

והפרשה זו נמשכה בכל משך ימי הגלות הקשה במצרים!! הבה נתבונן כמה גיבורי כח היו בני ישראל באותה תקופה בת מאות שנים, לא רק שלא התאוננו לקנא בשבט לוי שאינם זזים ממקומם בארץ גושן, בשעה שכל האחרים משועבדים באכזריות, אלא שפרסו מלחמם ושלחו לארץ גושן, וכמה אוכל הם כבר קיבלו מפרעה בשנים שאח"כ, הרי פרעה הרשע נתן אוכל בצמצום רק כדי שיהיה להם כח לעבוד לו בפרך, ועם זאת הוליכו מפיתם הדל - לארץ גושן בכבוד ובדרך ארץ "אני צריך לעבוד ועוד לתת להם?! שיבואו גם הם לעבוד קצת, אם לא הזקנים שבשבט לוי לפחות הצעירים שיגיעו לכאן להתייסר איתנו" כך היו צריכים להתלונן. לא! לא דיברו ולא הרהרו על קדושי שבט לוי העומדים ולומדים תורה. ומדוע? רבותי, מדוע? כי הכל הבינו שצריך שישאר חלק נכבד בעם ישראל שתורתם תהיה אומנותם - וכל מעיינם רק בעסק התורה לכן דאגו שלא יחסר להם מאומה, להם לנשיהם וטפם היושבים אי שם בארץ גושן. תשמעו מעשה, שסיפר ר' אלי, ואלו היו דבריו. "אשרי העם!" כאשר אנשים נכבדים נכנסים לביתו של עשיר, להתרים עבור מצוה חשובה, והוא אכן נותן להם ביד נדיבה - בגלל המצוה ובגלל המתרימים הנכבדים, הוא ראוי לשבח, אך ההתפעלות תהיה גדולה יותר אם המתרימים ינקשו בפתח ביתו של עני מרוד, שמוציא משקית הניילון את הפרוטות שהכין לתיקון הנעלים של ילדיו, יתן להם ממון שהכין לרכישת אגוזים ושקדים לילדיו, יפריש ממנו לצדקה - זו הרי גבורה אמיתית: לפני כשבעים שנה בימי

להשאר להתגורר בגושן, הם הוציאו אותם החוצה בערמה. בתחילה לא הכריחו אף אחד לעבוד, רק ערכו להם מצוד, פיתו אותם בכל מיני פיתויים. מי שהשתתף בבניית פיתום ורעמסס קיבל משכורת נאה מפרעה. כתוב בגמרא כי פרעה תלה על צוארו לבנה של זהב להראות את החיבה שלו לעבודה וכו'. העם יצאו, לא חשבו הרבה והתחילו לעבוד הרחק מארצם גושן. הם עזבו את גושן בערמת שכר עבודה ופרנסה.

אבל, שבט לוי לא עזבו את בנייני הישיבה בפרט ואת ארץ גושן בכלל, כי נשארו לעסוק בתורה. אתם מבינים? וכך, רק שבט לוי שלא עזב את המקום, היה ללא שיעבוד מצרים. כאשר פרעה הבין ששבט לוי לא באו לעבודה, ולהכריחם - אינו יכול, הוציא כרוז האומר, כי בית המלכות ימנע לסייע בעקיפין לבני לוי. כי עד אותו יום, מי שעבד הממשלה פירנסה אותו ואת כל בני משפחתו המורחבת - אוכל ופרנסה לכל צרכי המשפחה, ומהיום ואילך - מי שאינו עובד בידיו וברגליו לא יקבל אוכל!... כך קיווה פרעה ששבט לוי גם יבואו, כי אחרת ימותו ברעב. אבל, בקדושתם לא נשברו ברוחם, גם מגזירה זו, ונשארו בישיבה - לעסוק בתורה. המשיך רבי אליהו: נבוא ונשאל איך באמת מכאן ואילך חיו שבט לוי כמאתים שנה? שאלה זו שואלים הז"ל, ומשיבים, מספרים דבר פלא - כי כל משפחה פרטית שקיבלה מזון וכסף מבית המלכות, היתה מפרשישה כסף או מזון, שנשלח מרחבי ארץ מצרים לארץ גושן ונמסר לשבט לוי -

הכנתי להם מזון, אך הם שלחו כפליים כאלף פועלים, ואיך אשיג להם אוכל". הוסיף ואמר בקרירות אכזרית: "אצלינו הכל במשטר וסדר וממילא אין שום עצה להושיע אותם, אכן, כפי ששמעתם אותם, אפשר הדבר שבקרוב הם ימות ברעב". יצאנו ממעונו בכאב לב נורא. כמובן שהנחתי בצד את ענין הישיבה שלנו בקעלם, וביחד עם חתנו של הרב זצ"ל, עברנו מבית לבין ופשוט ביקשנו לחם בשביל הפועלים. היו ברשותינו שקים ריקים, ואנשי העיר הכניסו לחם בתוך השק כדי לזרוק מעבר לגדרות שם במחנה. זכורני את הרגע שעמדנו בפתח אחד הבתים מצאנו בו דירה קטנה ודלה, אשה יהודיה עם ילדים קטנים. היא הראתה לנו חתיכת לחם אחת - שעמדה על הארון בצידי המטבח ואמרה בקול "יותר אין לי בבית. אין" ואז נטלה סכין וחתכה את החתיכה לשניים ומיהרה לזרוק את החצי בשק. עד כדי כך גדלות, נדיבות הלב, ועדינות הנפש, "אשרי העם!".

בזה נבין את מה שאומרת הגמ' על הפסוק "כבד את השם מהונך" ואמרו (בפסיקתא רבה כה) "אל תיקרי מהונך, אלא ממה שחנך כדי שימלא אסמך לעתיד לבוא" הפירוש. כאשר מצבך קשה, הפרנסה מועטת ואתה חוסך את הפרוסה מגרוגך ונותן לאחיק, ניכר - טוב לבך ועדינות הנפש של העם היהודי - ויש בזה כבוד השי"ת (אל תיקרי מהונך - הון ועשירות, אלא ממה שחנך - אפילו מעט). כי כבוד רב יש לאב כאשר בנו אצילי נפש, בעל רגש רחמנים וגומלי חסדים -

מלחמת העולם הראשונה, הייתי אז אברך צעיר לימים, הגרמנים שלטו בעיירתנו קעלם במשך ארבע שנים רצופות. בין תלמידי הישיבה היו בחורים פליטים תושבי מקומות רחוקים שעפ"י החוק (הגרמנים) היה אסור להם לשהות בעיר. היה אסור לפתוח את הפה ולגלות שהם לומדים בישיבה. כיון שהגרמנים ניהלו את חיי הכלכלה בכל מקום, בסדר והדיוק הגרמני - עם כרטיסי מזון ורישומים מדויקים, ממילא לא הייתה אפשרות להאכיל את אותם בחורים, שהרי אינם רשומים ברשימה כל שהיא. נסעתי מחוץ לעיר, כמובן ללא רשיון, לאסוף צדקה בשביל אותם תלמידים, לתמוך בהם. כך עברתי מעיר לעיר בקהילות היהודים. ביום מן הימים חנית בניישטאט. שם התגורר אז רב זקן מכובד מאד ותלמיד חכם מופלג. באותם ימים הגרמנים הביאו איתם לניישטאט כאלף פועלים, (שנלקחו בכח מעיר ליבאו). אותם פועלים הוגלו לניישטאט כדי להעמיד פסי רכבת בכל האזור. הגרמנים הכניסו אותם למנוחת צהרים ולילה (כבהמות) בין מחיצות של ברזל וכשעברתי שם בליווי כמה יהודים יראי שמים, שמענו אותם צועקים מעבר המחיצות "אחים, רחמו עלינו! לא נותנים לנו אוכל כלל, ואנו מתים מרעב!" הקולות פילחו את ליבנו. מיד התגייסנו יחד, משלחת של אנשים נכבדים נסענו לשר הכלכלה שבעיר והתלוננו: "איך מביאים פועלים ולא מאכילים אותם?" דמעות עמדו בעינינו כאשר דיברנו איתו. הוא החזיר לנו תשובה: "אינני אשם כי מראש הודיעו לי מליבאו שישלחו רק חמש מאות פועלים, ובאמת

זה כל האדם והזו"ל אומרים מאי כי זה כל האדם? כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה וכו'. העולם נברא - לצוות לזה. נמצינו למדים שכל הדומם, החי והמדבר באסיה, באמריקה, אפריקה ואוסטרליה לא נבראו בשביל עצמם אלא בשביל האדם שעוסק בתורה וירא מאלוקים. ולמה תתמהו שאתם ג"כ עובדים בשביל בני ישיבה העוסקים בתורה!?! הם שתקו, מי יודע מה חשבו. בקיצור, דור המדבר! דור המדבר יוצאי מצרים! למדנו היום כמה גדולים היו דור יוצאי מצרים, שעוד לפני שקיבלו את התורה ועדיין לא ראו ניסים ונפלאות כי עדיין לא קרעו לפניהם את הים ולא עמדו רגליהם לפני הר סיני, מתגוללים היו בתוך עינוי ושיעבוד וכו' גם אז הייתה להם גדלות וגבורת רוח שלא חסו על רעבון בניהם וכל איש ואשה משפחה ושבט נתנו את חלקם לשבט לוי היושבים בארץ גושן ועוסקים בתורה. "אשרי העם שככה לו" אכן, לא לחינם זכה אותו דור להיות "דור דעה - דור מקבלי התורה". אין לתאר את גדלות אותו דור בתחומים נוספים. ובאמת בזוהר הקדוש מצינו דברי רבי שמעון בר יוחאי - דור כזה לא היה ולא יהיה עד ביאת גואל צדק! בידיעה זו, יש לנו מעט, את האפשרות, להתחיל ללמוד חומש במדבר. על מסעותיהם של דור דעה שהלכו ארבעים שנה במדבר הנורא. שנדע מעט מרוממות אותו דור. (להגיד)

בדרך זו כיבדו בני ישראל את ה' בימים מקדם - במצרים. בני אברהם יצחק ויעקב (השקועים בטומאה) לא אמרו "מי הם בני לוי אוכלי לחם חינם! פרוזיטים, שילכו לחפש אוכל לבד". האמת כי יהודים בכל הדורות דחקו מפת לחמם ועשו עימה חסד לאחרים - ובפרט עם בני התורה. "כבד את ה' ממה שחננך" ואבינו מתפאר בנו "בנים אתם להשם אלוקים". "זכורני", סיפר ר' אליהו, "פעם אחת כאשר האלטער מסלבודקה היה בנסיעה ברכבת מקובנה לקעלם. ישבה עימו בקרון קבוצת סוחרים יהודיים בעלי שם, שהכיר אותו, וידעו כי הוא מנהיג ישיבה גדולה בסלבודקה - שמנתה אז כשלוש מאות בחורים. הם דיברו בקול בכוונה שהוא ישמע, פתחו את פיותיהם בזלזול - ובסגנון משפיל בכל מיני משפטים. בין הדברים, מה שאני זוכר כעת, הם אמרו, כביכול לעצמם: 'מושיבים שם בהיכל הישיבה מאות בחורים, ואנחנו, כן אנחנו, צריכים לעמול, בשבילם... אין להם אוכל ובאים לקחת מאיתנו כסף...' האלטער שידע כי בני הישיבה הם יסוד האומה בכל העולם - בפולין ברוסיה בליטא, בארצות המערב ואמריקה, הסתובב ואמר להם: 'למה אתם תמהים כל כך דוקא על זה, ואינכם תמהים על עצמכם, כיצד ברחבי השדות שברשותכם עשרים סוסים עובדים בשביל אדם אחד, כולם, כל עשרים הסוסים עובדים עבורו, והוא, בסך הכל אחד יחיד. א"כ מה לא מובן?! - - - הסבא מסלבודקה שתק שניה קצרה ואמר עוד, שלמה המלך אמר 'סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותי שמור כי

ואם תתמה, איך באמת לא הועילה מעלתם הגדולה של אנשי דור המדבר, להצילם מלהכשל באותם חטאים ששורשם היה קנאה, תאוה וכבוד? התשובה לשאלה זו מומנת בחובה יסוד גדול מאד: עלינו לדעת שאמנם לאדם מישראל ליש נשמה עליונה אשר היא גבוהה אף מן המלאכים, אך מאידך יש לו גם נפש

תחתונה אשר היא משכן התאוות והמידות הרעות. ומי שלא עומד באופן תמיד על המשמר לפקח על מעשיו, הטובים הם אם לא, הרי הוא מועד לכך שהתאוות והמידות הרעות יגררו אותו לכשלונות שונים רח"ל. ואף אם יש לו כמה וכמה מעלות חשובות, אין די בכך למנוע ממנו להכשל בדברים שונים אשר התאוות והמידות הרעות מטות אותו.

זאת ועוד, מי שלא ערני לכך שישוכנת בתוכו נפש תחתונה אשר מטה אותה לתאוות ומידות רעות, עלול מאד להיכשל ולרמות את עצמו בדברים שונים, מחמת שאינו חושד בעצמו, ומוחזק אצלו שנטיותיו באות מהיצר הטוב...

הסמ"ג אומר בהקדמה לספרו דבר מאלף: בתחילה ברא הקב"ה את המלאכים שהולכים רק אחרי השכל, אחריהם נבראו הבהמות שהולכות רק אחרי תאוותן, ולבסוף נברא האדם אשר מורכב מנשמה שגבוהה אף מן המלאכים, ומנפש בהמית

הקדמה לחומש במדבר ידועים דברי הבריתא דרי פנחס בן יאיר, שייחורה מביאה לידי זהירות", א פחות ידוע מה שאומר הרמח"ל (מסילת ישרים פרק ד'), "שהמביא לזה על דרך הפרט, הוא העיון במעשים הכתובים בספרי הקדש, והלימוד במאמרי חכמים המעוררים על זה".

כלומר, מוסר ההשכל שעלינו להפיק מהעיון במעשים הכתובים בספרי הקדש, שאם יחיה האדם ללא זהירות, דהיינו ללא התבוננות מתמדת ובחינה מדוקדקת של מעשיו, הטובים הם אם לא, הוא מועד להכשל בחטאים שונים ששורשם בקנאה, תאוה וכבוד.

המעשים שאותם מגוללת התורה הק' בספר במדבר, ודאי שנכללים הם בדברי הרמחיל, שהעיון בהם יביא את המתבונן לידי זהירות, להיות נזהר לפקח על מעשיו, הטובים הם אם לא:

כי הנה בספר 'במדבר' מספרת התורה על כמה וכמה חטאים, מהם חמורי מן מאד, כדוגמת חטא המתאוים, המתלוננים, המרגלים, קורח, שנכשלו בהם אנשי דור המדבר - אותה דור נעלה אשר הקדים נעשה לנשמע וזכה להיות נוכח בגופו במעמד הנשגב של קבלת התורה; דור שהונהג על ידי משה רבנו וחזה במו עיניו בניסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף.

ואופן הספירה השנייה של "לגלגלותם" היה, שהאנשים עצמם עברו לפני משה ומנו אותם לגלגלותם [ומסתמא נתן כל אחד שקלים שהרי לא מונים את האנשים עצמם, ומנו את השקלים].

ומהי הסיבה לשתי הספירות? אומר המלבי"ם, שלכל אדם בישראל ישנם שני תפקידים: ראשית, כל אחד מישראל הינו איבר מתוך כלל האיברים שמהם מורכב הגוף של כלל ישראל, ותפקידו להיות חלק מהמספר הכולל של כלל ישראל (וכפי שיבואר בהמשך). שנית, כשם שלכל איבר בגוף יש תפקיד המיוחד לאותו האיבר, כך לכל אחד ואחד מישראל יש תפקיד יחודי, לעבוד את הקב"ה עם הכוחות והנסיבות המיוחדות שלו - תפקיד שרק הוא יכול למלא.

ולפי"ז יש לבאר, שהספירה "לגולגולתם" הייתה לעניין ספירתו כחלק מהמספר הכולל של כלל ישראל, כי כדי שעם ישראל יהפוך להיות לאומה אחת הראויה להיות מרכבה לשכינה, צריך שמניינו הכולל של העם יהיה בין שבעים נפש לשישים ריבוא, ולשם כך היה מניין הגולגולות, למנות את מספרו הכולל של עם ישראל.

[ויש בכך כדי ללמד על חשיבותו של כל אחד ואחד מישראל, כי הנה כשנחסרת כבשה אחת מעדר כבשים, העדר אמנם נהיה קטן יותר אך הכבשים הנותרות לא נהיות בעלות מום בגלל חסרון הכבשה.

שנמשכת אחר התאוות, וביד האדם הבחירה אם להיות כמלאך או כבהמה.

והנה, התורה הקדושה קרויה תורת חיים, על שם שהיא מחכימה אותנו להכיר הן את המעלות שהתברכנו בהן והן את הסכנות שאנו מצויים בהן מחמת היותנו קרוצי חומר, ומדריכה אותנו איך לחיות באופן הנעלה ביותר ולהגיע לפסגת ההצלחה. כאמור, המעשים המסופרים בתורה ובספרי הקודש נכתבו כדי שנגלמד מהם מוסר ואורחות חיים, אלא שכדי לקבל מהם את התועלת המרבית, חובה עלינו ללמוד ולהתבונן בדברי התורה הקדושה, ולא להסתפק בקריאה בעלמא באופן של 'לצאת ידי חובה'.

ספירת שמותיהם של כל אחד ואחד מישראל וספירת גולגולותיהם

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם (פרק א, ב).

המלבי"ם אומר, שלשון המקרא מורה שהיו שתי ספירות: ספירת שמות וספירת גולגולות. אופן הספירה של "במספר שמות" היה, שכל אחד אמר את שמו וכתבו את שמו על ספר, ואח"כ מנו את כל השמות שנכתבו בספר, ועל פי מספר השמות ידעו כמה אנשים היו בסך הכל.

לעומת זאת כשחסר איבר בגוף, רד גם לנוניו נום יעזראל. הואיל ודלל ישראל 310 חסרת האיבר נחשב מום

"אם אין אני לי מי לי" - חידושי הרי"ם

מי שיש לו כוחות להיות גאון מישראל והוא אינו מנצל את כוחותיו, כל אחד חש שיש פה החמצה גדולה. אך האמת היא שכל אחד ואחד שאינו מנצל את הכוחות המיוחדים לו, אין לכך תחליף. כי להיות שלכל אחד יש הרכב שונה של כוחות, תכונות, ונטיות, מאשר לזולתו, וכתוצאה מכך - קשיים שונים משל אחרים, משום כך גם המעשים שלו הם יחודיים ושונים משל אחרים. אם הוא לא יתפלל או ילמד כפי כוחותיו, תמצא הבריאה חסרה את מעשיו, ולא יהי האחר שיוכל להשלים החסרון.

כל אחד היה רוצה להיוולד עם כשרונות מופלגים, עם מידות נאצלות וכדו'.

ורא

? מה ?

אך מאידך, מי שלא נולד עם המעלות הללו והוא התעלה בלימוד ובאצילות מכח עמלו ויגיעתו בתורה הקד' ובעבודת ה', יש לו מעלה יתירה, הן מצד הקידוש ה' שהוא עושה, שהוא דוגמא ומופת איך שהגיעה בתורה הקדושה מעדנת את האדם ומעלה אותו לדרגות אחרות של רוממות, והן מצד

נחשבים לגוף אחד, חסרון של אחד מישראל מהמספר הכולל של האומה נחשב כמום בגוף האומה.]

אמנם, כאמור, בנוסף להיותו של כל אחד מישראל חלק מהכלל, יש לכל אחד סגולות ותכונות המיוחדת רק לו, וזה היה העניין של ספירת השמות (שם הדבר מורה על תכונתו), לבטא שלכל אחד יש קדושה מיוחדת ותפקיד המיוחד לו. וכן מציינו שנאמר על הכוכבים: "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא" הקב"ה גם מונה את מספרם של הכוכבים וגם נותן לכולם שמות.

וביאור הדבר, שגם אצל הכוכבים יש חשיבות למספרם הכולל של הכוכבים (כשם ששלמותו של גוף האדם היא כשיש לו רמ"ח אברים ושם"ה גידים, כך שלמות הבריאה נוצרת על ידי שיש בה מספר מסוים של כוכבים), וזהו "מונה מספר לכוכבים" שבורא כוכבים כפי המספר הדרוש לבריאה, ובנוסף: "לכולם בשמות יקרא", שנותן לכל כוכב תפקיד המיוחד לו, אשר מבדיל אותו משאר הכוכבים (בדומה לגוף האדם, שלכל אחד מהאיברים ישנו תפקיד מיוחד - לא הרי תפקידו של הלב כתפקידן

מועטה. ורק אם יבנה עצמו על פי כוחותיו וכשרונותיו שלו, הנה אף אם מתחילה ישקיע בתחומים שזוכים פחות להערצת הסביבה, הצלחתו העתידית תביאנו בסופו של דבר להיות מוערך על ידי הכל.

אדם אינו צריך לחקות את רבותיו וחבריו, אלא להיעזר בהם כדי לפתח את מה שגנוז בו. תלמידים ביחס לרבותיהם הם כדוגמת כמה סוגי זרעים שמשקים אותם במים, שכל זרע מתפתח באופן שונה מהזרעים האחרים, כפי מה שגנוז בו, למרות שכל הזרעים מקבלים את אותם מים, כך כל תלמיד צריך להתפתח באופן שונה, בהתאם לכשרונות ולכוחות הגנוזים בו, למרות שכל התלמידים מקבלים תורה מאותו רב.

חשיבות הסדר

איש על דגלו באתת לבית אבותם יחנו בני ישראל (ב, ב).

עניין הדגלים שהאריכה בהם התורה בפרוטרוט, מעיד על החשיבות הגדולה שמיחסת התורה לעניין הסדר.

ו"ל הגאון ר' אהרון קוטלר: "ועד היכן מגעת חשיבות עניין הסדר, יש ללמוד ממה שמצינו בתורה ענין הדגלים, שסדרה התורה בפרוטרוט כל מהלכם, נסיעתם וחנייתם; מי הם בכל דגל, ואופן חנייתם ונסיעתם, מי קודם, מי אחר; ובנסיעת המשכן מתי

שהתעלותו מעודדת אחרים שגם הם לא נולדו עם כשרונות גדולים ומידות נאצלות, שלא להתאיאש.

אין אדם בעולם שתפקידו זהה לתפקידו של זולתו, ואין זמן בעולם שתפקידו זהה לזמן אחר!

חידושי הרי"ם פירש: "אם אין אני לי מי לי" - כל אחד ואחד צריך לעשות את העבודה המיוחדת לו, ואם אני לא אעשה את תפקידי, מי יוכל לעשות זאת במקומי?!

"ואם לא עכשיו אימתי" - מתי יהיה העכשיו הזה? העכשיו הנוכחי, הרגע שאנו מדברים בו, הלא לא היה מאז בריאת העולם ולא יהיה עוד, מקודם הי היה עכשיו אחר, ואחרי כן יהיה עכשיו אחר, ולכל עכשיו יש תפקיד אחר!

ישנם דרכים שונות להצלחה בלימוד ועל כל אחד לבחור את צורת הלימוד המתאימה לו

כך גם לעניין אופן הלימוד וההצלחה בלימוד. ישנם שעפי" כשרונותיהם מתאים להם יותר לימוד בהעמקה, ואחרים שמתאים להם יותר לימוד עם שימת דגש על היקף או הספק, וכל אחד צריך ללמוד לפי כישורונותיו ונטייתו, וכך הוא יוכל להצליח. גם המעוניין לזכות בהערכת החברה צריך לדעת, שאם הוא ישקיע את כוחותיו בתחומים הזוכים להערצת הסביבה ולא יתן ביטוי לכוחות המיוחדים לו, סופו שהחברה לא תעריך אותו, משום שהצלחתו תהיה

התורה אומרת: אל תכריתו את שבט הקהתי וזאת עשו להם וחיו (ד, יח). חז"ל מספרים, שכל אחד מבני שבט הקהתי היה רוצה לזכות בנשיאת הארון, והיו דוחפים זה את זה והיו באים לידי מריבה, והיה הארון מכלה בהם רח"ל.

הרי לנו שלמרות שבערו בהם רגשות של קדושה לזכות בעניין הנשגב של נשיאת ארון הקדש, מכל מקום כיוון שלא שמרו על הסדר, הגיעו למצב שדחפו ו האחד את זולתו והיה הארון מכלה בהם, כי מצד גודל קדושתו של הארון, הפגיעה היותר קלה חמורה מאד.

שמעתי שאחד מראשי הישיבות זצ"ל כתב לאחד האדמו"רים, "מה פשר הדבר שהחסידים של כב' דוחפים כשאתה מגיע למקומות שמתאספים ציבור גדול (הלוויות, עצרות עם וכדו'), וכי הרצון לכבד אותך או לחזות בך, מתי ר להם לרחוק אחרים?! או שתשפיע עליהם שלא ינהגו כך, או שתמנע מלהגי ע למקומות כאלו!"

וכן מצינו בחלוקת לחם הפנים, שאמרו חז"ל: "הגרגרנים חוטפים, והצנועים מושכים את ידיהם". והרי בודאי שהסיבה שחטפו לא הייתה בגלל שהיו להוטים אחרי מעט לחם, אלא שהיו חוטפים מצד חביבות המצוה הגדולה שבאכילת לחם הפנים, שכל כך גדולה זכות אכילת קדשים בקדושה יתרה, ע ד שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ומכל מקום מצד

והיכן יסע כל דגל. וכן בעבודת המשכן כל דבר ודבר בקדימה ואיחור, ומי ישא כלי זה ומי ישא כלי אחר".

מוסיף הגאון ר' אהרון קוטלר, שאל תאמר שחשיבותו של הסדר היא רק אצל מי שטרדותיו מרובות ועלולות לגרום לו לבלבול, שהרי בדור המדבר היו הטרדות מועטות, שהרי לא היו כלל טרדות פרנסה וכן לא היה צורך לדאוג ללבוש ולמזון, ואעפ"כ הוצרכה התורה לסדר הכל בפרוטרוט, וכל פסיעה ופסיעה ממש היה עפ"י ה', וכדכתיב "עפ"י ה' יחנו".

וכל כך גדול ענין הסדר עד שאמרו (ערכין יא) ביחס ללוויים (שיש מן הלוויים שתפקידם להיות משוררים ויש שתפקידם להיות שוערים): "כלך לך, שאתה מן המשוררים ואני מן השוערים, ומשורר ששוער חייב מיתה".

בעל 'בית הלוי' ראה עשיר אחד שאומר תהילים בדביקות. אמר 'בית הלוי' לעשיר: עריק אינו רק מי שבורח לגמרי מהצבא, אלא גם מי שנוטש את היחידה שלו ועובר לשרת ביחידה אחרת. התפקיד שלך הוא לדאוג לעניינם שיהיה להם אוכל, ואת אמירת תהילים תשאיר לעניים...

לשמור על הסדר - גם בשאיפות לעניינים של קדושה

ראשונה עסוקים ב"ושימח"... אך האמת היא שצרי
ך ללמוד וללמוד וללמוד, ובתוך זה לסדר את מה
שצריך.

הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל כותב לאחד: "עושה
רושם שהחיים אצלך הם בן פגישה לפגישה..."

מהות עניין השלום ונגיעתו לכל חיי האדם

אחד מהסניפים של סדר הוא עניין השלום.
בתחילת ברכת 'יוצר' אומרים: "יוצר אור ובורא
חושך עושה שלום ובורא את הכל". מפרש הגאון ר'
אהרן קוטלר, שהמושג של שלום הוא שכל דבר
עומד על מקומו כפי הסדר הראוי לו. וזהו השבב
שאנו אומרים, שגם הבריאה כולה מסודרת בסדר
נפלא וכל נברא שומר משמרתו וגבולו. האור
והחושך סותרים זה את זה, אך הקב"ה עשה שלום
ביניהם על ידי שכל אחד שומר משמרתו וגבולו
ופועל בזמן המיוחד לו - האור ביום והחושך בלילה.
כמו כן, אם אחד הכוכבים יסטה ממהלכו, הוא עלול
לשרוף את העולם כולו, וכן אם תתקרב השמש מעט
יותר אל כדור הארץ, או תתרחק ממנו מעט - ייחרב
העולם! נמצא שכל בריאת העולם וקיומו מבוסס על
סדר, שכל נברא שומר על גבולו ותפקידו כפי שיעד
לו הבורא ית'.

לפי"ז עניין השלום אינו רק במה שנוגע בינו לבין
חברו, אלא גם בינו לבין עצמו, שכל ענייניו יתנהלו

חסרון הסדר שהי ה בלקיחה דרך חטיפה, נקראו
החוטפים גררנים.

דברי הג"ר נחום פרצ'וביץ לבחור שהחל לעסוק
בשידוכים

ענין הסדר נוגע מאוד גם לתכנון הזמן שלא ילך
לאיבוד. הרי הזמן הוא החיים, ואיבודו של הזמן הוא
איבוד ובזבוז החיים עצמם. אם יגידו לאחד בכמה את
ה מוכן למכור חלק מהחיים שלך, היעלה על הדעת
שהוא יסכים?! ובכן, כשאדם מבזבז את הזמן הוא
מאבד חלק מהחיים שלו. ובאמת צריך לתכנן לא רק
שהזמן לא ילך לבטלה אלא שינוצל באופן הכי יעיל,
כי גם אם הוא מנצל את הזמן לדבר חיובי אך באותו
זמן יכול היה לעסוק בדבר בעל חשיבות גדולה יותר
או לעשות את הדברים באיכות גבוהה יותר - גם זה
בכלל בזבוז זמן.

וכשם שבניהול עסק, תנאי יסודי להצלחת העסק
הוא באמצעות תכנון נכון על מה לשים את הדגש
ואיך להתנהל בצורה מסודרת, כך גם בעניינים
רוחניים, הסדר והתכנון נחוצים מאוד להצלחה.

הגאון ר' נחום פרצ'וביץ אמר פעם לבחור שהחל
לעסוק בשידוכים, שישנם שחושבים שכאשר הם
מתחילים לעסוק בשידוכים העיקר זה שידוכים, ואם
נשאר זמן פנוי לומדים. אח"כ מתארכים, ואז העיקר
זה ההכנות לחתונה... ואח"כ מתחתנים ושנה

לעומת זאת, 'לידה' – אב המוליד את בנו, הקשר ביניהם הוא קשר דם טבעי, שלעולם לא יתנתק. לנצח נצחים הם יהיו קשורים ומהוברים, ולעולם ידאג האב לשלום בנו.

הוי אומר, שני סוגי מלמדים נאמרו כאן. האחד, מלמד שהוא כאומן, הוא אמנם יוצר ממנו 'כלי מפואר', אך יחד עם זאת כאשר הכלי – התלמיד, עומד על דעתו וכבר נושא את עצמו, הוא מתנתק ממנו, כמו האומן שמתנתק מהכלי שיצר.

מאידך, יש מלמד שהוא כאב מולידו. הוא לעולם לא יתנתק מתלמידו, תמיד ידאג לו וישים את עינו עליו, וגם כשלאורה התלמיד כבר אינו זקוק לו, הוא לא ינתק את קשריו עמו, יתפלל לשגשוגו וישמח בהצלחתו.

בהיותי תלמיד בישיבת מיר, היה זה חורף מושלג. בוקר אחד, בדרכי אל היכל הישיבה לתפילה שחרית, אני רואה את מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, פוסע לאיטו על שכבת השלג לכיוון הישיבה.

גם בכביש סלול, לא היתה ההליכה קלה על ראש הישיבה, קל וחומר בשלג. כל פסיעה היתה מדודה ושקולה. קשה היה לנו, תלמידיו, לראות אותו

בסדר הנכון, כל דבר כפי הראוי לו ובזמן הראוי לו. ולמשל, שהלימוד לא יפריע לתפילה, והתפילה לא תפריע ללימוד. וכן שלימוד הגמ' לא יפגע בלימוד הלכות ומוסר או בלימוד פרשת השבוע. וגם למנוע בלבולם בדעת. (לעבדך באמת)

"ואלה תולדות אהרן ומשה..." (ג' א')

ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. [רש"י]

מאמרי חז"ל רבים נאמרו אודות מי שמלמד את בן חבירו תורה. האחד, מאמרו של רבי שמואל בר נחמני (סנהדרין יט), 'המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו', והוא נלמד מפרשתנו. ומאמר נוסף של ריש לקיש (סנהדרין צט) 'המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו', שנאמר: 'זאת הנפש אשר עשו בחרן'.

מו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל עומד על ההבדל בין שני הביטויים, 'כאילו עשאו' וכאילו ילדו. 'עשייה' היא יצירה של דבר, כאומן שיוצר כלי. כשהוא מסיים לייצר את הכלי, הוא כבר אינו קשור לכלי, מכאן ואילך הכלי יעשה את דרכו לשמש את מי שיקנה אותו.

מתאמץ כל כך, ובחביבות רבה נגשנו אליו כמה תלמידים ושאלנו אותו: "מדוע ראש הישיבה מתאמץ כל כך לבוא לישיבה במזג אוויר כה חורפי? הרי טלפון אחד לישיבה, ומניין תלמידים היו באים לבית ראש הישיבה!"

הנהגות מפליאות מצאנו אצל גדולי ישראל ביחסם לתלמידיהם, עד שפעמים העדיפו אותם על בניהם. כך היה כאשר המשגיח הגאון רבי ירוחם ממיר זצ"ל השיא את בנו שהיה גם תלמידו. ראש ישיבת סלונים הגאון רבי שבתי יגל זצ"ל בא לחתונה ובירכו: "מזל טוב על ה'ילדו' ועל ה'כאילו ילדו'." "אצלנו" – ענה לו רבי ירוחם – "ה'כאילו ילדו' הוא לפני ה'ילדו'."

וראוי תשובה זו למשגיח רבי ירוחם, שתמיד הרגיש כי תלמידיו הם בניו ממש, ואין כל הבדל ביניהם. "ההבדל היחיד" – כך היה אומר – "שבנים הם מהחלק הגופני, ותלמידים הם מהחלק הרוחני."

פעם חלה אחד מבניו. המשגיח הצטער מאוד, ואמר: "טעיתי, אני עדיין רואה שבכל זאת יש מעט הבדל, עליו אני מצטער יותר."

פעם פנה הסבא מסלבודקא זצ"ל לאחד התלמידים בישיבה, וביקש ממנו כי ישאל את הבחור

"כשיש שלג" – ענה לנו ראש הישיבה – "בחורים שמחים, אני רוצה לראות אתכם שמחים!". זוהי תשובה של מלמד תורה שהוא 'כאילו ילדו'. אילו היינו בעיני ראש הישיבה רק בבחינת כלי שיצר אותנו, לא היה מתאמץ כל כך רק כדי לראות אותנו שמחים.

ספור דומה סופר על ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, פעם בליל שבת היה חלש ותשוש, ולא עלה להיכיל לישיבה לתפילת ערבית.

לקראת סיום התפילה בישיבה, הוא אזר את שארית כוחותיו, ובמאמץ עילאי עלה להיכיל הישיבה.

לפליאת בני ביתו, הסביר: "תפילה, נחלקו בה הפוסקים אם היא מן התורה או מדרבנו, ואף אם עיקרה מדאורייתא, מנין התפילות, זמנן וחובת תפילה בציבור, אינן מן התורה, אבל לאחל גוט

הגאון רבי אריה לוי זצ"ל היה תלמידו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל עוד בהיותו בחור בישיבתו בסלוצק.

כשהם התגוררו בירושלים, נוהג היה רבי אריה לעלות מידי ליל שבת, לאחר הסעודה, אל רבי איסר זלמן. הם היו משוחחים בדברי תורה, וזכרים בערגה בזכרונות מתוקים מימי הישיבה בסלוצק.

פעם שאל רבי איסר זלמן את תלמידו רבי אריה היכן אכל כשלמד בסלוצק? [בזמנו לא היה אוכל מסודר בישיבה, הבחורים היו מתארחים ימים אצל בעלי הבתים בעיירה].

"בשבתות אכלתי אצל פלוני!" – השיב רבי אריה. "והיכן אכלת בימות החול?" – הוסיף רבי איסר זלמן לברר. רבי אריה מנה כמה משמות בעלי הבתים שהיה נוהג לאכול אצלם בימות החול. אך תשובתו לא סיפקה את רבי איסר זלמן, כי לפי חשבונו עדיין היו ימים חסרים, עליהם לא פירט היכן אכל, ולכן הוסיף לברר אצל רבי אריה, היכן אכל בשאר הימים?

"בימים הללו" – ענה רבי אריה – "לא אכלתי..., אך דבר לא ארע, דווקא ימים אלו היו חביבים עלי...".
 כעבור כמה שעות, אחרי שכבר הספיק רבי אריה לעלות על יצועו, נשמעו לפתע נקישות בדלת. בפתח

'יצחק וורשווער', – מי שלימים נודע כגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל בעל ה'פחד יצחק' – את שם אמו.

התלמיד עשה כמצוות רבו, ואמר ליצחק שהסבא מבקש לדעת מה שם אמו? יצחק היה מאוד מופתע מהבקשה, והחליט שהוא יילך אל הסבא לברר לשם מה זקוק הוא לדעת את שם אמו.

אך קרב יצחק אל הסבא, אמר לו הסבא בנחרצות: "אל נא תקרב אלי, בקשתי רק לדעת את שם אמך, ותו לא!"

יצחק נפגע מאוד מתגובתו של הסבא, ובמיוחד שהיא נאמרה לפני בני הישיבה, הוא חש עלוב ומבוזה, והחליט לעזוב את הישיבה.

בטרם עזב את הישיבה נגש לבית הסבא כדי להיפרד ממנו פרידת נימוסין. הרבנית שאלה לשמו, בטרם תקרא לבעלה. "יצחק וורשווער" – ענה לה. "אתה הוא הבחור שבעלי מתפלל עליו כל לילה בדמעות שלישי?!..."

כשמעו זאת יצחק, אמר לרבנית: "אני כבר לא צריך לדבר עם הרב!..."

עמדה הרבנית בילא הינדה, רעייתו של רבי איסר זלמן, "אנא רחמו על בעלי" – התחננה הרבנית – "הוא אינו מוצא מנוח לנפשו."

המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו – הטעם שנרמז

אצל מיתת בני אהרן

ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני: ואלה שמות בר אהרן הבכר נדב ואביהו א אלעזר ואיתמר (ג, א-ב) וברש"י הביא דברי הגמרא (סנהדרין יט, ב)

"ואלה תולדת אהרן ומשה – ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו". (והן אמנם שכל ישראל הם תלמידי משה רבנו, אבל בני אהרן היו כנראה תלמידיו באופן מיוחד, יותר משאר ישראל ועיי ערובין נד, ב).

וצריך ביאור, מה טעם נאמר ענין זה ש"כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו" דוקא כאן, והלא נדב ואביהו נזכרים בכמה מקומות קודם שזכרו במקרא שלפנינו, ותמיד נזכרו רק כ"בני אהרן", ולא כ"בני משה", וכיון שכן יש להבין מה טעם רמז לנו הכתוב שבני אהרן המה גם בני משה מפני שלמדו ממנו תורה דוקא כאן בעת מיתתם.

לשמע קריאות הרבנית, יצא רבי אריה ממיטתו ופנה אל הדלת לברר מה ארע, "לאחר שהתברר לראש הישיבה כי כשלמדת בישיבתו, היו ימים בהם לא אכלת, אינו רגוע, אתה חייב לבוא אל הרב ולדבר עמו"

רבי אריה סר במהירות לבית הרב, ופגשה אותו כשהוא נסער, מסתובב אנה ואנה כארי בסוגר. כשראה אותו רבי איסר זלמן, פנה אליו בתחנונים: אנא סלח לי, שלוש שנים למדת בישיבתנו, ואני כלל לא ידעתי שיש ימים שלא אכלת! הרי אני הייתי אחראי עליך, הכיצד כשלתי ולא דאגתי לך?! סלח ומחל לי, תלמידי היקר!"

"רבה! – השיב רבי אריה – "הרי אני אשם בכך שלא יידעתי את הנהלת הישיבה!, הרב יסיר דאגה מליבו!"

רק לאחר שהתאמץ רבי אריה להבהיר לרבי איסר שלמן כי אין לו כל תרעומת עליו, נתיישבה דעתו של רבי איסר זלמן .

ונראה לבאר, דהנה איתא בגמרא (עירובין סג, א) "תניא, רבי אליעזר אומר, לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן".

וזהו הארה גדולה מאד, כי פעמים יוכל צורב צעיר, או כל לומד

תורה באשר הוא, לחשוב לעצמו, שהרי כבר הינו לומד תורה כבר זהזמן מה, ואילו הוא אינו נוכח לראות את התקדמותו. אך אין זו

הסתכלות ובחינה אמיתית, כי כל דיבור חדש של תורה, כל שורה נוספת בגמרא, או דיוק חדש ברש"י, וכל סברה חדשה שחידש או שמע, הלא הוא נעשה מכוחה לאדם חדש, מציאות חדשה כפשוטו, וא"כ אין לך התקדמות גדולה מזו, שהוא נבנה מכוחה ונעשה לאדם חדש בכל פעם ופעם, וזהו גודל ערכה של תורה.

ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים (ג, יב) * T ! * S T * - • • • הנה לקיחה זו אשר לקחתי את הלויים

תחת בכורות ישראל, היה זה מפני מעשה 38 למעשה פרשת במדבר העגל, שהבכורות חטאו בעגל והלויים נאספו אל משה רבינו, משה רבינו אומר להם שם מיד אחר שהרגו "מלאו ידכם היום לה'" (שמות לב, כט), שבוהמה מתחנכים לעבודת ה', "כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה".

ומעתה יש לומר כיון שסיבת מיתתם היא מפני ש"הורו הלכה בפני רבם", אם כן, קודם שיאמר הכתוב שמתו הוצרך לומר שלמדו תורה מפי משה, וא"כ משה היה רבם, וזהו שרמזו הכתוב באמרו "ואלה תולדות אהרן ומשה וגוי, ואלה שמות בני אהרן", שלמדנו מכאן שכל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו, ומאחר שנחשבו תולדותיו, כיון שהוא למדן תורה, לכך מתו על שהורו הלכה בפניו.

המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו - ביאור הענין

ובעיקר הדבר יש לנו להתבונן מה אכן ענינו של דבר ש"המלמד את בן חברו תורה, כאילו ילדו", וכי למה זאת ייחשב שהוא ילדו מחמת שלימדו תורה.

וביאור הדבר נראה, שזהו גודל מעלתה של התורה, שעל ידי כל תיבה חדשה שלמד אדם בתורה, הרי הוא נעשה ל"אדם חדש", כל ידיעה חדשה הלכה חדשה ותיבה חדשה בתורה הוא נעשה למציאות חדשה, ושוב אינו אותו האיש שהיה לפני שלמד את התיבה הלזו של התורה, שאתמול שלא ידע תיבה זו של תורה והיום הוא יודעה הרי הוא - אדם חדש, ומציאות חדשה.

עומדת זכותם לדורות שנענו לקריאתו של משה ובאו, הם כן באו, כך לצד שני הפסידו הבכורות לדורות מפני שלא נענו לקריאת משה רבינו, וכן כל שאר שבטי ישראל שלא חטאו בעגל אך גם הם לא נענו לקריאת משה

והוא אשר הכתוב אומר "גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית" (משלי יח, ט), והיינו שאין המרחק גדול בין העושה עבירה לבין הנמנע מלעשות מצוה. הן אמנם ואנשים אלו לא עבדו לעגל, ואף לא שמחו על כך שיש עגל, אך מאידך לא נודרזו למחות בעובדי העגל כאשר משה רבינו קורא לעשות משפט בעובדי העגל. ולי נראה לבאר עפ"י שהסיבה שתתעכב מהם הבכורה מפני שהם התרשלו לכן גם את הבכורה תתירשל מהם ונביתים הלויים יזכו בה עד לאחר זמן שיבנה בית המקדש. כמו המעשה

מעשה במכבי אש שאיחר רק כמה דקות

ויש להוסיף בזה מעשה שהובא בספר באר שבע (עמ' קל) על הרבנית קניבסקי ע"ה שסיפרה בשם רבינו (ר' חיים קניבסקי שליט"א) 'בוא וראה כמה גודל המעלה והחובה לקרם כגבור כארי בבוקר ולבוא בזמן לתפילה והמעשה שהי' הוא כך: היה סוחר בעל בית מלאכה לייצור ארונות וכדו' שהיה מקפיד להגיע כל יום לתפילה אבל לא בזמן, פעמים בברוך שאמר ופעמים בישתבח, בזמן לא קבוע, והרב של ביכנ"ס ניגש אליו ושאל אותו אם הוא כבר כל כך מקפיד להגיע לתפילה למה הוא לא מגיע בזמן... השיב

ולכך שבט לוי הם יהיו עובדי המקדש. אבל יש להבין, מה טעם נענשו הבכורות שנלקחה מהם העבודה, והלא נתפרש בתורה ששלושת אלפים איש נהרגו ע"י בני לוי בחטא העגל, ומלבד זאת משה רבינו השקה את בני ישראל במים "זיזר על פני המים וישק את בני ישראל" (שמות לב, כ). ועוד זאת מתו מישראל, כאשר אמרו חז"ל שבדק אותם כבדיקת סוטה, ועוד מתו גם במגיפה "ויגף הי את העם" (שמות לב, לה). ויש דעה בגמרא (זומא פו, ב) שאלו שמתו במגיפה, היו אלו שלא עבדו 39 למעשה פרשת במדבר בעצמם את העגל בשום אופן שהוא, אבל ראו ושמחו. מעתה נמצא אם כן, כי אלו שלא מתו, לא במגיפה ולא ע"י בני לוי ולא במים, הם אפילו לא ראו ושמחו. וכיון שהבכורות נשאו בחיים, למה נלקחה מהם הבכורה, הלא לא עבדו לעגל בשום אופן וצורה, ולמה זאת נלקחה מהם הבכורה. אכן ביאורו של דבר הוא, הנה נודע את אשר אמר החפץ החיים לאחד, אם יבנה היום בית המקדש, אני אוכל לעבוד במקדש, ואילו אתה לא תוכל לעבוד יכול לעבוד (אותו אחד ישראל היה). ומפני מה אני אוכל לעבוד במקדש ואתה לא תוכל, כי כאשר משה רבינו קרא "מי לה' אלי" (שמות לב, כו) אבותי באו אל משה ואילו אבותיך לא באו. ולכך נפסלת אתה מעבודת המקדש. ולפי זה נוכל לבאר גם בענין הבכורות כן, כי הן אמות שלא 40 למעשה פרשת במדבר חטאו הבכורות שנשאו בחיים - בעגל, אך גם לא ענו לקריאתו של משה אשר קרא "מי לה' אלי", ולא באו אליו, וכמו שלשבט לוי

לתפילה! שאל אותו הרב מאיפה אתה יודע השיב הסוחר שכשרפצה השריפה הזמינו מיד מכבי אש, ואכן הם הגיעו, אבל לא בזמן, קצת מאוחר וברגעים מועטים אלו הכל נשרף... מידה כנגד מידה.¹

הסוחר מיה משנה מתי אני מגיע? העיקר אני מגיע ומה משנה הרי בסוף אני משלים את התפלה אחרי זמן מה הגיע אותו סוחר אל הרב של ביהכנ"ס בפנים נפולות וסיפר לו שכל הבית מלאכה שלו נשרף, והוא יודע למה זה קרה לו, כי לא הקפיד להגיע בזמן

ואמי היו רפורמים עוד ברוסיה, ואני למדתי בגימנסיה ולא ידעתי בכלל מהי יהדות, ורק מזה שהאנטישמם צעקו "ז'יד" (יהודי), ידעתי שאני יהודי אבל לא יותר מזה.

¹ לפעמים מתפתה האדם לבטל מהתורה מתוך מחשבה שאם הוא יבטל עכשיו מהתורה ירויח ממון, ויכל אחר כך ללמוד תורה מתוך בהתמדה מתוך ישוב הדעת.

והנה פרצה מלחמת העולם הראשונה, וגייסו אותי לצבא, והגעתי לקו החזיתי יחד עם חברי. שכבנו בחפירות שמעליהן היו שקי חול, והיינו יורים ללא הפוגה, ולנגד עינינו אנשים נופלים כזבובים. לאחר קרבות ממושכים יש תמיד איזו הפוגה קצרה, ובאחת הפוגות הבחנתי בכך שכמה מן החיילים היהודיים שבינינו מנצלים זאת, וקוראים ספרי תהילים ובוכים, והרגשתי שנעשה להם קל על הלב.

וכמו כן, ישנם שאינם מזדרזים לחזור בתשובה, מפני שיש עוד זמן, ומבטיחים הם לעצמם שיום יבוא והם ישנו את סדר חייהם, ויהפכו לבעלי תשובה אמיתיים. אולם על פי רוב אין הדברים נעשים כפי המצופה.

באותו רגע כעסתי נורא על אבי שלא לימד אותי מעט יהדות, אילו יכולתי גם אני להוציא ספר תהלים ולשפוך שיח ודמעות, כמה טוב היה לי. לא יכולתי לכבוש בתוכי את קנאתי באותם היהודים המאמינים, ובתוך כך עמדתי וחשבתי:

המעשה שלפנינו ימחיש לנו את הדברים: משפחה אחת מן המכובדות בירושלים, עקרה לפני שנים רבות מדירתה בשכונה וותיקה, לשכונה אחרת. אחד מחדרי דירתם החדשה עוד לא היה פנוי, כי עוד התגוררו בו חלוץ ואשתו ("חלוץ" באותן השנים היה כינוי לעולים החדשים שהגיעו לארץ, חניכי התנועות החפשיות שלא שמרו תורה ומצוות).

רבנו של עולם, אתה יודע שאני לא יכול לדעת שאתה קיים, מפני שאבי לא לימד אותי, ואני זקוק לכך שתראה לי שאתה קיים ולכן אני מבקש ממך שתראה לי שאתה קיים על ידי כך שרסיס של פצצה יפגע באצבע שלי ולא אוכל יותר לירות.

התעוררה להם בעיה מה עושים, כי מדובר בעוד שבוע ימים, ואותה משפחה היו חרדים, וחלוץ ואשתו חילוניים גמורים, ומה שיותר קשה שבאמצע ישנה שבת, ומי יודע כיצד ינהגו בשבת.

והנה בו ברגע שגמרתי לומר זאת, עף לפתע רסיס ופגע באצבעי, ומועצמת ההדף עף הרובה שלי למרחוק, ואני התמוטטתי מפחד. הכניסו אותי לבית חולים, ובדקו אותי ולא מצאו בי שום פגיעה, פרט לפגיעה באצבע, ועד היום אינני יכול לכופף את האצבע...

נכנסה אם המשפחה אל החלוץ, ואמרה: אנחנו שומרי שבת, אנא, אל תחלל את השבת ואל תכאיב לנו. שמע החלוץ, והבטיח בנימוס שלא יחלל. באה השבת, וכלפי חוץ באמת לא ניכר שום חילול שבת. אבל האשה אל התאפקה, והציצה דרך החלון, וגלתה שהחלוץ כותב בעצם יום השבת.

מכיון שקרה כך, הרי ה' יתברך הראה לי שהוא קיים, ואזי החלטתי שכאשר תסתיים המלחמה, אני אכנס מיד לבית כנסת, ואבקש מהיהודי הראשון שאפגוש, שילמד אותי יהדות.

היא היתה נסערת מאוד, אבל מהרה מלומר דבר, אלא קראה לבנה הגדול וסחה לו את המעשה, ואמרה לו שיעשה כהבנתו. הלך הבן ונקש בדלת. לאחר שפתחו לו, אמר שבת שלום, והתחיל לדבר על הא ועל דא, עד שהגיע לנקודה העדינה ואמר: הבטחת לנו שלא תחלל שבת, ומדוע כתבת?

ואכן אחרי המלחמה זכרתי מה שהחלטתי, אבל הייתי באמצע לימודי האגרונומיה (חקלאות), והיו לי עוד שלשה חודשים עד לסיום, והחלטתי שאני צריך מקצוע ביד, לכן אגמור קודם את הלימודים, ואחר כך אלך ללמוד יהדות. חזרתי לגימנסיה

השיב החלוץ בהתנצלות: לא ידעתי שמדובר גם בזה, אני הבנתי שלהדליק כלי בישול בשבת שזה מרעיש, יכאיב ויפריע לכם, הבטחתי שלא אחלל שבת, אבל לכתוב בחדר שלי על זה לא הבנתי שזה נקרא לחלל שבת, אבל אם זה מפריע לכם, אני אמנע מכך.

והנה אחרי שקיבלתי תעודת גמר, נכנסתי לבית כנסת, אבל הלב שלי היה קשה כמו אבן, ואני בן אדם שבלי לב לא עושה שום דבר. ביום כיפור הראשון עוד הלכתי לבית הכנסת, פתחתי

בינתיים התחיל בניהם שיחה, שבמהלכה שטח החלוץ את כל פרשת חיי, וכה אמר: אני יהודי מאמין בדיוק כמוך. אומנם אבי

וע"ע בזה בלמעשה פרשת שמות

אחיו. וייתכן שדווקא מחמת שהיה לו רק בן יחיד, פנה בנפש מרה בתפילה ותחנונים, שיחוס עליו הקב"ה ויברכו בזרע רב ומבורך, בשונה משאר אחיו, שאולי פחות חששו מכך, אחר שראו בנים רבים, הגדלים על ברכיהם. ולכן מתוך שהתפלל בהשתפכות הנפש, זכה לקרבת אלוקים אמתית ונשמעו תפילותיו לרצון לפני אדון כל.

מה יעשה אדם ויחכם עם התקרבותו לזמן מתן תורתנו, צצה ועולה השאלה המנקרת בלבנו תמיד: מהי הדרך בה נצליח להחכים ולהשכיל בנבכי חכמת התורה. וכבר תירצה הגמרא בנדה (ע, ב) קושיה זו. "מה יעשה אדם ויחכם, ירבה בישיבה" – יתמיד וישקיע עוד ועוד. מקשה הגמרא, שלכאורה בדרך זו לא מצליחים להחכים, שהרי "הרבה עשו ולא עלתה להם". מתרצת הגמרא "אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, וזה בלא זה לא מועיל". הרי שאחת הדרכים העיקריות בה עלינו להתחזק קודם קבלת התורה, המתחדשת מדי שנה בשנה בחג השבועות, היא לאחוז בפלך התפילה. עכ"ד.

ולי נראה שהסיבה ששבט דן שהיה הכי קטן נהיה הכי גדול

לרוות נחת מה'בן יחיד' לפני כמה שנים, נכנסתי להתברך ממרן הגרא"ל שטיינמן עם ידיד מארה"ב שבא עם בנו יחידו. וכיון שחפץ שיברכו מרן ביתר שימות לב, פנה ואמר: אני רוצה ברכה לכן יחיד שלי. נענה אליו מרן במאור פנים ואמר: אתה יודע שגם מבן יחיד, יכולים לרוות הרבה-הרבה נחת. והוסיף, כי בפרשת במדבר רואים במניין בני ישראל שמתוך כל י"ב השבטים, השבט הכי גדול היה יהודה ואחריו היה שבט דן עם למעלה מששים ושניים אלף יוצאי צבא, לבד מנשים וטף, כאשר שאר כל השבטים היו פחותים מהם בהרבה. ועורר מרן החפץ חיים כי אם נתבונן קודם, נבחין כי לרן היה רק בן יחיד, וגם הוא היה חרש, ושמו חושים, בשונה משאר אחיו, שהתברכו בבנים רבים. מסתמא בשוק ריכלו אחר גבו של דן ואמרו: מסכן, כל מה שיש לו זה רק בן אחד, וגם הוא כבר חרש. מי יודע מי תסכים להינשא לו, וכמה נחת הוא יראה מהם. מה שאין כן אחיו בנימין, יש לו עשרה בנים, וכן שאר האחים, שהתברכו בבנים רבים, בוודאי הם יראו דורות ישרים מבורכים. אך הטוב ומטיב, חשב לעשות אחרת. ודווקא מאותו בן, הוא הקים שבט הכי מפואר. דווקא דן הוא זה שראה בנים ובני בנים רבים, יותר משאר

מלימודיו ומעיסוקיו, יתכן מאוד שבורא עולם היה מרכז את לבו ומסייע בידו לחזור לדרך הישרה. אבל כבר אמר התנא: "אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה". (שאל אביך ויגדך חלק א).

סידור ורציתי לומר משהו, אבל לבי היה מאובן. כך השארתי הכל, ונשארתי עד היום כמו שהייתי.

אילו היה אותו אדם מנצל את ההזדמנות הראשונה שנתן לו בורא עולם כדי לחזור בתשובה, ולא היה מחכה עד שיפנה

ועד היכן הוא מרים אותו: 'להושיבי עם נדיבים' - אלו האבות הקדושים. 'עם נדיבי עמו' - הם הנביאים.

כמה גדול, איפה, רצון אמיתי לצאת מהמצב השפל. גם מי שהוא מטונף בעבירות, אך תאב לעלות מהן ובוכה לעלות מהם, מובטח לו שלא זו בלבד שיוכל להתרומם משפלות מצבו, אלא הקב"ה אף יושיב אותו עם האבות הקדושים והנביאים. (לעבדך באמת מועדים א עמ' קפב)

מזלזלים ברומו של עולם על הפסוק "כרום זולות לבני אדם" (תהלים י"ב, ט) דורשת הגמרא (ברכות ו, ב) "אלו דברים העומדים ברומו של עולם, ובני אדם מזלזלים בהם. ומהו תפילה". והיינו כי לשון 'כרום' היא מלשון דברים העומדים ברומו של עולם. 'זולות' מלשון שבני אדם מזלזלים. וביאר הסבא מקלם שהזלזול הגדול ביותר, שלא מעריכים אל נכון את יקר התפילה וערכה הרם ולא מבינים שהתפילה יכולה להביא את האדם היישר אל רום העולם ולקרב איש קטן קומה לשיחה ישירה עמו יתברך, העומד ברומו של עולם. לצערנו, אנשים לא חושבים כך. האמת שלא כל-כך חושבים בכלל מהי תפילה. ואם כן חושבים קודם התפילה, מקווים אולי להצליח לכוון קצת, או לפחות להתפלל בזמן, אך לא מעלים על הדעת, שנוכל להתעלות כל כך על ידי התפילה, וזהו הזלזול הגדול. והן אמת היא, שאין הקב"ה צריך לנו ולתפילותינו. וכל מהותה של התפילה היא - כפי שהגדיר חובת הלבבות - לגרום ל"גבהות הנפש",

א. כששכר על מה שדאג חושים בן דן על כבודו של יעקב אבינו ואמר אדהכי יהיה אבא מוטל בבזיון

ב. ה' רוצה להראות שהכל ממנו וגם מי שהוא הכי קטן הוא יכול לגדל אותו

ולחפוך אותו לשבט הכי גדול כי הכל תלוי רק ברצונו.

כי סוד ההצלחה הוא ס"ד

וה' הוא המשפילי לראות המגביהי לשבת ויכול להפוך מי שהוא טיפש לחכם גדול

והלימוד מזה לרוחניות

מעלת השאיפה

על הכוח הגדול של שאיפה אמיתית, ניתן ללמוד מדבריו הנפלאים של הגר"א, המובאים בסידור הגר"א:

על הפסוק: 'מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון' - מפרש הגר"א, שהקב"ה מקים מעפר את מי שהוא ערום מהמצוות ['דל' - הוא חסר כל], ואף מרים מאשפות את מי שהוא מטונף מעבירות ['אשפות' - הוא מקום מטונף] אך תאב לעלות מהן ובוכה לעלות מהן ['אביון' מלשון תאב].

עולם, שהוא רופא כל בשר. הוא מייצר התרופות, והוא הממציא אותם, לכל הצריכים אותם. ובשל כך, אנו מפילים תחינתנו לפני היחיד שיכול להועיל, שיתמלא רחמים על החולה, וירפאו ברפואה שלמה, כראוי למלך גדול ורחמן כמוהו. הדרכת הסטייפלער לכוונה בתפילה למחרת יום הכיפורים תשל"ז, זכיתי לעלות לקודש פנימה, לבית מרן בעל הקהילות יעקב ובקשתי לשמוע ממנו הדרכה לחיזוק הכוונה בתפילה. נענה מיד ואמר: שלשה דברים צריכים חיזוק. א] תתפלל קצת יותר מהר. ב] צריך לעשות הכנה לתפילה, והכנה זו איננו יודעים מה היא, ולדין זו אמירת פסוקי דזמרה. ג] והעיקר-העיקר לידע לפני מי הוא עומד להתפלל. עד כאן לשונו. קודם שנבחן יחד בעז"ה את תוכן ומשמעות דבריו

המאירים, עלינו לדעת כי תפילותיו של הסטייפלער הרקיעו שחקים ופעל בהן ישועות רבות. ואף מהסתכלות קלה, היה ניתן להבחין במאמציו בתפילה, שנאמרה תוך השתפכות הנפש ממש. בעת לימודי בישיבה, נסעתי כמה פעמים על מנת להתפלל במחיצת גדול הדור בעל הקהילות יעקב. במהלך השנה לא התפלל כוותיקין מדי יום, וזאת מאחר שבשעות היום רבו הפונים אליו לבקש תורה מפיו, בעצה, ברכה ותושיה. ולכן הקדיש את לילותיו, לעמל התורה ללא טרדות הנכנסים ויוצאים, והתאחר מלתת תנומה לעפעפיו. ואמנם מדי בוקר התפלל בשעה שבע, אך בימי הסליחות הקדים לאומרם כבר באשמורת הבוקר. ובשל כך הקדמתי

כלומר הגבהת ורוממות הנפש, עד רומנו של עולם. איך התפילה משנה בספר 'ארי נהם' לרבי יהודה אריה ממודנה, מחכמי איטליה הקדומה, הביא את קושיית הרמ"ק מגורי האר"י, היאך ניתן לפעול לשינוי דברים בתפילה ורצונו של מקום. הרי הקב"ה גזר שפלוני יהיה חולה ואלמוני ימתין עוד זמן עד שימצא את זיווגו. כלום בתפילתי מסוגל אני לשנות גזרת עליון? ומיישב במשל נפלא, לאב שיצא עם בנו לטיול על שפת הים הגדול, והנה הבחינו באוניה גדולה. עם התקרבותה למזח, משליך רב החובל חבל עבה אל החוף, אותו מקבל אחד הספנים וקושרו ליתד הקבועה בקרקע, בקשר עמוק ומפותל. לאחר מכן מושך רב החובל בחבל, וכך אט אט מתקרבת האוניה אל החוף, עד שנעצרת בחולות הקרקע. הילד העומד מן הצד חושב, שעם המשיכה בחבל, בזרועותיו האיתנות של רב החובל, מתקרב החוף אל האוניה, אך כל בר דעת מבין, שהוא מושך את עצמו, ובכך מתקרב אל קו החוף. היא-היא תכלית התפילה! שאני אשתנה, שאני אתקרב אליו. לאדם הקטן נראה, כי תפילה משנה את הרצון העליון, וכביכול מושכים חשבונות שמים אלינו ופועלים לשנותם, אך המשכיל מבין כי תפילה טובה משנה את האדם. התפילה בונה את האדם, כל תפילה מקרבת אותנו יותר לקב"ה, מקצרת את המרחק בינינו לבין הבורא עולם. ואחר התקרבותנו - עם קרבה שכזו, לא נגזר הקושי, ומתבטלת הגזירה. עם התפילה, מתחזקת בקרבנו האמונה, כי רק הוא הפועל ועושה. אין רופא ואין תרופות, יש רק בורא

מילות התפילה היה אומר בכיור, אך היו בקשות ומילים ומסוימות, בהן האריך והשתפך קולו כבן המתרפק אצל אביו. בברכת מגן אבות, באמרו 'מלך עוזר ו-מ-ו-ש-י-ע', ניכר היה כי הבקשה הזו מעניקה לו מנת חיזוק, עד לתפילה הבאה; שיש מישהו, ריבון כל העולמים, שמושיע אותנו בכל הנצרך; וכן בברכת 'אתה חונן' נעצר, והאריך בבקשת 'ד-ע-ה'. כמו כן בסיום התפילה, התחנן 'פ-ת-ח ל-ב-י בתורתך'. וחיזוק גדול הוא, איך שאותו גאון אשר כל רז לא אניס ליה, שכל הדור ציפה למוצא פיו, התחנן לדעה ולפתיחת הלב בתורה מתוך ידיעה שלשם כך יש "לבקש רחמים ממי שהחכמה שלו". דברי הסטייפלער "להתפלל קצת יותר מהר" באה למול הדעה הרווחת, שכאשר באים להתחזק בתפילה, משמעותה הראשונית היא, שמהיום יש להתפלל יותר לאט. וכאמור, אין הדבר כן, אלא נדרשת יותר שימת לב לנאמר בתפילה, אך זה לא מחייב שזה יהיה איטי יותר. אין כלל ברזל ואומנם, כפי שקיבלנו מרבתינו, אין זה כלל ברזל לכל אחד ואחד ויש שהתחזקותם באה דווקא מתוך אריכות בתפילה. תלמיד שבא ללמוד בישיבה מחו"ל, ביקש מהמשיגיה הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין עצה לחיזוק יסודות האמונה. והשיבו כי "העצה לזה היא שתאריך מעט בשמונה עשרה". נראה שעומק חונתו היתה שעל ידי זה שיאריך, יתבונן יותר בכך, שהוא הנותן דעה ותורה, סליחה ורפואה, אליו אנו פונים ומבקשים למילוי צרכינו. אכן אין בזה כלל ברזל לכאן ולכאן, וכל "ערום יעשה בדעת" (משלי י"ג, ט"ז)

את בואי מבאר יעקב לבני ברק, כבר יום קודם, כדי שאהיה סמוך אליו ואתבונן בתפילתו, מתחילתה ועד סופה. בסיום כל קטע אחר שסיימו הציבור, עוד נשמע קולו מתנשא ברמה "נפשי בשאלתי ועמי בבקשת" כאשר נשמעת נימת ההתחננות והבקשה בלשונו, תוך השתפכות הנפש. מאז ועד היום, לאחר שעברו כבר עשרות שנים, כאשר מגיע היום בו מבקשים זאת בסליחות, עדיין מתנגן באזני קולו המתרפק על מילות התפילה. תתפלל קצת יותר מהר והוא-הוא שלימד אותנו "תתפלל קצת יותר מהר". ואין זה סותר כלל וכלל לעבודתו ותחינתו בתפילה, אלא לימדנו בזה, שאדרבה זו עצה לקבל גישמעק וטעם בתפילה, שהרי כל צורת התפילה היא "כדבר איש אל רעהו, ורעהו מקשיב שומע אליו" (מסילת ישרים י"ט), ולא נראה בחיי היום יום מי שמדבר עם רעהו בצורה איטית ונמשכת, מ-ה-ש-ל-ו-מ-ך וכדו'. לכן, בשביל לחוש יותר שהתפילה היא כדבר איש אל רעהו ובשביל לתפוס את הכוונה שלא תתפזר, יש "להתפלל קצת יותר מהר". ואף מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זיע"א, כאמור, לא התפלל בצורה איטית ונמשכת, אלא כל מילה בצורה ברורה כמונה מעות, אך כאמירה קולחת. ועם כל זאת, מעי חמרמרו כאשר עולה ביזכרוני, קול תפילתו המשתפך בערבות. כמונה מעות מקום תפילתי היה בסמוך לעמידתו בשמו"ע, וכיון שהקפיד לקיים את ההלכה המפורשת בשלחן ערוך (טור או"ח ק"א) "המתפלל צריך שישימע לאזנו", היתה נשמעת לחישה תפילתו אף לעומדים בסמוך אליו. את כל

לבחון בעצמו מהי הדרך שיותר מועילה לו, לריכז המחשבה בתפילה. פסוקי דזמרה עוד אמר לי הסטייפלער "צריך לעשות הכנה לתפילה, והכנה זו איננו יודעים מה היא, ולדידן זו אמירת פסוקי דזמרה". וכפי שמובא בגמ' (ברכות ל"ב, ב) "חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה" ונפסק להלכה (שו"ע צ"ג, א) שכל אחד ואחד "ישהה שעה אחת קודם שיקום להתפלל, כדי שיקוון לבו למקום". מבאר הפרי מגדים כי חלק משעת ההכנה קודם התפילה, היא אמירת פסוקי דזמרה. שומה עלינו להתכוון לתפילה ולחשב את בואנו לבית הכנסת עם הנחת התפילין וזמן אמירת כל פסוקי דזמרה בניחותא, המשרה על האדם שמחה מיוחדת, בהכרה בכל נפלאות וגבורות ה'. וכבר אמר ר' אייבו (מדרש שוחר טוב ק') "כשאתה מתפלל יהא לבך שמח עליך, שאתה מתפלל לפני אלוקים שאין כיוצא בו". לדוגמה כשמתבוננים בפסוק "ורחמיו על כל מעשיו" ופירושו שהוא מרחם ומיטיב לכולם כפשוטו, עד כי מבואר בבבא מציעא (פ"ה, א') שאמתו של רבי רצתה לגלגל החוצה חולדות שהיו בבית ואמר לה שתעזבם, כיון שרחמיו על כל מעשיו, ואף החולדות בכללם, ואיך אנהנו נזיק להם. התבוננות בזה, בתוספת חשיבה שההטבה שלו כלפינו - בניו וצאן מרעיתו, הרי כפולה ומכופלת, וניכרת על כל צעד ושעל, מרימה את שמחת הלב, לגבהים אחרים. סגולת ברכות השחר הדרך להגיע עם שמחה לתפילה עם שחר לאחר לילה נטול שינה ובוקר לחוץ בבית, היא אמירת ברכות השחר

בניחותא, מתוך התבוננות והכרה, שכל המתנות הרבות שקבלנו כבר בזמן המועט מאז התעוררנו, כולן באו מאיתו יתברך. כגון אם מתבונן בברכת 'פוקח עיוורים' שמה שעומד מעל האף, היא לא עוד חתיכת בשר בעלמא, כי אם מכונה משוכללת ביותר, שמאחדת ברגע קט ראייה 2 שואלין ודורשיין

27

אוסף גיליונות | שואלין ודורשיין

קרובה ורחוקה בכל גווני הצבעים. ומי שחושב בברכת 'מלביש ערומים' על כל הבגדים הטובים והיפים, שחנן ה' אותו ואת בני ביתו כאשר בגד אחד משמש ליום חול, האחר לשבת ובגד נוסף קיים לחימום בימי החורף, וכל זה לכל אחד ואחד מבני ביתו, בשפע רב, בוודאי לבו מתמלא בשמחה רבה. ברכה לבטלה ב'שעשה לי כל צרכי' יתירה מזו, קודם שמברך 'שעשה לי כל צרכי', יעצור לרגע קט ויאמר "רבש"ע, אני מודה לך על כל מה שעשית לי, וכן על כל מה שעשית שלא יהיה לי. כי אני יודע ומאמין, שהכל נעשה לטובתי, וממילא עשית לי את כל צרכי במה שהבאת לי, וחלק מצרכי זה מה שלא הבאת לי". לאחר מכן הברכה כבר מתנגנת בהתרגשות, בשמחה, שהרי זו ההכרה שגם אם אני רוצה משהו, הבורא יתברך הוא היחיד שיודע מה באמת טוב לי, ואם אין לי אותו הדבר, זה בגלל שלא טוב שיהיה לי את זה. לאחר הכנה לתפילה עם ברכות ככוונה, הוא

בדברים היוצאים מפיו, שלא תהיה הלילה כדובר שקרים, בעמדך לפני ה' הודע מחשבות. עומד לפני הקב"ה הוראתו החשובה יותר, והשלישית של הקהילות יעקב, כלשונו, היא "העיקר העיקר לידע, לפני מי הוא עומד להתפלל".

הוראה זו היא היותר קשה, אך גם יותר ברורה בתועלתה. ההתבוננות קודם כי אנו נעמדים לתפילה לפני אבינו הטוב והרחום שהוא כל יכול, וחפץ ומייחל לתפילתנו. מלבד מה שמקנה שמחה גדולה, בידיעה שהנה אני מבקש עזרה בכתובת הנכונה, מעוררת את הכוונה והריכוז, כשיחה המתקיימת בין "איש אל רעהו, שרעהו מקשיב שומע אליו" (מסילת ישרים י"ט). סיום התפילה יסוד נוסף בתפילה הוא אופן סיומה, וכמובא בגמרא (ברכות ל"ב, ב') שחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת אחר התפילה כדי שלא ייראה שהוא כמשאוי שבורחים ממנו. ואמנם אף אם לא ממתנינים בבית הכנסת אחר סיום התפילה, כחסידים הראשונים, לפחות עלינו להשתדל,

לא לברוח לאחר שמונה עשרה, ואף לא לחלוץ את התפילין בעת אמירת 'ובא לציון'. כאמור, מרן הגר"ש אלישיב הגיע מוקדם לבית הכנסת עוד קודם התפילה, בין הראשונים ממש. אך אף עם סיומה לא הזדרז לצאת, ולמרות שהידר להניח תפילין דרבנו תם, כמבואר בשו"ע (ל"ד, ב') שכל ירא שמים יניחם, אך לא הניחם, לא באמצע חזרת הש"ץ ואף לא

כבר לא ממורמר שלא קידמו את אשתו בעבודה, או שלא סודר לו תור לרופא בהקדם. ובוודאי שבעומדו בתפילת שמונה עשרה, הוא מתחנן מעומק לבו, שאותו אחד שעושה את כל הטוב עבורו ייטיב עמו גם בעניין העלאת המשכורת, והבריאות האיתנה שהוריו ורבותיו נצרכים לה. דודי הגאון ר' יעקב כץ העיד באוזני דבר מבהיל ששמע ממרן הגרש"ז אויערבאך, כי אם יש לאדם הרגשה, שאילו היה לי חפץ כזה או אחר, או אם הייתי גר בבית השני וכדו', היה לי יותר טוב, הוא בכלל 'ספק ברכה לבטלה' בברכת שעשה לי כל צרכי. שהרי בברכה זו מצהיר, שהקב"ה יודע מה באמת טוב עבורו, והוא דואג לכל צרכו, ואם חסר לו משהו, משמע שאין לו את כל צרכו. הן הן גבורותיו וכבר מצאנו שדניאל לא אמר בברכת אבות בשמונה עשרה 'הגיבור' אחר "שראה את שרי נבוכדנצר נכנסים להיכל ומריעים בו ככל רצונם". וירמיה לא אמר 'הנורא' כשראו את הגזרות הקשות הניתכות על עם ישראל בשעה שנכרים מקרקרים בהיכלו, ותמהו היכן הם גבורותיו, איה נוראותיו (יומא ס"ט, ב'). ואם אני לא חושב שמתגלה גבורתו בעולם, כאשר תכנית הפתרון הסופי מתקדמת, עם רכבות השמד בדרכן לאושוויץ, ואיך צאן ישראל נטבחים לשמד... ומבואר שכיון שהיו אנשי אמת, לא כזבו בו, ולא אמרו הגיבור והנורא. עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ואמרו שעצם מה שכך מתעמרים בעם ישראל, והוא שותק ומאריך אפו על שמריעים לבניו, הן הן גבורותיו, והן הן נוראותיו. הרי שלמרות שזה מוכנס בנוסח התפילה, עליך להתבונן

לכוכבים שגם בהם יש את שתי הבחינות האלה 'מספר' ו'שמות'.

מה הן שתי הבחינות האלו?

כל יהודי הוא מספר, וכל יהודי הוא שם. מה זה מספר? יש מספר כללי, שהוא שיעור קומה כללי של כלל ישראל, שזה שישים ריבוא, וכל יהודי הוא חלק מהמספר. וכמו שבגוף שיש בו רמ"ח איברים ושם"ה גידים, כל אחד מהם הוא חלק מהגוף, ואם חסר איבר אחד כל הגוף נקרא בעל מום, כל האישיות היא בעלת מום. כך המספר של השיעור קומה של כלל ישראל זה שישים ריבוא נשמות, וכל יהודי הוא משלים את השיעור קומה, ואם יהודי אחד היה חסר מהשישים ריבוא כל השיעור קומה היה פגום, ולא היה את הבנין של כלל ישראל. משל למה הדבר דומה, למטוס מאד משובלל, שאם חסר איזה בורג אחד מהמרכיבים של המנועים המטוס יכול להתרסק. כך כל יהודי הכי

פשוט, הוא מספר - הוא חלק מהמרכיב של השיעור קומה של כלל ישראל, ובהעדרו הכל מתפרק.

וכך מבואר לגבי מתן תורה, אנחנו עומדים בימים שלפני זמן מתן תורה, שכתוב במכילתא על הפסוק (שמות יט, יא) "כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני": לעיני כל העם - מלמד שאם היו חסרים אחד אינו כדאי לקבל. דהיינו שאם כלל

במהלך התפילה כולה. רק לאחר סיומה, נעמד בצד בית המדרש והניחם, ושוב התיישב במקומו לקרוא קריאת שמע. רק לאחר מכן, כאשר נעמד לחלוץ את תפיליו ולסדרם, התכנסנו סביבו התלמידים ושאלנו ממנו דבר ה' זו הלכה. ההכנה סביב התפילה, וההתבוננות בזמן הרב שאנו משקיעים בה, יש בה אפשרות להקנות לנו את ההערכה הרוממה לעמידה לפני ה', ולזכות להיות מאלה אשר עולה שזועתם אל האלוקים, ומתקבלת ברצון.

נחל אליהו

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למושפחותם לבית אבותם במספר שמות (א, ב). צמד המילים "במספר שמות" חוזר על עצמו בפרשה שלנו למעלה משתים עשרה פעמים. רש"י בתחילת פרשת שמות (א, א) אומר: ואלה שמות בני ישראל - אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן, חזר ומנאן במיתתן, להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר (ישעיהו מ, כו): המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא.

רש"י מבאר, ששתי ההגדרות האלו של 'מספר' ושל 'שמות' מציאנו בכוכבים שמוציאם ומכניסם במספר ובשמותם, שנאמר: המוציא ב'מספר' צבאם לכולם ב'שם' יקרא, ומציאנו עוד על כוכבים שנאמר (תהלים קמו, ד): מזונה 'מספר' לכוכבים לכולם 'שמות' יקרא, והודיע חיבתן של ישראל שנמשלו

ישראל היו חסרים אחד משישים ריבוא, הם לא היו כדאים לקבל את התורה. ומשום כך כתוב ש'ישראל' זה ראשי תיבות: יש שישים ריבוא אותיות לתורה, דהיינו שהדין הוא שספר תורה שחסר בו אות אחת, יורדת ממנו כל הקדושה, ומספר תורה כשר זה נהפך לספר תורה פסול, ומשום שכל הספר תורה בנוי על צירופי שמות של הקב"ה, וראשי תיבות וסופי תיבות וגימטריות, וכשחסר אות אחת מתפרק כל הבנין והספר תורה פסול, ועל כך מצאנו בגמ' (עירובין יג, א) אמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי מאיר: כשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי: בני, מה מלאכתך? אמרתי לו: לבלר אני. אמר לי: בני, הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא, שוא אתה מחסר אות אחת או מויתר אות אחת - נמצאת מחריב את כל העולם כולו. וכך ישראל שזה ראשי תיבות: יש שישים ריבוא אותיות לתורה, כל יהודי הוא חלק מהשיעור קומה של כלל ישראל, ובהעדרו הכל מתפרק.

פרשת משיעורי הרב אליהו דיסקין שליט"א במדבר

להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם

64

אוסף גיליונות | נחל אליהו

ומבואר שלהשראת השכינה צריך להיות שני אלפים ושני רבבות, וכשחסר אחד מתפרק כל המספר.

וזהו אף הטעם שאם יש פירוד לבבות בישראל לא שייך לקבל את התורה, כמו שמבואר שבכל המסעות נאמר 'ויחנו', ובמדבר סיני נאמר (שמות יט, ב): 'ויחן שם ישראל נגד ההר, ופירש רש"י: ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת. שכמו שפרש תורה שיש בו שישים ריבוא אותיות ולא חסר בו אות אחת, אם חלקו אותו לכמה ספרים אין לו את הקדושה של ספר תורה, כך כדי שיהיה את ההשפעה של השישים ריבוא אותיות לתורה, השפעה של השיעור קומה של כלל ישראל לקבל את התורה, צריך שיהיה כאיש אחד בלב אחד. ולכן תלמידי רבי עקיבא מתו בימים

וכן מצאנו בגמ' בסוף פרק מרובה (בבא קמא פג, א), דרש ר' דוסתאי דמן בירי: "ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" (במדבר י, לו) - ללמדך, שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות, הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות חסר אחד, והיתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים, ונבח בה כלב והפילה, נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל. פעם זה היה כלב, היום זה הילדים שמשחקים לפני פורים בנפצים

ר' יצחק הוטנר אומר הארה נפלאה: ההלכה היא שבגט צריכים לכתוב שם האישה ושם האשה, מה יהיה באשה שאין לה שם? היא לא יכולה להתגרש, כיון שצריך לכתוב שם האשה, ואשה שאין לה שם היא לא יכולה לקבל גט. וכתוצאה מכך יהיה דין דאורייתא של אשת איש, אפילו שלכאורה חסר פה רק איזה פרט טכני. ומבואר ש'שם' זה לא פרט טכני, אלא זה משהו בעיקר המהות של האדם, ואם אין שם אז מדאורייתא

היא לא יכולה לקבל גט. וזה ההדגשה של התורה כמה וכמה פעמים "מספר שמות" שיש לכל אחד מישראל בחינה של 'מספר' ובחינה של 'שמות'.

וכך אף הכוכבים הקב"ה מוציאם במספר ובשמות.

על הכוכבים הגמרא במסכתא ברכות (לב, ב) מביאה, אמר לה הקדוש ברוך הוא: בתי, שנים עשר מזלות בראתי ברקיע, ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל, ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון, ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון, ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים קרטון, ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו שלשים גסטרא, ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בו שלש מאות וששים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה, וכולן לא בראתי אלא בשבילך. עד לפני כמה מאות שנים, לא ידעו על קיומם של יותר מארבעת אלפים

של הספירה שהם ימים של הכנה לקבלת התורה, שלא נהגו כבוד זה בזה, היתה עיניהם צרה בתורתו של חבירו, לא היה כאיש אחד בלב אחד.

זה הבחינה של 'מספר', שכל יהודי ויהודי אפילו היהודי הכי פשוט, הוא חלק מהמספר הכללי של שישים ריבוא, שבהעדרו אין שיעור קומה של כלל ישראל.

ומה היא הבחינה היחידה של 'שמות'? שמות זה השם היחודי שיש לכל יהודי ויהודי, כל יהודי הכי פשוט יש לו תפקיד יחודי שאף אחד בעולם לא יכול לעשות, את התפקיד של היהודי הכי פשוט לא יכולים לעשות לא הגאון ולא האר"י הקדוש, לא הרמב"ם ולא הרמב"ן, לא רבינא ולא רב אשי, לא משה ולא אהרן, שהרי אם משה ואהרן היו יכולים לעשות את התפקיד שלו לא היה לו מה לעשות בעולם. כל יהודי הוא 'שם', כל יהודי יש לו שורש נשמה אחר, נסיונות אחרים וכוחות נפש אחרים, וכל נסיונות החיים שלו הם לפי התפקיד היחודי שלו בעולם. ולכן לא שייך לקנא למה לשני יש יותר כשרונות, ולמה השני יותר מסודר בפרנסה, כי אתה בתפקיד היחודי שלך אתה צריך להשלים את הכבוד שמים, את הכתר של הקב"ה, עם הכשרונות שנתנו לך, עם הנסיונות שלך ועם ההתמודדויות שלך. כל יהודי הוא שם, הנסיונות שלו, תנאי החיים שלו וכוחות הנפש שלו הם לפי שורש נשמתו.

ודבר זה הוא מחייב גדול, שכמו שכל כוכב הוא 'שם' שיש לו תפקיד יחודי, והוא 'מספר' שאם נוטלים שתי כוכבים נהיה מבול, כך כל יהודי הוא שם ומספר ויש לו אחריות גדולה, יש בחור שחושב אני לא בעל כשרון, ואני לא מוצלח, ואין לי יכולות, צריך לדעת קודם כל שאתה מספר במערכת שלמה ובלעדיך חסר כל השיעור קומה של כלל ישראל, אתה מרכיב חשוב

65

אוסף גיליונות | נחל אליהו

בפאזל השלם של כלל ישראל, ואתה גם 'שם' - יש לך תפקיד יחודי, תפקיד שאף אחד בעולם לא יכול למלאות בכבוד שמים שבעולם.

והם דברי הגמרא אומרת בסנהדרין (לו, א): לפיכך נברא אדם יחיד, ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא. כי כל יהודי הוא 'שם', את התפקיד שלו אף אחד בעולם לא יכול לעשות, לא רבינא ולא רב אשי לא משה ולא אהרן, ולפיכך הוא עולם מלא. וממשיכים הז"ל הקדושים: ולהגיד גדולתו של הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד - כולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון -

כוכבים, וכשראו את הגמרא הזאת לא הבינו מאיפה הגמרא הגיעה לבליונים של כוכבים, אבל היום כבר יודעים שמספר הכוכבים שהשיגו עד היום זה יותר ממספר גרגרי עפר שיש בכל כדור הארץ, וזה רק מה שהשיגו, ומלבד זה יש עוד עולמות עולמות עולמות, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" וכל אלה לא עשיתי אלא בשבילך ואת אמרת עזבתני ושכחתני.

ולגופו של ענין, גילו גם שהכוכבים הם 'מספר' והם 'שמות', והיינו שלכל כוכב יש לו תפקיד יחודי, גם תפקיד רוחני יחודי, וגם בתפקיד הפיזי לכל כוכב יש את המסה שלו, את המשקל שלו ואת התכונות שלו, וכל כוכב שונה משאר הכוכבים. אולם כל כוכב הוא גם 'מספר', והיינו שהוא חלק מהמרכיב הכללי של מערכת הכוכבים, ובמערכת של הכוכבים התנועה של כל אחד מהכוכבים משפיעה על התנועה של שאר הכוכבים, ואם ישלפו כוכב אחד מהמערכת כל המערכת תשתנה. וכמו שמבואר בגמ' (ראש השנה יא, ב): שינה הקדוש ברוך הוא עליהם מעשה בראשית, והעלה מזל כימה ביום, ונטל שני כוכבים מכימה, והביא מבול לעולם. על ידי שהקב"ה נטל שני כוכבים ממזל כימה, מה קרה? חורבן. ומפני שכל כוכב מלבד מה שהוא 'שם' שיש לו תפקיד יחודי, הוא גם חלק מ'מספר' וחלק ממערכת שלמה שתלויה זה בזה. וגם היום לפי תנועת הכוכבים יכולים לגלות שיש כוכב במקום פלוני עוד לפני שרואים אותו.

מקשה הרב מקדש הלוי

הנה מוצאים אנו בדברי הגמרא סוטה דף י"ג ע"ג כמה וכמה שיטות באשר להספד שספד הקב"ה למשה רבינו לאחת פטירתו אחת השיטות הינה שיטתו של ממליון וכפי שנאמר שם בגמרא סמליון אמר וימת שם משה ספרא רבה דישאל ' תניא רבי אליעזר הגדול אומר שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל בת קול משמיע ואומר וימת משה ספרא רבה דישאל " והנה בפשטות מתפרשים דברי סמליון כי הקב"ה סופד למשה רבינו אשר היה הסופר הגדול שכתב לישראל את ספר התורה קודם מותו ונתנו להם אולם המהרש"א מבאר באופן נוסף וכותב שהיה מונה מספרן של ישראל ב' פעמים והיינו שמעלתו הגדולה של משה רבינו אותה בחר הקב"ה להזכיר בהספדו הינה ספירת ישראל פעמיים בהיותם במדבר ולכאורה איזו מעלה היא זו איזו גדלות יש בספירה זו עד שהקב"ה בחר להזכיר בהספדו דווקא נקודה זו הלא בפשטות הספירה אינה אלא פעולה טכנית שכל אחד יכול לבצעה ועיין לקמן מש"כ בפסוק ד'

ויש לומר שאין חידוש מה שמושה רבינו מנה אותם אלא החידוש הוא מה שמנה אותם בשמותם כל אחד ושמו.

ומהותו שזה דבר שקשה להתבונן.

ואין אחד מהם דומה לחבירו. יש בעולם קרוב לשמונה מיליארד אנשים, ואין שנים שנראים אותו דבר, ואין שנים שיש להם אותו טביעת אצבע ואותו קול, והדג"א. של כל אחד שונה, כל אחד יחידי, לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם.

ולפי זה נבין את הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פרק ה הלכה ה) והמקור לזה מהירושלמי בתרומות (פרק ח הלכה ד) נגיד את לשון הירושלמי: תני סיעות בני אדם שהיו מהלכין בדרך, פגעו בהם גוים ואמרו תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו, ואם לאו הרי אנו הורגים את כולכם, אפילו כולם נהרגים לא ימסרו נפש אחת מישראל, ייחדו להם אחד כגון שבע בן בכרי ימסרו אותו ואל יהרגו. במה מדובר כאן, גם במקרה שבצד אחד עומדים אלף אנשים צדיקים טהורים, אלף חפץ חיים, ובצד השני עומד יהודי שחוץ מכך שהוא לא מחלל שבת בפרהסייה הוא לא מקיים כלום, ואומרים להם או שתתנו לנו את אותו פורק עול, או שנהרוג את כולכם, הדין הוא שאפילו כולם נהרגים לא ימסרו נפש אחת מישראל. למה? מפני שכל יהודי הוא עולם מלא, הוא יחידי, יש לו תפקיד יחודי שאף אחד בעולם לא יכול לעשות, וממילא לא שייך לעשות משקל של זה לעומת זה, אין פה משקל, כל אחד הוא יחודי, כל אחד יש לו תפקיד, כל אחד הוא שם שהוא עושה תפקיד שאחרים לא יכולים לעשות, תפקיד שאף אחד בעולם לא יכול להשלים את זה.

רבתים אלפי שנאן", והיו כלם עשויים דגלים דגלים, שנאמר (שיר השירים ה, י) "דגול מרובה", כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים, אמרו הלאי כך אנו נעשים דגלים כמותן וכו', אמר להם הקדוש ברוך הוא מה נתאווים לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם, שנאמר (תהלים כ, ו) "ימלא ה' כל משאלותיך", מיד הודיע הקדוש ברוך הוא וכו' ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו.

נמצא שבשעת המעמד הגדול והנורא של מתן תורה, בתוך מראה האש המופלא לא עלה בליבם של ישראל, אלא רק קנאה בדגלי המלאכים! שומה עלינו, אם כן, לברר בירור יסודי את ענין הדגלים.

רק בשנה השנייה חולקו ישראל לפי דגלים

הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל (בספרו אמת ליעקב) תמה מדוע המתין הקדוש ברוך הוא מלסדר את הדגלים, שנה שלימה, ולא סדרם מיד בצאתם ממצרים?

ותירין, שיש להתבונן, כי לכאורה ענין הדגלים עלול לגרום לפירוד לבבות, חלילה, כי לכל דגל יש צבע שונה, כצבע האבן של אותו שבט בחושן, וכן ציור שונה. נמצא שהדגלים מדגישים את ההבדל בין השבטים, ואת התכונה המיוחדת של כל שבט.

מטרה אחת - מאחדת את הכלל

אלא, מכיון שלכולם מרכז אחד, הוא המשכן, וכולם חנו סביבו, אין זה גורם לפירוד והבדלה בין

למה שבט לוי הוא השבט הכי קטן כתב הרב מקדש הלוי

ונראה לומר שהתורה ביקשה ללמדנו לבל נטעה לבחון את חשיבותם של הדברים על פי כמותם אלא על פי איכותם אין כל משמעות או משקל למנינו של שבט זה או אחר חשיבותו של השבט נבחנת אך ורק על פי איכותו ומאחר ושבט לוי היה האיכותי מכל השבטים והמרום ביותר הרי שמעלתו היתה הגדולה ביותר חרף מנינם המועט

להעתיק מדרשו כאילו ילדו וכאילו עשאו הרב ישראל לויש

והרב קולבסקי על האדמור מנדבורנא

למה חיכו עם הדגלים עד שנה לאחר יצי"מ מאספקלריא במדבר תשע"ז

פרחים לתורה / הרב ישראל חיים בלומנטל

"בשם אלקינו נדגול!"

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל. (ב, ב)

במדרש רבה בתחילת פרשתנו, מובא: הביאני אל בית היין (שיר השירים ב, ד), בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים, שנאמר (תהלים סח, יח) "רכב אלקים

יהי רצון שנשכיל להכיר את כוחותינו ותכונותינו, ולנצלם בצורה הנכונה, ולהגיע בהכנה הראויה ליום הגדול של קבלת תורתנו הקדושה!

שבת שלום ומבורך!

וראיתי להעתיק מאמר נפלא שכתב הרב יהודה אייזנשטיין, מח"ס 'מילי דשטרות': 'אהל מועד' ו'אהל אבות' הו"ד באספקלריא (במדבר תשע"ח מדור באהלה של תורה).

ענין הדגלים – כל אחד מכיר את מקומו

(א, נב-ב, ב)

ומפרש רש"י: "כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו, צבעו של זה לא כצבעו של זה, צבע כל אחד מוון אבנו הקבועה בחשן, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו".

[א] חז"ל (במד"ר ב, ג) אומרים: בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים שנאמר "רכב אלהים רבותים אלפי שנאן", והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר "דגול מרבבה". כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים, אמרו הלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן, לכך נאמר "הביאני אל בית היין" - זה סיני שנתנה בו התורה שנמשלה בין כו'. "ודגלו עלי אהבה" - אמרו אילולי הוא מגדיל עלי אהבה. וכן הוא אומר "נרננה בישועתך וגו'" - אמר להם הקב"ה מה נתאוותם לעשות דגלים? חייכם שאני ממלא

השבטים, אלא המיוחדות של כל שבט גורמת שכל אחד יעמוד על משמרתו, כשכולם מאוחדים סביב המשכן.

דבר דומה, מצאנו בתכונות גוף האדם, תפקיד האזנים – לראות. תפקיד העיניים – לשמוע. וכי יעלה על הדעת שתהיה ביניהם מחלוקת כי לכל אחד תפקיד שונה? ברור שלא! כי כולם מאוחדים לתפקוד נכון ומלא של גוף האדם!

כך גם האומה - היות וכולם מאוחדים למטרה אחת, אין חשש למחלוקת.

המשכן – לב האומה

לכן כל זמן שלא הוקם המשכן ולא היה עדיין מרכז רוחני, לא יכלו ליצור פירוד והבדלה בין השבטים. רק אחר שהוקם המשכן אפשר לפצל את העם לפי דגלים באופן שזה לא יגרום לפירוד ביניהם.

את זה ראו כלל ישראל אצל המלאכים. לכל מלאך תפקיד משלו. אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. ובכל זאת הם מאוחדים. מדוע? כי תפקיד כולם למלא ציווי מלכם ולהשביע את רצונו.

כך גם אנחנו, איננו כעדר המוני סתם, אלא לכל אחד תפקיד משלו, אך כולנו חלק מעם אחד, אשר מטרתנו אחת - למלא רצון מלכנו, כל אחד לפי תכונותיו וכוחותיו ויכולותיו והתפקיד שייעד לו הבורא בעולם.

לשבטיו". מיכן למדנו שהיו הדגלים גדולה וגדר לישראל, לכך נאמר "איש על דגלו".

ומבואר שמעלת ה"דגלים" הוא "גדולה וגדר לישראל" – בזה שמכירים את אבותיהם ואת משפחותיהם.

ועלינו לבאר את הדברים.

"ודגלו עלי אהבה"

ג] נקדים בדברי "אשד הנחלים" שמבאר את מהות הדגלים: שעיקר הדגלים היה, שיהיו בסדר ישר הי"ב שבטים וכל אחד ואחד במקומו הראוי המכוון למול העליונים, כל שבט כפי כוחו ופעולותיו בעליונים. ולהיות כי תכלית הדגלים אינו מן המכוון שיהיה בסדר ישר כדמות מערכי המלחמה, לכן אמר "ודגלו" דגלו המיוחד לו "עלי אהבה", לא דגלי העכו"ם שאין בהם כונה מאומה רק לסדר מצב ומשחית במלחמה.

הרי מבואר לנו, שמעלת הדגלים אינו סמל בלא תוכן כמו הדגלים של מדינות הגויים, אלא זה מסמל את התפקיד של כל שבט ושבט, וכפי שמאריך הרבינו בחיי (שמות כה, טו) שהצבעים של אבני החושן שהיו על החושן, היו מרמזים על כל שבט ושבט לפי מהותו. וכך גם הדגלים שהיו באותו הצבע היו מרמזים כל שבט ושבט את מעלתו ועבודתו הרוחנית.

ובנקודה הזו יש מכנה משותף לדגלים של המלאכים, שזה ביטוי שכל מלאך ומלאך יש לו

משאלותיכם "ימלא ה' כל משאלותיך", מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למושה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוון.

עלינו להבין, מהו הענין של ה"דגלים" לכל שבט, אדרבה תמיד מחנכים אותנו לנסות לאחד בין המגזרים השונים, ואילו כאן יש ענין שכל שבט ושבט יעמוד בפני עצמו.

כמו כן צריך להבין, מה כונת המדרש שהמלאכים היו עשויים דגלים דגלים.

יתירה מכך מצינו במדרש (תנחומא במדבר סי' יד) שאמרו: אמר להם הקב"ה, בעולם הזה נתאויתם לדגלים ומלאתי משאלותיכם, ולעתיד לבא בזכות הדגלים אני גואל אתכם ומדלג על הקץ בזכות אבות שנקראו הרים שנאמר "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות".

ועלינו להבין מה המיוחד ב"דגלים" שמכח זה זוכים לגאולה.

גדולה וגדר לישראל

ב] פתח הדבר מצינו בדברי חז"ל, שגם בלעם הכיר בכח המיוחד של ה"דגלים", ושם מבואר מהו המעלה שבה.

שכך אומרים חז"ל (במד"ר ב, ד): אף בלעם הביט בהם ויצאה עינו כנגדן, שלא היה יכול ליגע בהם, שנאמר "וישא בלעם את עיניו" אלו הם הדגלים.

התחיל אומר מי יכול ליגע בבני אדם אלו, מכירין את אבותיהם ואת משפחותיהם שנאמר "שוכן

עולם? שנים עשר חדשים, ושנים עשר מזלות, וכנגדן שנים עשר שבטים. ועוד אמרו (שמו"ר טו, ו): אתה מוצא י"ב מזלות יש ברקיע. כשם שאין השמים יכולין לעמוד חוץ מי"ב מזלות, כך אין העולם יכול לעמוד חוץ מי"ב שבטים.

ולכן כשחשב יעקב אבינו שיוסף מת וימאן להתנחם, ואומרים חז"ל (תנחומא וישב אות ח): אמר יעקב אבינו הרי נפרצה ברית השבטים, כמה יגעתי להעמיד י"ב שבטים ורואה אני מאחר שיוסף הלך הרי פסקה אותו הברית. כל מעשיו של הקב"ה נגד י"ב שבטים, י"ב מזלות, י"ב חדשים, י"ב שעות ביום, י"ב שעות בלילה, י"ב אבנים שהיה אהרן לובש. ועכשיו הלך לו יוסף הרי נפרצה ברית השבטים ע"כ. ה] נמצא שסדר קיום העולם עומד דוקא על ידי הי"ב שבטים – כל שבט יש לו תפקיד בפני עצמו. עד לכדי שכותב המגן אברהם (סי' סח) דבר נורא: שהמנהגים שנהגו בשרשי התפלה אין לשנות ממנהג מקומו – כי י"ב שיערים בשמים נגד י"ב שבטים, וכל שבט יש לו שער ומנהג, לבד מזה שזכר בגמרא שזה לכל.

ולכן כל שבט היה לו דגל מיוחד שהיה מרמז על העבודה שלו בעולם.

נמצא שהדרך לאחדות אינה לבטל את האופי והתפקיד של השני, רק אדרבה לכבד את האופי של השני ולהכיר במעלה והתפקיד של השני בעולם, ורק כך ניתן להגיע לעבודה המושלמת בבריאה.

מעלה ושליחות אחרת, וכל אחד מכיר בעבודתו ולא נוגע בשליחות של השני. וכפי שכותב הרמב"ם (פ"ב מהל' יסודה"ת ה"ה), וכפי שאומרים בברכות ק"ש "ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרים".

וזה היה התאווה והשאיפה של השבטים – שיעמוד כל אחד עם דגלו שמרמז על עבודתו בעולם ומהותו, וכל אחד מכיר את עבודתו ואת עבודתו חבירו בעולם – "מכירין את אבותיהם ואת משפחותיהם", ונותנים רשות זה לזה – שכל אחד מכיר את עבודתו ועבודת חבירו בעולם ולא מתנגשים זה בזה. ובכך מעמידים את העולם על מתכונתו, ומביאים אותו לתכלית המכוון, ושיהיה העולם מתקון ומוכשר לגאולה.

[זוהי הצורה של עם ישראל שעומד על ידי ג' האבות – י"ב השבטים – ושבעים נפש. וכידוע מה שכותב הטור (או"ח סי' תיז) שהמועדים נתקנו כנגד ג' האבות, וי"ב חדשי השנה כנגד י"ב השבטים (ראה ביערות דבש (ח"א דרוש ב) שמאריך לפרט את סדר השבטים כנגד חדשי השנה).

וכפי שאומרים חז"ל (מכילתא בשלח): כיון שברא הקב"ה את עולמו, ברא שם י"ב מבויעין כנגד שבטי יעקב, ושבעים תמרים כנגד שבעים זקנים. ועוד מובא בגמ' בחגיגה (יב, ב) שהארץ עומדת על י"ב עמודים שנאמר "צב גבולות עמים למספר בני ישראל".

והעולם לא יכול להתקיים בלי הי"ב שבטים, וכפי שאומרים חז"ל (מדרש אגדה פקודי): מה תקנתו של

מהמלאכים, כי אם את עניין הדגלים, והדבר אומר

דרשני.

הדגל מציג את תפקידו הייחודי של כל שבט

ובפשוטו, וכפי שהקדמנו שוודאי כי עניין מרומם זה נשגב הוא מפשוטי עם, אולם מכל מקום נראה כי עניין הדגלים מהותו או לכל הפחות חלק ממהותו, הוא הגדרת והצגת התפקיד הייחודי בו נושא כל שבט ושבט בפני עצמו. הדגל - על סמלו וצבעו הייחודי, בפרט כאשר התנוסס מעל מקום החנייה בו חנה השבט לבדו באותה הרוח אשר מרוחה שורשו, היה בו אמירה ברורה באופן חד ויזוואלי, מהו תפקידו של שבט זה בפסיפס תכלית וקיום הבריאה, אותו ממלאים בני ישראל. ודאי, כי משמעותם הספציפית של כל צבע, סמל, ורוח, אינה אלא לידועי ח"ן, דברים אשר היו לחם חוקם של דור דעה, דור מקבלי התורה, אולם לא ניתן להתעלם מכך שהמילים 'מחנות' ו'צבאות' שבות ומופיעות בכל עת העיסוק בנושא הדגלים והמלאכים. ואין הדבר במקרה כלל, שכן 'מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא' (זוה"ק פ' קורח ד' קעו ע"ב), וכפי שבמלכותא דארעא מטרת הדגלים והסמלים היא לסדר ולמיין את הצבא לצבאות ומחנות, כאשר לכל צבא ולכל מחנה תחום ההתמחות הייחודי לו והתפקיד הבלעדי בו הוא נושא, כן ודאי במלכותא דרקיעא שמלכותא דארעא רק דמיון היא לה - שאלו מטרתם של הצבאות והמחנות.

בפרשת השבוע רואים אנו כמה גדול ודגול הוא עד מאד עניין הדגלים, וכפי שמאריך רבות המדרש תנחומא בפרשה זו בדברים נשגבים ומרוממים לאין שיעור בדבר הדגלים. ודאי כי נשגבו הדברים מדעת הדיוטות, אולם לכל הפחות עלינו לנסות להתקרב אל ההר ולגעת באפס קצהו.

בין הנשגבות והנוראות אשר בהן מאריך התנחומא במעלת הדגלים, נאמר: 'כיון שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני, ירדו עמו עשרים ושנים אלף מרכבות מלאכים, שנאמר 'רכב אלקים רבתים אלפי שנאן' (תהלים סה, יח), והיו עשויין דגלים דגלים. לכך נאמר 'דגול מרבבה' (שה"ש ה, י). כיון שראו אותן ישראל שהיו עשויין דגלים התחילו מתאווים לדגלים. אמרו, ולואי שאנו נעשין דגלים כמותן וכו' אמר להם הקב"ה, התאווים בדגלים, חייכם, הריני עושה משאלותיכם, 'ימלא ה' כל משאלותיך' (תהילים כ, ו). מיד הקב"ה הראה אהבתו לישראל, ואמר למשה, לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו, איש על דגלו באותות'. המבואר מתוך דברי המדרש שאת רעיון הדגלים נטלו ישראל מהמלאכים. יתכן, ויש מקום לעיין בדבר זה, מה נשתנתה מעלה זו מכל המעלות שדווקא אותה למדו ישראל מן המלאכים, הלא מעלות רבות ישנן אשר ניתן ללומדן מהמלאכים, כמידת הזריזות אשר עליה כותב המס"י בפ"ו שנשתבחו בה המלאכים, אך עם זאת לא מצינו שקבלו ישראל מעלה כלשהי מתוך שלמדו כן

עלינו ליתן את דעתנו, האם חרף העובדה שאנו ממלאים את כל סדר יומנו בעבודת ד', איננו יכולים להתפתח בכיוונים נוספים בעבודת ד', כגון הגברת ידיעת התורה על כל חלקיה, או תחומים אחרים בעבודת ד' בהם אפשר וכמעט ואין לנו חלק, כגון חסד וזיכוי הרבים, עד נהיה בביטחון מלא כי לא חיסרנו דבר מכל אשר יכולנו.

יזכנו הבורא שנוכה להגיע ליום מתן תורתנו הקרב ובא שלמים בכל מיני שלמות, איש על מחנהו ואיש על דגלו, אמן!

מלמד מצטיין שלא היה לו כח ללמוד עם בנו
מעשה במלמד בתלמוד תורה, שבכל שנות

עבודתו לא היה ילד שלא ידע את החומר, לא הייתה קיימת מציאות כזו הוא היה מלמד מסור מאין כמוהו. הקדיש את ימיו לילדים, בשעת ההפסקה לא נכנס לחדר מורים אלא נשאר בכיתה לעזור לתלמידים החלשים, בשבתות הילדים היו באים אליו אחר הצהריים ללימוד, וכך היה במשך עשרות שנים. כאשר יצא לפנסיה, המלמדים הוותיקים ערכו לכבודו מסיבת פרידה. בנאומו המרכזי של אחד המלמדים, בין הדברים, הוא שאל את הנוכחים: "האם יש אחד מהנוכחים הזוכר פעם אחת, את המלמד, חתן המסיבה, בחדר המורים?", אף אחד לא קם. מסירות של ממש, הלוואי שכל המלמדים היו כאלה. ובכל זאת סיפר לרב אותו מלמד: "האמן לך, אינני מסוגל לשבת בשבת אחה"צ חצי שעה ולחזור עם הבן שלי על מה שלמד בחדר, אינני מבין מדוע זה

ובאמת נראה, שעניין הדגלים שייך במלאכים הרבה יותר מאשר שייך הוא בבני האדם. משום שמשמעות המילה 'מלאך' היא כידוע 'שליח', מפני שכל מציאותו ומהותו של המלאך איננה אלא קיום שליחותו, ולכך אמרו חז"ל 'אין מלאך אחד עושה ב' שליחות'. ובזאת שונה הוא מהאדם, שאף שכל חייו הם עבור שליחותו מכל מקום יכול הוא לעשות ב' שליחויות כאחת, מפני שאין כל מציאותו קיום השליחות. נמצא א"כ שבמלאכים שתפקידם הוא עצם מציאותם שייך יותר עניין הדגלים, שמהותו היא הגדרת התפקיד הייחודי, ומפני כן בקשו בני ישראל ללמוד זאת מהם.

ומה שנענה ד' לבקשתם של בני ישראל ונתן אף להם את הדגלים, הוא מחמת שאף שאדם עליו למלא תפקידים רבים, ולעיתים אף בעת ובעונה אחת, עם כל זאת לכל שבט ולכל אדם ישנה הייחודיות שלו, התפקיד אשר אותו עליו למלא, ואין מי בלתו אשר יעשה זאת. לכך זכו ישראל לדגלים, המבטאים את מהותו ומהות תפקידו של כל שבט, ואת מקומו בפסיפס תכלית העם והעולם.

עלינו לוודא שאנו ממלאים את כל שלל תפקידינו
בימים אלו של הכנה למתן תורה אשר בהם אנו קוראים פרשה זו, עלינו 'להרים דגל' ולבדוק ולפשפש במעשינו לא רק האם טובים הם או רעים, כי אם האם ממלאים אנו את תפקידנו כראוי. לא שיוודעים אנחנו מהו תפקידו של כל אנוש עלי ארץ, רחוקים אנו ממדרגה זו כגבוה שמים מארץ, אולם

לינות", שמעו האומות אותה העטרה שהיה בידן כבר היא נטולה מהם, אותו השבח שהיו משבחין הרי בטל, שוין הן לנו, כשבאו לידי נפילה זקפן המקום, שנאמר (תהלים צד, יח) "אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדי", נגף המקום את כל מי שנתקלקל והעמידן על מהרתן, שנאמר "ויהי אחרי המגפה וגו' שאו את ראש כל עדת בני ישראל".

וצ"ב

א. למה אומות העולם אין להם ספר יוחסין והרי רוב בעילות אחר הבעל וכמו שאמרו שאם לא כן לא משכחת לה בן נח שנהרג על שהכה את אביו (עי' בזה בנוב"י חאה"ע סי מב)

ב. למה מפני כך לא קיבלו את התורה

ג. בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקדוש ברוך הוא צ"ב יתור הלשון 'בשעה' שקיבלו התורה התקנאו מה ראו להתקרב ולא אמר כשקיבלו ישראל את התורה.

ד. ועוד שהרי מצינו סיבות אחרות שבגמ' בע"ז (ב:): א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה.

ה. למה לא אמרו חלשה דעתם כמו שאמרו לגבי הדלקת המנורה שזכה בה אהרון הכהן בגלל שחלשה דעתו על שלא היה בחנוכת המזבח לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות. (רש"י במדבר ח ב) (וע"ע עוד במש"כ בזה בלמעשה פרשת תצוה).

כך, אך כנראה בגלל זה השם נתן לי בן אחד וחמש בנות...." הסיבה הברורה היא, שלכל אותם ילדים שמסר נפש בשבילם, אינו חייב כלום, ואילו לבנו הוא מחויב. (זכו)

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וכו' שאו את ראש כל עדת בני"י (א,א-ב) וברש"י מתוך חיבתן לפניו מונה אותן כל שעה וצ"ב אם זה המסר היחידי שבאה התורה להביע א"כ מספיק לכתוב שמנו אותם ולא צריך לפרש כמה היה המנין של כל אחד ואחד אל כדבר חביב שאדם שמח למנותו ולא חס על זמנו למותו

וצ"ב מה הענין למנותם דווקא עכשיו

אלא מבואר בילקוט שמעוני (רמז תרפד) בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקדוש ברוך הוא, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם, שנאמר (תהלים צו, ד) "הבו לה' משפחות עמים" כשם שבני מביאין "ויתילדו על משפחתם", לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצות (ויקרא כז, לד) "אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני" ואחר כך "וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש כל עדת בני ישראל", שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן. (שיר השירים ד, יב) "גן נעול אחותי כלה" וגו' אחת היא יונתי תמתי". שמעו האומות אף הן התחילו מקלסין להן (שם ו, י) "ראוה בנות ויאשרוה" וגו'. לא עשו אלא כשבאו לשטים (להלן כה, א) "ויחל העם

ו. לא שאלו למה בהם בחר ה' אלא מה ראו להתקרב שמשמע שזה תלוי בעמ"י ואם זה תלוי בעמ"י אז מה טענתם שגם הם יתקרבו.

ז. מה הלשון סתם הקב"ה פיהן ולא אמר שהשיב להם תשובה

ח. למה טענתם על עמ"י דווקא כשחטאו בשיטים ולא כשעשו את העגל, וחטאו כל כך מהר והוגדרו כעלובה כלה שזינתה תחת חופתה (גיטין לו:).

ט. ועוד כשחטאו עמ"י בשיטים מה תשובה עשה ה' בכך שהרג את החוטאים שבעמ"י ולא עשה כן לחוטאים שבאומות העולם

המצוה. כי האל ברוך הוא עלה במחשבה לפניו לבראת העולם, וחפצו שיתישב בבריות טובות הנולדות מזכר ונקבה, שיזדווג בהכשר, כי הזנות תועבה היא לפניו, על כן גזר עלינו העם אשר בחר להיות נקרא על שמו, שנשב עם האשה המיוחדת לנו להקים זרע שנה שלמה, מעת שנשא אותה, כדי להרגיל הטבע עמה ולהדביק הרצון אצלה ולהכניס ציורה וכל פעלה בלב, עד שיבוא אצל הטבע כל מעשה אשה אחרת וכל עניניה דרך זרות, כי כל טבע ברב יבקש ויאהב מה שרגיל בו, ומתוך כך ירחיק האדם דרכו מאשה זרה, ויפנה אל האשה הראויה לו מחשבתו, ויכשרו הולדים שתלד לו, ויהיה העולם מעלה חן לפני בוראו עכ"ל ומבואר שצריך להידבק עד כדי שכל אשה אחרת תחשב לפניו כאשה זרה כמו שאדם אינו מקנא בבעלי חיים כך אשה אחרת לא משפיעה עליו וכמו שפירשו את הפסוק עם לבן גרתי והי שור וחמור שאם תשאל איך עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי הרי דרך בריתו של האדם להיות נמשך אחר רעיו וחבריו כש"כ הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ז ה"א) אלא מפני שהחשבתו את לבן לשור וחמור ולא שייך ללמוד מהם מאומה. ולכן עמ"י ראו להתקרב לתורה כי מי שהוא בקשר עימו הקשר הוא חזק

ו. לא שאלו למה בהם בחר ה' אלא מה ראו להתקרב שמשמע שזה תלוי בעמ"י ואם זה תלוי בעמ"י אז מה טענתם שגם הם יתקרבו.

ז. מה הלשון סתם הקב"ה פיהן ולא אמר שהשיב להם תשובה

ח. למה טענתם על עמ"י דווקא כשחטאו בשיטים ולא כשעשו את העגל, וחטאו כל כך מהר והוגדרו כעלובה כלה שזינתה תחת חופתה (גיטין לו:).

ט. ועוד כשחטאו עמ"י בשיטים מה תשובה עשה ה' בכך שהרג את החוטאים שבעמ"י ולא עשה כן לחוטאים שבאומות העולם

ו. לא שאלו למה בהם בחר ה' אלא מה ראו להתקרב שמשמע שזה תלוי בעמ"י ואם זה תלוי בעמ"י אז מה טענתם שגם הם יתקרבו.

ז. מה הלשון סתם הקב"ה פיהן ולא אמר שהשיב להם תשובה

ח. למה טענתם על עמ"י דווקא כשחטאו בשיטים ולא כשעשו את העגל, וחטאו כל כך מהר והוגדרו כעלובה כלה שזינתה תחת חופתה (גיטין לו:).

ט. ועוד כשחטאו עמ"י בשיטים מה תשובה עשה ה' בכך שהרג את החוטאים שבעמ"י ולא עשה כן לחוטאים שבאומות העולם

תירוצים הבדל בין מי שיש לו יוחסין למי שאין לו יוחסין

על שאלה

א-ב. הכוונה שאצליהם ההבדל בין נשואים לשאינם נשואים אינה חזקה ולכן אין להם ענין ליחס וזה משפיע שכל רמת הקשר שלהם הוא עראי וגם אם רובם לא חוטאים זה ממקרה אבל לא מקשר חזק בין איש לאשתו משאכ"כ בעמ"י הקשר הוא חזק

מטרת הושמח את אשתו בשנה הראשונה

וכמו שמבאר החינוך (מצוה תקפב) את המצוה שישמח החתן עם אשתו שנה אחת. וז"ל 'שנצטוינו שישמח החתן עם אשתו שנה אחת, כלומר שלא יסע חוץ לעיר לצאת למלחמה ולא לעניינים אחרים לשבת זולתה ימים רבים, אלא ישב עמה שנה שלמה מיום הנשואין, ועל זה נאמר (דברים כד ה) נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח. משרשי

דוגמא לכך מחיי הנשואים

ניתן לראות זאת גם לדוגמה אצל זוג שגר יחד מספר שנים, ומערכת היחסים שלהם טובה מאוד, עד שהחליטו להתחתן. לאחר מספר חודשים מהחתונה החליטו להתגרש. נשאלת השאלה, כיצד זה ייתכן? האח שלהם (שהיה בעל תשובה) אמר,

למה כפה על עמ"י הר כגיגית לומר שתורה צריכה מחייב

כתיב "ויתיצבו בתחתית ההר". משמע תחת ההר ממש.

אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. והקשו תוס' בד"ה כפה, הרי כבר הקדימו נעשה לנשמע ומה היה צריך לכפות עליהם?

והתירוץ בברכות האירוסין הנאמרות תחת החופה אנו מסיימים ואומרים: ברוך מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין, בספר שיטה מקובצת (כתובות ז). מפורש שהקב"ה הכניס את עם ישראל לחופה וקידש אותם. כלומר, אמירת "נעשה ונשמע", שהיא היתה בעצם קבלת התורה על ידי כלל ישראל, הייתה בבחינת "קידושין", וכפיית הר כגיגית ע"י הקב"ה היתה בבחינת "חופה" - נישואים, והכוונה שהקב"ה רצה שהקשר יהיה מחייב אותם וכמו שפירש הבעש"ט בקדושת לוי גם בזמן שאין כח או כיו"ב וכמו נישואים שאדם שנושא אשה זה על דעת להתמודד עם כל התקופות וגם אם תחלה חלילה הוא צריך לטפל בה זה ההבדל בין נישואים לחברות שבחבר אם לא מתאים אפשר להיפרד אבל בנישואים אי אפשר להיפרד כל כך מהר.

מה התייחד בפורים ששבו מאהבת הנס הרי היו הרבה ניסים לפני כן

ובהמשך הגמ' אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא!

שמהיכרות אישית הם חיו יפה יחד, עד שנישאו... פשוט לפני החתונה הם לא היו מחויבים אחד לשני במאומה, וכל עוד שאדם אינו מחויב, אין לו בעיה להעניק, אבל ברגע ש"סגרו את עצמם" בטבעת הנישואים, התחושה השתנתה לכליאה בבית כלא. כאן מתחיל הקושי...

המבחן האמיתי של האדם, הוא דווקא בקושי, בשעה שקשה לו. יהודים מקים בית, לא על מנת לקבל, אלא על מנת לתת, ובצורה הקשה ביותר. הנתנה היא לבן/ת הזוג שאנו מחויבים כלפיהם באופן יומיומי. אם המחויבות היא חד פעמית, האדם עומד בה בקלות, אך כשהמחויבות היא יומיומית, היא הופכת לקשה על גבול הבלתי אפשרית, וזו העבודה של האדם בעמידה בקושי זה. (הדוגמא מהספר זכו)

וזה הסיבה שכפה עליהם הר כגיגית

ג. אומות העולם לא באו בטענה למה לא קיבלו את התורה כי זה הם לא רצו כמבואר בע"ז אלא שאלו למה לא כפה עליהם הר כגיגית כמו שעשה לעם ישראל ולכן מדוקדק הלשון ששאלו על שעה שקיבלו את התורה שאז היתה כפיית ההר כגיגית (כמוצא שלל רב בשם ר' יעקב ברלין בספרו זכרון יעקב) ולפי"ז מיושבת הקושית מהגמ' בע"ז ולמה באמת ה' לא כפה עליהם את הר כגיגית להבין דבר זה נתבונן מה הטעם שבעמ"י הקב"ה כפה את ההר כגיגית

זה אנוס ממנו אלא הוא אנס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצוני ומדוקדק מלשון הרמב"ם שכל מה שאמר שיד רק באדם שרוצה להיות מישראל אבל משומד שאינו רוצה להשתדך לישראל אין כופין אותו וכ"כ לבאר בדעת הרמב"ם המהר"ק בשורש קג (הובא בספר המפתח שם) והביאור בזה שהכפיה עוזרת לרצון הפנימי ומחזקת אותו כנגד יצר הרע אבל אדם שגם רצון פנימי אין לו לא תעזור לו כפיה וא"כ רק בישראל שקיימו את התורה הועילה כפיה אבל באומות העולם שלא קיימו כלום לכן לא הועילה להם כפיה

הקב"ה נתן להם מצות לפני משורת הדין לראות אם יכולים לקימה

אמרו לפני רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה אמר להן הקב"ה שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה ומי מצית אמרת הכי והא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב {דברים ז-יא} אשר אנכי מצוך היום היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקב"ה בא בטרוניא עם, "אתן לכם מצוה קלה, וכך נבדוק אם טענתכם נכונה".

אמר רבא: אעפ"כ הדור, קבלוה בימי אחשורוש ופירש רש"י מאהבת הנס שנעשה להם. דכתיב במגלת אסתר "קימו וקבלו היהודים" - קימו עתה, שקיבלו על עצמם מרצון את מה שקבלו כבר במתן תורה, באונס.

ובשם החתם סופר שמעתי שגודל רחמי ה' שגם מי שחוטא לו ביותר הקב"ה מוכין לו את הקרקע לחזור בתשובה ולהתקרב אליו וכמו שהיה בפורים שדווקא באותו העת גופא שהם היו במשתה שבזה גופא הם הכעיסו את ה' שם ה' שתל להם את הרפואה שנהרגה ושתי (וע"ע בלמעשה פרשת מצורע) וזה כאמור שרק מי שהוא מחויב לעמ"י בכל מצב הוא דואג להם ומקדים רפואה למכה וכנגד זה עמ"י קיבלו את התורה עם מחויבות בכל מצב

למה ה' לא כפה עליהם ההר כגיגית מפני היחוס או שלא קיימו הראשונות

ד. אבל בגמ' בע"ז נאמר עוד טעם שה' אומר להם הראשונות ישמיעונו דהינו שנבדוק אם קימתם מה שקיבלתם עליכם וצ"ב דמה תשובה היא זאת על מה ששאלוהו למה לא כפית עלינו ההר כגיגית. אלא הביאור עפ"י מה שכתב הרמב"ם בפ"ה מגירושין ה"כ וז"ל ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד עכו"ם בין ביד ישראל. שאין אומרין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב בו מן התורה כגון מי שהוכה עד שמכר או עד שנתן. אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשות או עד שנתרחק מדבר האסור לעשותו אין

הצדקה, שמי שנתגלה ונודע דחקו בין בני אדם וגלה פניו לשאל מהם, אין דחקו ואפלתו כמי שעדין לא בא לאותה בושה וירא מהכנס בה. שיש יותר מצוה להלוות ומפני שהעני יותר בוש ממי שכבר לווה והרגל למצבו אבל עמ"י הקדימו נעשה לנשמע (וע"ע במש"כ בלמעשה על אהבת תורה מה הייחודיות של הקדמת נעשה לנשמע וטענת אותו הצדוקי לרבה?)

דברי המגיד לבית יוסף למה צריך כפיית הר כגיגית

כתב המגיד משרים לבית יוסף (פרשת נצבים) שבת פ' נצבים איכא למידק אמאי אצטרך למהדר לאעלא יתהון בקיימי' הא כבר עלו בסניני בקיימי' ותו דחזינ' דמרע"ה אמר לעברך בברית וגו' ולא חזינ' דישראל אתיבו מידי וכ"ת דמסתמא אתיבו ליה מלתא וקבלוה אלא שהכת' קצר קשה דא"כ מאי האי דאמור רבנן מכאן מודע' רבא לאורייתא דכפה עליהם הר כגיגית וכי הדור קבלוה בימי אחשוורוש נמי איכא למימר דהות בה מודעה שהרי היו מסורים

ואכן באו כל האומות, בנו סוכות וישבו בצלם, אכלו ושתו בתוכם וכו'.

והנה לפתע הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, נהיה חום אימים, מיד יצאו הגויים מהסוכה (שהרי מצטער פטור) בעטו בסוכה והלכו לביתם.

או אז אמר הקב"ה אם מצוה קלה זו לא עמדתם בה, בטח גם בשאר המצוות לא יכולתם לעמוד, ולכן אין לכם זכות לבוא בטענה למה עם ישראל קיבל תורה ואתם לא.

למה ניסה אותם דווקא במצוות סוכה

אך שואלים המפרשים למה הגויים קיבלו דוקא את מצוות סוכה, להיבחנו בה, אם ראויים למצוות אם לאו. הרי ישנם עוד הרבה מצוות שה' יתברך יכול לבודקם. אלא רצה לבדוקם במצוות שיכולה להשתנות כמו סוכות שפעמים קר ופעמים חם אם יעמדו בה או רק שכיודעים מראש מה יקרה הם מקבלים וכמו שמבאר החינוך (מצוה סו). שמצוות הלואה לעני, יותר חזקה ומחייבת ממצוות נתינת

שתבין את הסוגיא הזו, אולי היא לא בשבליך אתה לוקח על עצמך דברים שלא תוכל לעמוד בהם בדיוק כמו שעשיתם במעמד בהר סיני שלקחתם על עצמכם דברים שלא תוכלו לעמוד בהם ועל זה רבא עונה לו שאנחנו הולכים בתמימתו וסומכים שאם הקב"ה נתן לנו אז זה בשבילנו ואני בטוח שאני יבין

אלא סוד ההצלחה של מלאכי השרת הוא רצונם לעשות וע"כ ה' נתן להם חמה בינה ודעת ויבואר עפ"י החובות הלבבות שכתב (שער חשבון הנפש החשבון העשרים ואחת) "וז"ל 'וכן הוא גם עונד ה'. אם הוא משתדל וממרה ומזדרז לעשות את מה שביכולתו לעשות, אז האלקים עוזר לו לעשות גם את מה שהוא למעלה מיכולתו', לכן קודם המלאכים מאמרים נעשה ואח"כ נשמע וזה סוד הצלחתם דהינו שבהם הם משתמשים כדי להצליח. ולכן קיבלו שני כתרים כי מי שרצה לעשות ומסר עצמו גם העשיה הראשונה היא אחרת

² **שבת (נפ).** ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא, ויתבה אצבעתא דידה תותי כרעא, וקא מייץ בהו, וקא מבען אצבעתיה דמא. א"ל עמא פיזיא דקדמיתו פומיכו לאודניכו, אכתי בפחזתיכו קיימיתו. ברישא אביעי' לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו. ופרש"י דקדמתו פומיכו לאודניכו – קודם ששמעתם אותה האיר היא קשה ואם תוכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקימה. וצ"ב א. מה טענת אותו צדוקי שרואה שרבא שקוע בעומקה של סוגיא ומרוב שקיעות הוא לא שם לב שידיו נוטפות דם מה זה קשור לפיזיות שלטענתו היתה במעמד הר סיני. ב. מה רבא עונה לו 'שאנן דסגין בשלמותא כתוב בנו תומת ישרים נתנחם הנך אינשי דסגין בעלילתא כתיב בהו וסלף בוגדים ישדם' ופרש"י התהלכנו עימו בתוים לב כדרך העושים באהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו. אלא הפשט שהרי למה רבא מעמיק?

כדי להבין את הסוגיא!

ודבר זה מוכיח שהוא בטוח שהוא יבין שאם בלא"ה הוא לא יבין שימשיך הלאה לסוגיא הבאה. ועל זה טוען לו אותו צדוקי מי אמר לך

מסרבים ללקבל את התורה ועוד נמש"כ שלא היה להם מזון הרי היה להם בהמות וחרק הם התאוו ליותר כמו שכתוב לגבי השלל

רואים דבר מבחיל אדם יכול להקדים נעשה לנשמע והקב"ה יאמר עליו מי גילה רז זה לבני ויזכה לשני כתרם אבל הכל אינטרסים כי יש מן ואין לו ברירה אחרת

ה-ו. הם לא רצו באמת להתקרב רק רצו חיים קלים וזה נבע מקינאה כמו קורח שאם רוצה להתקדם שיעבוד את ה' יותר ולכן לא חלשה דעתם רק רצו לתרץ תירוצים.

ז. אלא יש תשובה שאפשר להתווכח עימה ויש תשובה שאין מה להתווכח כמו שהרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען וכמו שביאר רבינו החיד"א על דברי המדרש (בר"ר צג, י"א) זיתן את קלו בבכי, ולא יכלו אחיו לענות אתו (בראשית מה, ב ג), אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, בלעם חכם של העובדי כוכבים לא יכול לעמד בתוכחה של אתונו, הדא הוא דכתיב (במדבר כב, ל): ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא. יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמד בתוכחתו, הדא הוא דכתיב: ולא יכלו אחיו לענות

להשמיד להרוג ולאבד. ותו דהיכי אפשר לומר דלא קבלו אורייתא בהר סיני אלא מגו אונסא דכפה עליהם הר כגיגית דהא חזינן דברצון טוב קבלוה עלייהו והקדימו נעשה לנשמע. אבל תירוצא דמלתא דבסיני אע"ג דהקדימו נעשה לנשמע היו אנוסים לפי שהיו במדבר שמם ולא היו יודעים שום דרך ולא היה להם שום מזון כי אם המן וזהו דוגמת כפיית ההר כגיגית ומ"ה השתא דהוו בסוף הארבעים והיו בבחירתם רצה מרע"ה להעבירם בברית משום דהוה אפשר למיסק אדעתא למהוי מודעה רבא בקבל' קמייתא והיינו דאמר להו פן יש בכם איש או אשה וגו' כלומר ח"ו מלחשוב כי האי מלתא על כולהון אבל אי אפשר למיסק אדעתא כי האי מלתא הוא איש או אשה וגו' ואינון לא אהדרו ליה מידי משום דשתיקה כהודאה דמיא ואכתי הוא מודעא. דאיכא למימר דשתיקה לאו כהודאה דמיא ומשום הכי הדור וקבלוה בימי אחשורוש:

וביאור דבריו שהאונס היה ע"י קבלת המן שהיה מגלה עוונותיהם של ישראל ומי שחטא היה מגיע לו המן רחוק היה קשה לחטוא אומנם קורח חטא ופירש אחרת³ אבל באופן כללי היה קשה לטעות משא"כ בימי אחשורוש שלא היה את זה אולי היו

³ בפרשת קורח מקשים מדוע לא ידעו שקורח רשע מהא דקימ"ל (יומא עה.) שהצדיקים ירד להם מן סמוך לביתם והרשעים ירד להם מן רחוק מביתם וקורח שהיה רשע מסתמא ירד לו מן רחוק וא"כ מוכח שהוא רשע. ועוד צריך להבין איך קורח יישב לעצמו את זה. ואיך הוא הסביר להם את זה.

ולפי מה שכתבנו בענין לא בשמים היא, שמתו לא שומעים לרוח הקודש זה רק כשיש לי ראייה ברורה נגד זה אבל כשיש ספק שומעים א"כ י"ל שקורח סבר היות ובדאי האמת נמצאת עימו לכן הוא לא אמר להתייחס לזה וזה נסיון בשבילו לראות האם יתפעל ויותר על

האמת כעין מה שאומרים על המעשה של ר' אלעזר שיצאה בת קול מן השמים ואמרה שהלכה כמותו ואמרו שאין משגיחין בבת קול שלא בשמים היא ומבואר שם שהסיבה שיצאה בת קול זה היה כדי לנסותם לראות האם יעמדו על האמת או לא כך קורח חשב לעצמו

ובשם הגר"ל שטיינמן זצ"ל ראינו שביאר שקורח חשב שזה בא מפני שיש עליו תביעה בדקויות למה הוא לא יוצא יותר חזק על משה רבינו. הגע בעצמך עד כמה האדם יכול לטעות!! (מלמעשה פרשת קורח)

כמה וכמה ה' שיודע ליבות וכליות ויודע כל מה שהאדם חושב עורמות תחבולות והמצאות אשר לא כדת עשה אוי ואבוי וזה החידוש שאוי לנו מיום התוכחה אפי' בלא יום הדין. ואף אצלנו הקב"ה ענה להם תשובה שאי אפשר להתווכח עימה.

מה מהותה של הע"ז של בעל פעור

ח... וצ"ב מה מהותה של הע"ז של בעל פעור אלא כל עבודה זרה צריך לתת לה משהו הע"ז היחידה שא"צ לתת לה כלום זה פעור וזה הרעות של זנות תהיה ואל תהיה מחויב בכלום לכן אלוקים של אלה שונא זימה כי תכלית האדם היא לתת

ראיה לזה מהגמ' בסנהדרין

סנהדרין (סד). אמר רב יהודה אמר רב מעשה בנכרית אחת שהיתה חולה ביותר אמרה תעמוד ההיא אשה מחוליה תלך ותעבוד לכל ע"ז שבעולם עמדה (ועבדה) לכל ע"ז שבעולם כיון שהגיע לפעור שאלה לכומרים במה עובדין לזו אמרו לה אוכלין תרדין ושותין שכר ומתריזין בפניה אמרה מוטב שתחזור ההוא אשה לחוליה ולא תעבוד ע"ז בכך אתם בית ישראל אינן כן (במדבר כה-ה) הנצמדים לבעל פעור כצמיד פתיל (דברים ד-ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם כשתי תמרות הדבקות זו בזו במתניתא תנא הנצמדים לבעל פעור כצמיד ע"י אשה ואתם הדבקים בה' אלהיכם דבוקים ממש ת"ר מעשה בסבטא בן אלם שהשכיר חמורו לנכרית אחת כיון שהגיעה לפעור אמרה לו המתן עד שאכנס ואצא לאחר שיצאה אמר לה אף את המתניני עד שאכנס ואצא אמרה לו ולא יהודי אתה אמר לה ומאי איכפת

אתו כי נבהלו מפניו, לכשיבוא הקדוש ברוך הוא ויזכח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ, כא): אוכיחך ואערכה לעיניך, על אחת כמה וכמה. (בראשית מה, ד): גשו נא אלי ויגשו, הראה להם את המילה. (בראשית מה, ד): אני יוסף (בראשית מה, ח): ועתה לא אתם שלחתם וגו' וישימיני לאב לפרעה, לפטרון בסיליון, לאדון, לרבון, מושל, לשליט. (בראשית מה, ט): מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו, שלא תעמיד את השעה. (בראשית מה, יב): כי פי המדבר אליכם, בלשון הקדש. רבי אלעזר בן עזריה אמר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, ומה יוסף הצדיק שהוא בשר ודם כשהוכיח את אחיו לא יכלו לעמד בתוכחתו, הקדוש ברוך הוא שהוא דין ובעל דין ויושב על כסא דין ודן כל אחד ואחד, על אחת כמה וכמה שאין כל בשר ודם יכולים לעמד לפניו. צריך לראות את הקוטביות שבדבר שבלעם החכם שבאומות העולם לא יכול לעמוד בפני תוכחה של אתנו שהיא בהמה וכן יוסף קטנם של שבטים לא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו.

והקשה רבינו החיד"א בלב דוד (פרק כו) מה החידוש הרי זה פשוט כאמרם לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכתב ליישב שמלבד הדין עצמו עצם התוכחה יש לפחוד ממנה והוכיח מבלעם שיכל לדחותה לפי חכמתו וגאונותו אבל מפני הבושה שתק. (ומה שלא טען לא טוענים לו כמו שמצינו כיו"ב בסנהדרין (סט). לגבי מסיט)

ועוד אפי' בלא תוכחה כמו יוסף שלא אמר אל אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו לענות מפניו על אחת

למה הלומד תורה לפרקים דומה לנואף

וכן מצינו בקשר של תורה שנמשלה לאשה והלומד תורה לפרקים ואינו לומד תדיר תדיר, עליו הכתוב אומר ונואף אשה חסר לב (סנהדרין צט ע"ב).

וצ"ב למה דימה בדווקא לנואף

ומבאר המהר"ל שמי שנואף אין זה נקרא שיש לו אשה רק לפרקים אלא זה נקרא שאין לו אשה כלל כי זה דרגה אחרת של קשר

ורבינו החיד"א בפתח עינים ביאר שהוא חסר לב מפני שאינו מבין שאם תעזבני יום יומים אעזבך ירושלמי פ"ט דברכות ואילו העוסק בתורה תמיד התורה מבקשת מלפני ה' שימסור לו סודותיה

למה השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה

וכן מבואר שהתורה והקביעות והנתינה קשורים זה בזה ביבמות (דף ס"א) השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה, ולא"ו צ"ב הרי אחרי החתונה יש ריחים בצווארו ויעסוק בתורה ויוכל ללמוד פחות טוב

אלא ויחן ישראל המהר"ל בדרך חיים על מ"ח קניני תורה קנין אוהב את הבריות אומר שהתורה היא אל הכלל ואיך יזכה לתורה ולא נתנה תורה אל היחיד ויחן שם ישראל בלב אחד אז זכו לתורה

וכן מבאר רבינו החיד"א בספרו פני דוד ויהי, את הטעם שאליעזר נתן לרבקה נזם זהב, בקע משקלו- ושני צמידים על-ידיה, עשרה זהב משקלם ופירשו חז"ל שבא רמז לשקלי ישראל בקע לגלגלת וב' לוחות שבהם עשרת הדברות כמוש"ל. וצ"ב למה רמז לה דווקא על השקלים של עמ"י ועל עשרת הדברות ועוד שלכאו' מעמעע שאחד תלוי שבני וצ"ב

ליך נכנס פער בפניו וקינח בחוטמו והיו משרתי ע"ז מקלסין לו ואומרים מעולם לא היה אדם שעבדו לזו **בכך**

וצ"ב מה המיוחד במה שעבדה כך אלא כל עבודה זרה יש איזה נתינה כל ההיא של עבדות משא"כ פעור אין שום עבדות ואותו אבל אף אחד לא העיז לקחת אותה לצרכיו להשתמש בה לקנח בה עד שבא אותו אדם וקינח בה והמידה כנגד מידה היא כשם שהם לא מחויבים כך ה' לא מחויב להם

וכע"ז מסביר הגאון הגר"ח שמולאביץ זצ"ל, האידיאל שבע"ז זו הוא לסלק מרות מכל וכל, לחיות חיי הפקר מוחלטים מבלי להתחשבן עם שום אדם בעולם, לעשות את המעשים הכי נבזים וגועליים לעין כל, מבלי שתהא שום מרות של מאן דהוא בעולם, ולהסיר מסווה הבושה כבהמה, ובזה לחיות בחופשיות המקסימלית ביותר שבדרך כלל מוגבלת אותה חופשיות מפני הבושה, והוא מין ע"ז שבחרו להם עובדיה להיות כופרים בכל מרות שבעולם. ולכן לא באו על חטא העגל שאז עשו לשם שמים ועוד נשאר עול כל שהוא משא"כ עכשיו פרקו כל עול (וע"ע בלמעשה פרשת קדושים)

ט. למה לא הורג את החוטאים שבאומות העולם מפני שקבלן שחד פעמי טעה אפשר לסלוח על זה אבל כשזה קורה הרבה מבינים שזה שיטה לכן באומות העולם זה שיטה ואין להם תקנה משא"כ בעמ"י שזה חד פעמי.

וללוחות וז"ש ושני צמידים דעל ידי האחדות הרומז
 מחצית השקל בזה זכו ושני צמיד" מחוברים ב'
 לוחות שבהם כל התורה שהכל נרמז בעשרת
 הדברות כידוע. וכן האשה אם תהיה באחדו עם בעלה
 יזכה בעלה לתורה וכמו שאמר שריו בלא אשה שריו
 בלא תורה ונמצא דבאמצעות שנשא אשה יזכה
 לתורה. ולפי זה רמזו השקלים והלוחות שייכי גם כן
 לאיש ואשה שזכו ובמקומו כתבתי בעניותי כל שישנו
 בנותן טעם שזוכה לתורה מצד האשה: 4

איך זה קשור אחד לשני ועוד איך זה קשור למה
 שהיא תינשא ליצחק
 אלא מבאר רבינו החיד"א שרמז לה כי האשה
 פלגא דגופא עם בעלה וצריכה להיות עמו באחדות
 נמריץ בכל וליזה רמז למחצית שקל כמו שאמר
 המפרשים שהטעם להורות כי כל א' פלגא דגופא
 מחבריה כי בין שניהם יהיה אחד שלם ולקבוע
 האחדות בין ישראל ואם זה בשני ישראלים ק"ו איש
 ואשה. וע"י האחדות זכו לתורה כמו שאמר ויחן שם
 ישראל בלשון יחיד דכלם היו באחדו וזכו לתורה

באבנים, דוד המלך בחר לא להגיב, אך כיוון שנתחייב מיתה למלכות,
 לפני פטירתו ציווה את בנו להשלים את המלאכה, אך לא להורגו
 בידיים אלא שיתן לדברים לקרות מאליהם, לכן אמר לשלמה: "עתה
 אל תנקחו כי איש חכם אתה". (מהספר זכר)

למה שמעי סיפק את חיינו שבביל להביא שני עבדים שברחו לו ואיך שלמה
 היה בטוח שיעבור על התנאי

יצא שמעי מאת המלך שמח טוב לב, וכי מה הבעיה לא לצאת מירושלים דבר
 פועט ביקש המלך איזה קושי טמון בציווי לא לצאת מירושלים? השגתי את מה
 שרציתי הרבה בשמחה. מקץ שלש שנים ברחו שני עבדים לשמעי אל איש מלך
 גת. כשמעו זאת שמעי חבש את חמורו הלך לגת והשיב את עבדיו. הדבר נודע
 לשלמה המלך והוא לא העלים עין מהעניין ומיד זימן את שמעי אליו ואמר לו: הרי
 השבעתיך בה' והעדתי בך עדים כי ביום צאתך את העיר ירושלים מות תמות
 "ומדוע לא שמרת את שבעת ה', ואת המצוה אשר צויתי עליך?" (מ"א ב. מג).

נשאלת השאלה: שמעי בן גרא! מה איתך מה קורה לך, הרי שלמה המלך מחפש
 אותך בפינה, בדיוק לרגע הזה הוא ממתין ומצפה כדי לקיים צוואת אביו ואתה
 כמו ידך נתון לו המדמות פז לקחת נקמת אביו ממך. וכי העבדים שווים את
 חייך?

וכן נשאלת שאלה על שלמה המלך: שלמה! כיצד אתה לוקח על עצמך סיכון כזה,
 הרי אבך ציוה לפני מותו להמית את שמעי, ומה היית עושה אילו שמעי אכן היה
 מקיים את פקודתך ולא יוצא את העיר ירושלים, הרי היית עובר על צוואת אבך
 המלך ע"ה, א"כ כיצד נכנסת לסיכון כזה גבוה? בספר שמואל ב' (פרק ט"ז)
 מסופר שמעמי בן גרא קילל את דוד המלך ואף סקל אותו באבנים, דוד המלך
 בחר לא להגיב, אך כיוון שנתחייב מיתה למלכות, לפני פטירתו ציווה את בנו
 להשלים את המלאכה, אך לא להורגו בידיים אלא שיתן לדברים לקרות מאליהם,
 לכן אמר לשלמה: "עתה אל תנקחו כי איש חכם אתה".

אדם לא מסוגל להיות מחויב

אלא התשובה היא: דוד המלך הורה לשלמה "אל תנקחו כי איש חכם אתה!"
 כלומר: היתה הוראה מאת המלך להרחק את שמעי בחכמה, ולכן שלמה המלך
 החכם מכל האדם אשר על פני האדמה ידע כלל יסודי בכפש האדם, ברגע שאני
 נובל אדם ואומר לו "אל תצא!" הוא דווקא בן יצא, כי אדם לא יכול לעמוד בקושי של
 מחויבות, אמרת לו: אל תצא! הוא דווקא בן יצא, הפרנציפ שבו לא יתן לו לשמוע
 יש בערה פנימית בלבו שאומרת לו להתנגד. ובסופו של עניין שמעי יוצא את
 ירושלים ופוסט אל תמות הוא חושב שמצא תירוץ נהדר כדי לצאת הרי ברחו לו
 שני עבדים, ואם לא היו בורחים לו עבדים היה לו דחף פנימי אחר כדי לצאת, הוא

4 ועד כמה קשה לאדם להיות קבוע נראה בסיפור הבא אשה אחת
 צלצלה אל הרב שלה פעמים רבות לבכות באוזניו על רוע מזלה. בעלה
 הוא אחד מבעלי החסד הגדולים, ושמו הטוב הולך לפניו. בעבר היא
 הלא אנונה רבות: "היכן עשני הולכת, קשה לי לזמנו שנים וידידים
 המריעים שהתפעלות על בעלי בניני: 'אה, איזו זכות, כזה צדיק', הכול
 מלאים הלל ותשבחות. אני שומעת אותם ומרגישה כאילו מישהו דוקר
 בי בסכין חדה, משום שהחסד שלו מונפה כלפי כל העולם, אך מה
 איתי? לי אין בעל! לילדים אין אבא!"

יום אחד היא טלפנה לרב, ומיד פרצה בכי מר: "אינני יכולה יותר",
 "מה קרה?" שאל הרב, והיא סיפרה כי היא בשמירת הרייון (זו הפעם
 השביעית שהיא בשמירה), ובעלה, כמובן, אינו עוזר לה... "מדוע?"
 שאל הרב, ותשובתה היתה "כי רבים צריכים אותו, אין לו זמן מיותר
 בשביל אשתי". היא סיפרה בכי: "הפעם, בשמירה הנוכחית,
 החלטתי שלא כבעבר, שלא אכפת לי, אין לי כוח לריב אתו, שישמך
 עם החסידים שלו. בתי בגורת ויכולה לעזור, אני אסתדר אתה נהדר.
 אבל היום הבת יצאה לטיול עם פיתתה, וכי אני יכולה להגיד לה לא?
 וכי היא אשמה שאמה בשמירת הרייון? לכן ביקשתי מבעל' הנכבד
 שיבוא, באופן חד פעמי, בשעה שתיים עשרה בצהריים על מנת לקבל
 את הילדים ולהאכילם והוא הסכים מיד. נוכחתי לראות כי גם לו
 ולחסדיו יש יק אדם, והנה, כשאני באמת צריכה - הוא שם בשבילי.
 בעשרה לשתיים עשרה הוא התקשר ואמר: 'אני נורא מצטער, לא אוכל
 להגיע'. שאלתי מדוע, והוא ענה: 'כי יש כאן אשה מסכנה, שהיא
 בשמירת הרייון לפני לידה, ואין מי שיעזור לה...'. כשאמרתי זאת,
 פרצה שוב בכי תמוררים "אשה מסכנה בשמירת הרייון, שאין מי
 שיעזור לה".

כפי הנראה בעלה לא כזה רשע, א"כ מדוע הוא עוזר לכל העולם ורק
 לאשתו אינו עוזר כלל?

אפשר להבין על פי המעשה המובא בתנ"ך: דוד המלך ע"ה, לפני
 הסתלקותו, אמר לשלמה בנו: "והנה עמך שמעי בן גרא בן הימני
 מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכתי מחנים והוא ירד לקראתי
 היידך... ועתה אל תנקחו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה לו
 והורדת את שיבתו בדם שאול" (מ"א ב, ו-ט). בספר שמואל ב' (פרק
 ט"ז) מסופר שמעמי בן גרא קילל את דוד המלך ואף סקל אותו

סם טוב ומתוק ופלטת גם אותו, לפיכך לא רציתי עכשיו להכריחך שתגמע סם מר.

אומות העולם גם הם יטענו כך: אמנם סבורים היינו שהתורה מרה היא, אולם אתה שידעת כי טובה ומתוקה היא, מדוע לא כפית אותה עלינו? מיד ישיב להם השם יתברך: הן כבר נתתי לכם בשעתו שבע מצוות, אשר טעמתם מהן וראיתם כי טובות הן, ואף על פי כן מאנתם לקיימן, הרי לא היה איפוא כל טעם לכפות עליכם עוד תרי"ג מצוות.

זוהי גם הכוונה שבדברי הילקוט, שואלות אומות העולם: למה זכו ישראל בתורה והלא גם הם לא רצו בה אלא הוכרחו לקבל? לה, אם כן צריך היה להכריח גם אותנו? משיב להם השם יתברך: הביאו לי ספר יהוסין שלכם. זכרו כיצד נהגו אבותיכם לפנים ביחס לשבע המצוות שקבלו, והשוו אותם לעומת אבותיהם של ישראל אשר קיימו את התורה עוד לפני שניתנה להם, כי אז תביי נו היטב למה את ישראל הכרחתי לקבל את התורה ואתכם לא הכרחתי... (מעש"ת בשם שער בת רבים)

חובת האדם לעשות עד מקום שידו מגעת
 "ויפקד אתם משה על פי ה' כאשר צוה" (ג, טז)
 רש"י: אמר משה לפני הקב"ה האידך אני נכנס לתוך אהליהם לידע מנין יונקיהם, אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה את שלי הלך משה ועמד על פתח האהל וכו' ובת קול יוצאת מן האהל ואומרת

ויש להוסיף מש"כ "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" (א, ב)

בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהם, מה ראוי להתקרב יותר מן האומות. סתם פיהם הקדוש ברוך הוא ואמר להם: הביאו לי ספר יהוסין שלכם כשם שבני מביאים. לכך מנאן בראש הספר הזה אחר המצוות. "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני", ואחר כך "וידבר ה' במדבר סיני... שאו את ראש כל עדת בני ישראל", שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהם (ילקוט)

אמרו חכמינו: "לעתיד לבוא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר: מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו. מיד מתקבצים ובאים אומות העולם... אומרים לפניו: רבוננו של עולם, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה, כמו שעשית לישראל?... מיד אומר להם הקב"ה: הראשונות ישמיעונו - שבע מצוות שקבלתם היכן קיימתם?" (עבודה זרה ב.)

למה הדבר דומה? - לאב שחלו אצלו בנו ובן חורג, רשם להם הרופא סם מריר ששניהם סירבו לגמועו, והכריח האב את בנו לגמוע את הסם ואכן הוא נתרפא מהר, ואילו את הבן החורג לא הכריח ולכן נמשכה מחלתו זמן רב יותר. לאחר מכן שאל הבן החורג את האב: מדוע לא הכרחת גם אותי לגמוע את הסם: השיב לו האב: בשעתו כבר הכרחתיך לגמוע

יחפץ הזדמנות אעפ"י שזה יעלה לו בחי"ן. סוד זה ידע שלמה - שאדם בורח ממחויבות, וכך קיים צוואת אביו, ועשית כחכמתך! (ר חיים שמואלביץ זצ"ל) (למעשה פרשת קדושים וע"ש).

עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמועו קול המזונה של רומי מפלטה [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו הללו כושיים שמשתיחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה אמר להן לכן אני מצחק ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע מצחק אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם מפני מה אתם בוכים אמרו לו מקום שכתוב בו (במדבר א-נא) והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה אמר להן לכן אני מצחק דכתיב (ישעיה ח-ב) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה נבואתו של אוריה באוריה כתיב (מיכה ג-יב) לכן בגללכם ציון שדה תחרש [וגו'] בזכריה כתיב (זכריה ח-ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו: ר"ע רואה את אחד הדברים הכי מחרידים שמבית המקדש המקודש והמכובד שכתוב בו (במדבר א-

כך וכך תינוקות יש באוהל זה וכו'. ולכאורה קשה כיון שהשכינה היתה צריכה לגלות לו למושה לעמוד פתח האוהל?
ונראה דזה מלמדנו כי חובת אדם היא שאם באמת רוצה לקיים דבר ה', או חפץ בהצללת זולתו, אז עליו לעשות את שלו עד כמה שידו מגעת אף שאינו נראית לו שום עצה, ואחר כך יבוא הנס והקב"ה יעזור לו. (ועיין בפרושנו שמות ב-ה). (שערי דעת)

ר"ע משחק או מבכה

כתוב בגמ' בקידושין (פא:): דתניא (במדבר ל-ג) אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בניזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה ככי אמר ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה כיוצא בדבר אתה אומר (ויקרא ה-יז) ולא ידע ואשם ונשא עונו כשהיה רבי עקיבא מוגיע לפסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חלב אמרה תורה ולא ידע ואשם ונשא עונו מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו על דבר זה ידו כל הדווים:

כשכולם בכו על החורבן ר"ע משחק

וצ"ב שכאן מבואר שר"ע רואה דברים הרעים ומזדעזע מהם עד כדי כך שהוא בוכה ואילו בגמ' בסוף מכות (כד.) כתוב וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן

הכנסת" שהיתה עיניו צרות בהצלחתו של ר' אלחנן לעורר את הלבבות מיד לאחר שר"א סיים את דרשתו דיבר שכל דבריו של ר"א נכונים אבל כבר בדולר אחד אפשר לזכות בכל החזקות התורה בסופו של יום ר"א יצא עם הרבה דולר אחד שאפשר לקנות בו את הכל אבל להחזיק את הישיבה הוא לא יכל (ר"א בטוב ליבו לא הקפיד עליו ואמר שחבל שחשב

שהוא ישמח לעזור לו ללמוד תורה והוא הפסיד שכנראה אין לו זכות) אבל צריך את שניהם וכמו שאמרו (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאין אוהב שונא ועשה מיראה שאם באת לבעוט אל תבעוט דהינו

וכן בחור סיים מסכת קידושין המשיגה ר' מאיר חדש וצ"ל אמר לו או אתה מספר לי שסיימת קידושין כמה זה נפלא ומצד שני אבל מה עם כל הש"ס ושוב אתה מספר לי שסיימת קידושין כמה זה נפלא ומצד שני אבל מה עם כל הש"ס ושוב אתה מספר לי שסיימת קידושין כמה זה נפלא ומצד שני אבל מה עם כל הש"ס שמאל דוחה וימין מקרבת המשיגה אמר חשבון נפש רגילים לעשות קודם החסרונות ואח"כ המעלות לך תעשה הפוך קודם תאמר מה התקדמות ואח"כ תחשוב מה לא התקדמת

(שמעתי את הסיפור ממו"ר הרב יעקב בנבנשתי שליט"א)

ועוד המשילו משל לאחד שאומר ששיר פלוני שקול אצלו כנגד מאתים חיבורים בקבלה ופרקי תהילים אלו שקולים כנגד כל התורה וכיו"ב על זה

נא) והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו הוא מצחק ולא אומר כמה חמור עונשה של עבירה שה' מוכן להפסיד את ביתו העיקר להענישם על אחת כמה וכמה בעוה"ב שדינו יותר חמור כמבואר ביבמות (קה:): בריך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא (שמי שמפרש לרעה תמיד אמור לראות כל דבר לרע)

כשספר תורה שרוי בצער ר"ע משחק

וכן ראינו בגמ' בסנהדרין (קא.) כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמר להן כמה עוה יש בעולם התחילו הן בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו למה אתה משחק אמר להן וכי מפני מה אתם בוכים אמרו לו אפשר ספר תורה שרוי בצער ולא נככה אמר להן לכך אני משחק כל זמן שאני רואה רבי שאין יינו מחמיין ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאישי ואין דובשנו מדבייש אמרתי שמא חס ושלום קיבל רבי עולמו ועכשיו שאני רואה רבי בצער אני שמח אמר לו עקיבא כלום חיסרתי מן התורה כולה אמר לו לימדתנו רבינו (קהלת ז-כ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא

לעבודת ה' צריכים את שתי ההסתכלויות

אלא אפשר לבאר ששני ההסתכלויות הללו נכונות שיש את הצד שכל מצוה יש בה את גודל רחמי ה' וכל יהודי למרות שחטא ישראל הוא אבל אם הוא ילך עם זה תמיד לא יצא ממנו כלום כי לעולם לא יתקדם יותר וכמו המעשה הידוע בר' אלחנן וסרמן שהלך לבית הכנסת אחד והצליח לעורר שם את האנשים לתרום לטובת ישיבתו אך "גבאי בית

הוספה מיוחדת לרגל שמחת הנישואין של אחי החתן המפואר רבי מרדכי זרביב שליט"א
למה דווקא חסיד צריך להתפלל למצוא אשה
 על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנא' {משלי יח-כב} מצא אשה מצא טוב במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' מוצא דכתיב {קהלת ז-כו} ומוצא אני מר ממות את האשה וגו'

וצ"ב למה לא כתוב מה יעשה כדי לזכות באשה טובה וכמו שכתוב בגמ' בנדה מה יעשה אדם ויחכם וכו' ירבה בשיביה ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו ועוד למה דווקא חסיד צריך להתפלל וכי מי לא חסיד לא צריך להתפלל (ועל זה אפשר לומר שחסיד שאינו מצוי הרבה אצל אשתו צריך תפילה מיוחדת למצוא אישה טובה משא"כ באדם רגיל) ועוד מה זה ששואלים אותו והרי זה לא דרך ארץ ואמרינן כל ת"ח שאין בו דעה נבילה טובה הימנו ועוד מה עם לשון הרע וכי הוא מדרוך חתנים אומר העיון יעקב מי שנושא אשה לשם שמים עליו נאמר מצא אישה מצא טוב

למה נמשל זיווג הגון דווקא לגפן

בענבי הגפן בענבי הגפן למה דווקא גפן אפשר לבאר עפ"י מש"כ בסדר הערוך בשם ספר מטה משה שהסיבה ששותים דווקא יין לזכר ד' לשונות של גאולה כשם שאין הגפן מקבלת הרכבה מדבר אחר כך אין ישראל מקבלים הרכבה ושומרים על

הדרך עוד מצות ופעולות קטנות ששקול כנגד הכל כשיבוא לעולם האמת הוא יקבל גן עדן קטן וכשישאל וזה כולי האי ותו לא מידי הרי עשיתי דברים שהם שקולים כנגד כל התורה, יענו לו שגם גן עדן זה שקול כנגד כל הגן עדן...

כדי לא להגיע למצב זה צריך מצד אחד לראות את גדלות כל מצווה וחשיבותה ומצד שני את גדול התביעה שה' תובע מהאדם

ולכן ר"ע שראה שהם עומדים להתייאש כמו שיש שרצו שלא ליהנות כלל אמר להם את הצד החיובי שבדבר ועל זה אמרו בהאי לישנא עקיבא נחמתנו שכמו על מות נחמה לא מסירה את הכאב אל מעמידה אותו במימד הנכון

או שר"ע כלפי עצמו היה תובע מעצמו ברה אבל כלפי אחרים שאל היו בדרגתו היה מחזקם ומעודדם להסתכל על הצד החיובי שבדבר.

שתמיד ישנם שני אפשרויות האיך להתבונן האם לטובה או לרעה וכל אדם מוטל עליו להשתמש בשניהם בשעה שדעתו זחה עליו או בזמן רגיל יראה למה הוא יכול להגיע יותר ויתבונן עד כמה וזה סודו של ר"ע שאיבד את כל תלמידיו ולא התיאש והתחיל הכל מחדש. (ועוד יש לבאר שיש הבדל בין ר"ע שמעצמו היה דורש הרבה משא"כ מאחרים ועוד יש הבדל בין לפני החטא לאחרי החטא)

בשניות בהן שכב על הרצפה הקרה בשדה התעופה, מנסה להבין מה מתחולל סביבו, הרגיע את עצמו כי כנראה מדובר בטעות ביהוי. הרי אין שום דבר בעייתי במזוודותיו, הוא ארוז אותן בעצמו והוא יודע בדיוק שיש בהן כמה פריטי לבוש, ספרים, מזכרות וצעצועים. 'כנראה זו טעות ביהוי' – הרהר כשהובל אזור באזיקים לחדר צדדי בשדה התעופה, שם הצטווה להמתין עד שיבוא חוקר משטרה בכיר...

כשהחוקר הגיע, נשאל יצחק לגבי תכולת מזוודותיו, והשיב כי אינו יודע על שום פריט בעייתו. ואז החוקר עטה ארשת פנים נרגזת, ולפתע שלף מהמזוודה של יצחק שלושה כדורי רובה, הניף אותם תוך הטחת אצבע מאשימה, ושאל בשאגת אימה: 'זמה אלה??? מדוע נשאת בתוך כדורי רובה מסוכנים? וכי איך יודע שזו עבירה פלילית חמורה, שלא נעבור עליה בשתיקה?!?!?'

יצחק נבעת. הוא הכיר את הכדורים הללו היטב, אלו כדורים משומשים אשר קיבל פעם מכמה חיילים בגבול הצפון, כשהיה בכפר סמוך בשבת. לתומו סבר כי יביא את הכדורים לארצות הברית להראות לאחיו ואחיותיו כמזכרת נעימה, ולא העלה בדעתו כי יסתבך עד כדי כך...

הוא ניסה להסביר את עצמו, אולם החוקר סבר אוזניו ואטם את לבו. הוא הושלך למעצר בתנאים מפוירים, לצד עבריינים רוסים אלימים ומגודלים, שיכורים ורוצחים מכל המינים והסוגים. שבועות ארוכים שהה במעצר, כשהוריו עושים הכל כדי לנסות לסייע לבנם, הכלוא בתא מצוהן עם תחתית המין האנושי...

לכסוף, נקבע מועד למשפטו, בעוד כשלושה חודשים. נשכר עבורו עורך דין ממולח, שהסביר כי אמנם לפי החוק הבינלאומי מצבו אינו כה חמור, אולם ברוסיה – אין לדעת... התביעה

ייחודם ולכן כשבאים להראות כמה הזוג מתאים הסמל להתאמה זה ענבי הגפן בענבי הגפן

ההודאה שהצילה

כשגוף המטוס רעד והחל לנוע על מסלול ההמראה, חש גם יצחק רעד של התרגשות. המטוס האיץ, ויחד עמו – הואצו פעימות הלב של יצחק, בחור ישיבה מארצות הברית שגלה ללמוד תורה בארץ ישראל, ועתה עושה את דרכו בחזרה לביתו. ציפור המתכת המעופפת פרשה לה כנפיים והמריאה אל בין העננים בדרכה למוסקבה, תחנת הביניים במסע לנוי יורק.

בבטן המטוס, שכנו להן שתי מזוודות עמוסות בחפציו האישיים, ספרים, מתנות לאחים ואחיות, וגם מזכרות שונות משנת לימודו בארץ. הוא דמיין את רגע המפגש המרגש עם הוריו, סופר את השעות והדקות לנחיתה. כשנחת המטוס במוסקבה, מיהר יצחק לקחת את המזוודות ולהמשיך לאולם הנוסעים הממושכים, אלו הממריאים ליעד הבא.

בצעדי ריצה קלים עשה את דרכו בגמל התעופה המוסקבאי הענקי, מביט בעשרות המטוסים החונים מסביב ותוהה באיזה מהם יזכה לטוס לנוי יורק עיר מוכרתו. הוא מגיע לעמדת הבידוק, כצעיר ורגיל הוא מעביר את המזוודות בעמדות השיקוף וכבר ממחר להמשיך לאולם היוצאים, אלא שלפתע פתאום ---

צפצוף מחריש אוזניים נשמע ברמה, ותוך כדי – כמה מאבטחים חסונים הסתערו בנשקים שלופים, והורו לו ברוסית מתובלת באנגלית רצועה להשתמח על הרצפה ולהרים ידיים. יצחק הנבוך והמבולבל החל רועד בחוסר שליטה, ומיד הבין שכדי להישאר בחיים – עליו להשתמח ארצה כפי שהורו לו...

קרא את כתב האישום בחופזה, שאל את עורך הדין לפשר העניין, ומשנענה בסיפור במלואו – קרע את כתב האישום מול עיני התביעה, וזיכה את הנאשם מכל אשמה, חד וחלק!

תוך זמן קצר נעל הדיון, הראשון והאחרון בתיק. שליח חב"ד מקומי יעץ לו להימלט מרוסיה עוד לפני שהתביעה תגיש בקשה לערעור, והוא הצליח למצוא מטוס שהמריא מיד – כך שאות השבת כבר עשה מחוץ לגבולות רוסיה, אליה לא ישוב לעולם!

אולם, יותר מהננס המופלא שקרה לו, מספר יצחק על נס גדול בהרבה: הוא גילה את כח ההודאה, הוא הבין עד היכן היא מגיעה. ראשית, בעת הקושי עצמו, כשיהודי מתרכז בלהודות לה' על הדברים הטובים ועל מה שנראה כפחות טוב, על רגעים שנראים קשים כמו על חוויות חיוביות – הוא מקבל עוצמות וגבורות רוח לעמוד בכל אתגר, להתמודד בכל מערכה.

ושנית, בסופו של דבר, הרי מדובר בנס מופלא, אשר כל מי שמכיר את המערכת המשפטית הרוסית – תמיה איך הוא יתכן. אבל הוא יתכן גם יתכן, כי להודאה יש דרך משלה לפתור בעיות, יש לה כח לגאול יהודי מצרתו ומצוקתו, היא פותחת שערי כלא מכל סוג, מובילה יהודי לגאולה אישית מצרותיו מתוך הודאה ושבח!

אחים יקרים, הבה נאמין את המסר העולה מבין כותלי הכלא הרוסי, ומתוך הנס המופלא שהתחולל במשפט, כפי ששמענו בעדות אישית מפיו מגיד השיעור של הבחור הניצול. מתברר כי להודאה יש כח על טבעי, יכולה היא להציל, להגן ולהושיע, לגאול ולפתור, לסייע ולהאיר בחשיכה.

הבה נאמין את כלי ההודאה – עכשיו, בחג הפסח שכולו הודאה, וגם לאורך ימים. כי ימי המצוקה שאנו בעיצומם, כמו גם ימי שגרה בהם יש לנו בעיות שגרתיות, יכולים להיראות אחרת

דרשה להטיל עליו 10 שנות מאסר בגין ניסיון רצח!!!, ויצחק המבוהל, עלם צעיר שנזרק באחת מספסלי הישיבה לתוך קלחת משפטית מסובכת, לא ידע את נפשו...

בעודו בתא, בצר לו, נזכר בדברי מגיד השיעור שלו, הרה"ג ר' זאב דינר שליט"א, שהיה מפליא לספר על כח ההודאה לה' כמושיעה מכל צרה וגואלת מכל בעיה. עתה, ביושבו בתא ימים ארוכים ללא כל תעסוקה, היו לו דברים אלה למושיבי נפש, ומתוך התנאים הקשים – נטל פנקס קטן והחל רושם בו סיבות להודות לה' על חסדו וטובו עמו מאז ומעולם, כולל גם חסדים גדולים וקטנים שהוא זוכה בהם תוך כדי המעצר הנורא שהוא שרוי בו...

מאז אימץ את 'שיטת ההודאה', הפכו ימי הכלא למרוממים עבורו. עדיין הוא נתון בין שיכורים ורוצחים, אולם בתוככי לבו מזדמרת שירת דבקות ותודה לבורא עולמים, ובכל רגע ורגע חש כי הוא מתחבר לאביו הטוב, ומודה לו על כל חסדו – כולל גם על המעצר המפחיד הזה... ההודאה מילאה את לבו בכוחות לעמוד באתגר, הוא חש כי הקשר הקרוב עם בורא עולם מתהדק מאי פעם, הוא ממש מרגיש את ידו של הבורא נתונה אתו, בבהינתן עמו אנוכי בצרה...

כך, לראשונה בהיסטוריה, הפך תא מעצר רוסי קפוא ומחניק, לאלומת אור של תודה לה'.

את מיטב שעותיו הקדיש יצחק להודות לה', פשוט לומר תודה לאבא על חסדו. פעמים נפשו יצאה בריקוד, לפעמים עיניו זלגו דמעות התרגשות, כך או כך – פעמים כה רבות הוא כמעט שכח היכן הוא נמצא, כל העת חש נרגש מעוצמת ההודאה והקשר לה'...

ויהי ביום המשפט, היה זה יום ששי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. שופט רוסי זקן ועב כרס נכנס לאולם הדיונים,

כעבור זמן מועט יצא הגוי מרכבו, ופנה אליו בפנים מסבירות, והתחיל לומר לו 'אם תרצה אוכל לעזור לך, זה אני יכול לתקן וכאן אני יכול להועיל, וכדו', המה ראו כן תמחו על השינוי המופלג, קודם לכן רתח בחמת זעם וכמעט רצה לבלעם חיים, ואילו עתה נשתנה מן הקצה אל הקצה ונהפך לאיש אחר, לא כלאו את תמייתם ושאלוהו מדוע הפך את סברו, ונעשה מאויב לאוהב, מה גם שבאמת היתה האשמה תלויה בם, אמר להם: ראיתי מקודם את היהודי היקר שעצר לכם ולקח עמו את ילדיכם, מן הדין ודברים ביניכם הבנתי שאינו קרוב אליכם, חשבתי לעצמי, ראה את היהודי הזה, איש טוב כל כך, שרואה אנשים במצוקה ושם לבו לעזרם, ואילו אני מה רע אני, נטפל אל אדם שבסך הכל לא נזהר דיו, וצועק עליו מול אשתו וילדיו המבוהלים, ומבקש להסגירם בידי הפאליציי, החלטתי שגם אני רוצה להיות איש טוב, לכן ביטלתי את הפאליציי ובקשתי שלא יבואו, ויצאתי לעזור לך ככל שידי מגעות. עד כאן המעשה המופלא.

ונראה ממש בחוש גודל כח הנהגה ישרה שמושפיע על אחרים ואפילו על גוי, שיכולין להפכו מקצה אל הקצה מבעסן לאיש החסד, ויש להמליץ בזה הפסוק (משלי טז, ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו' שכאשר הקב"ה נתרצה ממועשי איש המתנהג במדות טובות גם אויביו ישלים אתו ויתפכו להיות אוהביו.

(הג"ר מאיר צוויבל - גליון המאיר)

"זו כמות קטנה מדי", שאינה מספיקה למשפחתי", אמר האברך הצנום לממונה על חלוקת הקמחא דפסחא: "אנא", התחנן, "תן לי בבקשה עוד קצת תפוחי אדמה, בעבור ילדי".

תור ארוך השתרך בירושלים, בהמתנה לחלוקת מצרכי מזון לקראת חג הפסח. הימים ימי הצנע, שהנהיגה הממשלה, ובהם

לגמרי אם נקבל על עצמנו להודות ולהלל, להביע שבח והודאה לה' בפניו ובלבבנו תמיד.

וככל שגודלה לה' מעומק הלב, ככל שנקבל על עצמנו להביע שבח וגדולה על מעשיו ונפלאותיו, ככל שנחליט מעשיו לשורר לו תודה על הדברים הטובים וגם על מה שנראה פחות טוב – כך נזכה כי עולמנו יואר רק ברגעים יפים, ונזכה כולנו להזגאל איש איש ממצוקתו וצרותיו, כמו גם לגאולת עם ישראל כולו!

(טיב הקהילה פר' ויקה"פ) אור לישירים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com

החסד שהציל

סיפר לי אברך אחד, שנסע פעם בערב שבת עם כל משפחתו לקרית יואל, ומחמת שהיתה השעה מאוחרת נסע במהירות ופגע ברכב אחר וגרם לו היזק גדול, שניהם נעצרו בצד הדרך ומן הרכב האחר יצא גוי שחור, איש מידות, והתחיל לקלל ולגדף בכעס, וצעק עליו שהוא אשם, ושיקרא לפאליציי (למשטרה).

האברך הלז נתיירא מאוד, כי לא היה לו לכל הילדים מושב מיוחד הנדרש לפי חוקי המדינה, ואם יגיעו הפאליציי ויבחינו בזה יקנסוהו בסכום גדול, וניסה להרגיע את הגוי ולומר לו שיש לו חבר שיכול לתקן את רכבו בחינם, אך הלה לא אבה לשמוע כלל, ונכנס לרכבו להמתין לפאליציי.

בעוד האברך יושב שם ושפתיו מרחשין בתפילה, עבר שם יהודי אחר, וכאשר הבחין בהנעשה, עמד ואמר לו שגם הוא נוסע לקרית יואל, ויכול לקחת את הילדים עמו, וכן עשו, העבירו את כל הילדים אל רכבו של איש החסד ונסע לדרכו, עתה רווח לאברך במעט, כי חצי צרה ירדה ממנו. והודה לה' יתברך על חסדו והתפלל להבא.

סירובי לתת לך תוספת של תפוחי אדמה. אמרתי בליבי כי במקרה הזה היה עלי לחרוג מהכללים ולהתחשב במצבך. פתחתי בחיפושים אחריו, אך לא מצאתי אותך".

האברך נדהם למשמע הדברים. הוא עצמו כבר כמעט שכח את כל העניין, והנה הממונה על החלוקה מתהלך ובליבו נקיפות מצפון!

"העניין לא הניח לי גם בימים שלאחר מכן", המשיך רבי נפתלי לספר. "הוספתי לחפש אחריו, אך לא עלה בידי למצוא אותך או לאתר את כתובת ביתך. היכן היית כל השנים האלה?!"

"זמן קצר אחרי אותו חג פסח", ענה האיש, "הוצע לי להתמנות למוגד שיעור בשיבה בבני-ברק. נענית להצעה, ועברתי להתגורר בעיר, ליד מקום עבודתי, ומאז אני מתגורר שם".

"אני רוצה לפצות אותך על הצער שגרמתי לך", קרא רבי נפתלי. הוא הוציא מכיסו חבילת שטרות מוכבדת והגיש אותה לאיש הנדהם.

"חלילה לי מלקחת!", קרא האיש בבהלה. "האירוע נשכח ממני לחלוטין. ואומר לך יותר מזה: בסופו של דבר ובחסדי שמיים הצלחנו להצטייד במזון שהספיק לכל צרכינו באותו חג פסח".

אך רבי נפתלי לא התכוון לוותר. הוא התחנן לפני האיש ואמר כי אם הוא רוצה להיטיב עימו, שייקח ממנו את הכסף.

האיש הרחרח רגע ופתאום עלה אור בעיניו והוא אמר: "אני רואה כעת השגחה פרטית גלויה. באתי היום לירושלים, להשתתף בברית שתיערך לנכדי. בני, אבי הבן, הוא אברך יולל החי בצמצום.

"כמו כל אבא טוב, גם אני השתוקקתי לתמוך בו ולסייע לו במימון הברית, אבל מה לעשות, גם אני אינני עשיר גדול בלשון המעטה, ועדיין אני משלם חובות מהחזנות שערכת לי לילדי.

הונהג קיצוב במזון. לקראת חג הפסח הורגש מחסור חריף בתפוחי אדמה, מזון הכרחי לחג לבני הקהילות הנמנעות מלאכול קטניות.

ראשי העדה החרדית בירושלים החליטו לשלוח לטורקיה את מנהל ועד הכשרות, הרב אברהם ראטה, ואת הרב נפתלי הלבשרטם (לימים האדמו"ר מטשקוזה), שהיה חבר בוועד הכשרות, כדי לייבא משם כמות גדולה של תפוחי אדמה, לחלוקה בקמחא דפסחא.

השקים הובאו מטורקיה, ונמכרו במחיר מוזל, כנגד תלושים שניתנו לפי מספר הנפשות במשפחה או מצב הפרנסה בבית.

רבי נפתלי הלבשרטם, הממונה על החלוקה, נאלץ לדחות את בקשת האברך לקבל תוספת מזון. הוא הבין לליבו וחש את מצוקתו, אך ידע כי ההיענות לבקשתו תבוא על חשבונה של משפחה נוקטת אחרת.

"אני מצטער מאוד", השיב רבי נפתלי, "אינני יכול לתת לך את התוספת שביקשת. המלאי מצומצם, והדבר יבוא על חשבוננו של מישהו אחר". האברך ביקש ממנו לשקול שוב את החלטתו, אך תחנוניו לא שינו את דעתו. הוא עזב את המקום באכזבה.

חמישים שנה עברו מאז אותו מאורע. בוקר אחד נכנס רבי נפתלי לטבול במקוה ז'ופניק, כמנהגו בכל בוקר. בכניסה למקום ראה יהודי שפניו היו מוכרות לו.

זיכרונו המופלא עמד לו, ומייד זיהה את האיש העומד מולו, על אף השנים שהלפו והשינויים שהלו בתווי פניו.

"האם אתה הוא האברך שביקש ממני תוספת בחלוקת הקמחא דפסחא לפני שנים רבות?", שאל רבי נפתלי.

"אכן, אני הוא", השיב האיש בחיזוק קטן.

רבי נפתלי התרגש מהמפגש המפתיע, ואמר לו: "דע, כי מאז אני חש נקיפת מצפון. כמה דקות אחרי שהלכת התחרטתי על

הרי שבלבי הרגשתי את קדושת השבת. עמדתני בפנינת החדר, שקוע בתפילה שחרית של שבת, ולפתע קול שקשוק מפתחות נשמע מן הפרוזדור. הדלת נפתחת ושוטרים חמושים עומדים בפתח: היי, זייד, בוא אתנו תיכף. מוחי פעל בקדחתנות: האם זו חקירה? והלא ממנהגי המקום הוא שהחקירות מתנהלות רק בלילות. מה, למען ה', רוצים רשעים אלו מחיי. מצאתי עצמי בחדר ההנהלה של הכלא.

הקציין, ניעור שלא כהרגלו, מפיים אותי: "אל תפחד, אין זו חקירה. אנו זקוקים לטביעת האצבעות שלך". הוא לא ממתין שאעשה משהו. תיכף הוא מחזיק בקפי ידי, מטבילה בדיו, ופוקד בקול מצוה: חתום שאכן זו טביעת האצבעות שלך. אני מתנצל ועונה לו: איני יכול! שבת היום ואסור לי לכתוב או לחתום. נכון אני לחתום על המסמכים היום בלילה או מחר בבוקר.

והקציין פוער זוג עינים תמהות: מה זאת אומרת? מה היא אותה שבת עליה אתה סח? הסברתי לו בשפה ברורה: יהודי אני! שומר תורה ומצוות. הקב"ה נתן לנו תורה ומצוות בהר סיני והוא שציווה עלינו לשמור את יום השבת. ביום זה אסור לנו לעשות כל מלאכה. לכן אחתום ברצון הלילה או מחר, אך לא עכשיו.

פני הקציין אדמו מועם, והוא צעק: אתה מפר פקודה, אינך בן חורין כאן. פה בבית הסוהר, עליך לעשות כל מה שפוקדים עליך. אך אני בשלי: שבת היום, הקב"ה פקד עלי לשמרה, והוא המפקד העליון שלי בעולם, ורק לפקודותיו אציית. הקציין יצא למסדרון וקרא בקול גדול: בורים. אל החדר נכנס חייל גבוה, בעל תווי פנים יהודיים. במילים ספורות הסביר הקציין לבורים הלז אודות האגוז הקשה לפיצוח, היושב לפניו. החייל, שאכן היה יהודי, החל לדבר אלי באידיש: למה לך להתעקש? וכי אינך מכיר את הנקו.ו.ד. שנפש היה שווה בעיני כקליפת השום.

"הבוקר נשאתי תפילה לפני הקב"ה וביקשתי שיזמן לי ברחמי הרבים סכום כסף שבאמצעותו אוכל להמוך בבני, בעל הברית.

"התפללתי בכוונה גדולה והשלכתי את יחבי על ה'. לא חשבתי מנין יכולה לבוא הישועה, וסמכתי כי הקב"ה כבר ימצא את הדרך למלא את בקשותי.

"והנה מכל האנשים בירושלים", סיים האיש, ודמעות התרגשות מבצבצות בעיניו, "זימן הקב"ה לפניי דווקא אותך, והנה אתה מזכיר לי סיפור ישן ונשכח ומבקש לפצות אותי בסכום נכבד, שאותו אוכל לתת לבני לרגל ברית המילה".

(גליון שיחת השבוע)

כשאני הגה"ח רבי ישראל יצחק פומרנץ זצ"ל שהה במדינת רוסיה בתחילת מלחמת העולם השנייה, הוא ניסה לברוח משם אל מדינת ליטא, בכדי שיוכל לחיות במקום בו לא יצרו את צעדיו ברוחניות ויתאפשר לו לחיות חיים של תורה ומצוות. אולם נסיון הבריחה לא צלח, והוא נתפס ונכלא בכלא הרוסי הידוע לשמצה.

בעת שהותו בכלא, היו אנשי הנקו.ד. מוציאים אותו לחקירות שונות ומשוונות, ומטרידים אותו כאותה הלכה שבידוע שעשו שונא ליעקב. על הסבל הנורא שחוה וקני בין קירות הכלא, אין צורך להאריך. ניתן לשער את המצב החמור בו היו מצויים האסירים בכלל, והאסירים היהודים בפרט. שלטונות הכלא היו מתעמרים באסירים, ונוסף גם הוא על שונאינו, האסירים הגויים היו מציקים לאסירים היהודים. וכך הוא מצא את עצמו, יהודי בודד בין שבעים זאבים.

היה מספר זקני על שהתרחש בבוקרו של אחד מימי השבת בהם הוא שהה בכלא הנורא: בחוץ השמש האירה בעוז, אך אורה בקושי חדר פנימה. למרות אווירת החולין מבית ומחוץ,

והקצין לא יכול היה להרגע: האם עכשיו תחתום? ואני בשלי:

לא! הקצין פוקד על החייל: קשור אותו! והוא תיכף שולף חולצה משונה: ארוכה עד לרצפה ושרווליה ארוכים במיוחד. החייל מלביש אותי בחולצה המזוהה ששרווליה נשרכים על הארץ, וכעבור רגע, הוא מפיל אותי ארצה, את ידי ורגלי הוא קושר אלה לאלה מאחורי גבי על ידי שולי החולצה והשרוולים הארוכים.

בחזקה מרים אותי החייל אל על, משל שק תפוחי אדמה הוא מחזיק בידו, ומשליך אותי בזעם על רצפת הבטון הנוקשה.

נשארתי שוכב על בטני, עקוד כמו שור לשחיטה. הקצין יוצא מהצניק בזעם. הדלת נטרקת, ואילו אני, שלווה מזוהה צונחת עלי. בראשי רוחשים מחשבות ממחשבות שונות: מאושר אני עלי אדמות, זכיתי להצטער ולהתייסר למען שבת המלכה. עמדתי במבחן למען שמירת השבת, והנה אני בצניק, זהו אושר רוחני אמיתי. הזמן חולף, אני על הרצפה, עקוד וכואב, מפעם לפעם צועק אלי החייל מהדרך שבדלת: המסכים אתה לחתום? ואני בקול צלול ובוטח משיבו: לא!

חלפו השעות. נדמה היה להם שקישורי החולצה אינם חזקים דיים, והם החליטו לחזק אותם. כבר לא יכולתי להניע אבר. בקושי רב הצלחתי לנשום. אט אט עזבוני כוחותי. הנסיון הופך להיות קשה יותר. אך למרבה הפלא מוחי המשיך לעבוד במרץ. במחשבותי עלה דמותו של רבי עקיבא. הו"ל מספרים שכאשר סרקו הרומאים את בשרו במסרקות של ברזל, שאלוהו תלמידיו: רבינו, עד כאן? ענה להם רבי עקיבא: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה: וזהבתי את ה' אלוךך... בכל נפשך, מתי יבוא פסוק זה לידי ואקיימנו...

והיו המחשבות מתרועעות במוחי: מה פשר שאלתם של התלמידים, הן השעה היתה שעת שמד. הרומאים ביקשו להשכיח תורה מישראל, חלילה. ובעת כזאת חייב אדם למסור

כאן, בכלא, אין איסור לחלל שבת, בפרט שעל הפרת פקודה עלולים לדון אותך למוות, ואם באמת שומר מצוות אתה, ודאי שמעת כי פיקוח נפש דוחה שבת.

סירבתי לשמוע את דברי החייל ועניתי לו בתקיפות גלויה: אל תסית לדבר עבירה, חבל על הברך. יהודי אני, ולא אחתום בשבת.

הקצין הגוי לא הבין אמנם את דברי, אך טון דיבורי התקיף היה ברור לו די והותר. כעסו רק גבר, והוא החל להמטיר עלי צרות של קללות ואיזמים. אך מזרעה כי סגנון זה אינו משפיע עלי, ניסה לשנעני באופן אחר: אם תחתום – תשתחרר מהר יותר, וגם יהיו לך תנאי מאסר טובים יותר. תקבל ליטר חלב וגם ירקות כאוות נפשך, הכל אתן לך ובלבד שתחתום תיכף ומיד.

אך ידי נשארו שלובות, אף לא קרבו אל העט. הקצין קם ממקומו, והוא צועק עלי: אתה חותם? ואני משיבו ברוגע: לא! תשובתי השלווה הוציאה אותו משלוות רוחו, והוא פקד להוליך אותי לצניק.

תאים רבים לענישה יש בבית הסוהר. כל תא קרוי בשם צניק. הצניק הוא חדר זעיר וכולו עשוי בטון. אין בו חלון, רק דלת פלדה, המובילה אל הפרוזדור הארוך. בדלת חור קטן, דרכו מוצין השומר אל התא, לראות האם הכלוא בצניק המחניק עודנו בין החיים... הונסתי לצניק בחטאות עזות. החייל חבט בי בחזקה בכל גופי: ואני כמובן, פרצתי בככי.

הקצין שליווה אותי אל הצניק פקד: "הבא סמרטוט וסתום פיו של הבכיין". ואילו אני מלמלתי: לא אצעק יותר. אני מבטיח שלא אצעק. והקצין, כאילו נענה להפצרתי, ובמקום סמרטוט העניק לי סטירות לחי מצלצלות. אני, את הבטחתי קיימת. אמנם הדמעות זלגו כמים, אך שום הגה לא יצא מפי.

השומר: התחתום כבר? כמה זמן תחשוב שתחזיק מעמד? לא ענית.

שפתי הצחיחות רוחשות: ריבונו של עולם, עזור לי, אני מסוגל יותר, כוחותי אוזלים. אתה, השם יתברך, כל יכול, עזור לי, שלא אגיע לידי חילול שבת. אני לוחש לעצמי את הפסוק: יוציאם מחושך וצלמות ומוסרותיהם יתקן, והלא יאומן קורא: אני מרגיש שאני יכול לנענע את הים. אני מנסה שוב, והקישורים נפתחים. הרמתי יד אחת, לא יאומן, היד מתרוממת. הושטתי יד שניה, וגם היא נעה בחופשיות גמורה. עם שתי ידי החופשיות התרתי את רגלי מן הכבלים. מתחתי את הרגלים הדואבות. התגשמתני עמוקות וחשתי כי כוחותי שבים אלי אט אט. כששמעתי את צעדי של השומר, חששתי שהוא יציץ ויראה כי השתחררתי, ולכן שכבתי על הקרקע כאילו אני עדיין קשור, אך יתכן שנתרחקו צעדיו התיישבתי על הרצפה הנוקשה, נרגש עד עמקי נשמתני ונתתי שבח לך יתברך אשר חולל לי נס מופלא שכזה.

המתנתני בדריכות. יושב ושוכב חליפות. עד שהייתי בטוח כי כבר יצאה השבת. ואז, הדהדה צעקתי בכל רחבי המסדרון: "הנה, אני כבר מוכן לחתום". כעבור דקות מספר, נשמע קול שקשוק מפתחות. הדלת נפתחת והקצין בפתח. אני שוכב על הארץ, מקופל כעקוד. הקצין קרב אלי, מתכופף כדי להחזיר את הקישורים, ואז הוא קורא בתדהמה נוראה: "יהודי, מי פתח לך את החבל?! האלוקים שלכם תמיד עוזר לכם בשעת צרה... שתקתי. וכי מסוגל אני להסביר לך, לגוי הרשע, שיש אוזן הקשובה לתפילה מלב נשבר.

בחצי הלילה חזרתי לחדרי, תא מספר מאה שלושים ואחת. השמועה אודות נס העקידה, שארע לי, עשתה כנפיים. הגויים הביטו עלי בתמהון ובהערצה. קשה היה להם להאמין למשמע

נפשו על קדושת שמו יתברך. גם תשובתו של רבי עקיבא אינה מובנת, וכיצד היא מתרצת את שאלתם? ולפתע, אורו עיני. דברי חז"ל האירו לנגד עיני; כאשר ראו התלמידים את סבל רבם הקדוש, רבי עקיבא. כשהם ראו את היסורים העצומים העוברים עליו, שאלוהו: רבי, עד כאן? אכן, חייב אתה למות על קידוש השם אך אפשר למות גם בלא צער. מדוע משמים נזר עליך למסור את הנפש ביסורים כה עצומים?

ענה להם רבי עקיבא ואמר: יודעים אתם, תלמידי, שכשם שיש רמ"ח איברים ושם"ה גידים בגוף האדם, כך יש גם רמ"ח איברים ושם"ה גידים בנשמה. כל ימי הייתי מצטער מתי אקיים את מצוות ואהבת... בכל נפשך בכל רמ"ח איברי ושם"ה גידי. וכעת, ביסורים קשים אלה, זכיתי לחוש את אהבתי אליו יתברך בכל איברי וגידי. ובאותו רגע הבליחה בי המחשבה: כן, גם לי נודמנה מיתה על קידוש השם, מיתה מתוך יסורים.

לפתע, פסק ליבי מלפעום וזרם דמי כמו האט מהלכו. מחשבה פילחה את ראשי כחץ חד, בעצם, שאלתי את עצמי בחרדה, מי פסק שמצווה עלי למסור את הנפש? מנין לך שהג.ק.ו.ד. מתכוון להעביר אותך על דתך, הלא הם בסך הכל זקוקים לחתימתך, ואך במקרה הם דורשים ממך, שתחתום דווקא בשבת. להם חשוב לאכוף עליך למלא את הפקודה. זה כלל לא איכפת להם אם שבת היום או סתם יום של חול. ואילו קול אחר קורא בקרבי, זהו משטר קומוניסטי. משטר שהכריז במפורש מלחמה גלויה בה ובתורתו.

כוחותי הולכים ואוזלים. מחשבות שונות מתרועעות בראשי. קול אחד קורא לי, חתום! ואחר זועק מומעמקי לבבי, אל תחתום! - לבי פועם בחוקה. מי יודע אם עוד רגעים ספורים אודיה עדיין בעולם הזה... ומהחור שבדלת שוב מציצה עינו של

אזוניהם, אך לדידי, הנס האמיתי היה עצם יכולתי להביט בעיני

השטן ולומר: 'צירא בעיניך, לדעת שהשבת יקרה היא מכל מחיה, ונכונים אנו למסור נפש בכדי לשמור עליה.

(ספיר ויהלום פ"ר כי תשא ע"ה - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

פורים תשי"ג

אחת התקופות הקשות ביותר לכלל ישראל, היתה התקופה הקשה ששלט הרודן הרשע ג'וזף סטאלין ימ"ש, האיש שתרגום שמו הוא 'איש הברזל', שהשתמש בדרכי רשעות נוראה להשליט את כוחו ברחבי רוסלאנד, ועשה כל אשר לאל ידו לחולל את שיטה הקומוניסטית שנקראה 'מהפכה'. אז הצהירו מנהיגי המפלגה הקומוניסטית בלשונם האכזרי: "רק בדם נשמן את גלגלי 'המהפכה' ה"י.

כמעט שבעים שנה עברו מאז אותו סיפור העלילה שנקראה בשם "עלילת הרופאים", שתוכננה ונעשתה במיוחד ע"י אותו רשע ורוצח סטאלין ימ"ש, שנים ספורות אחרי מלחמת העולם השנייה.

סכנה עצומה ריחפה אז על יהדות רוסלאנד, וכבר היה נראה כחוסר תקוה ולאחר יאוש, ואחר כך הגיעה הישועה ממקום בלתי צפוי כלל, והסתיימה באורח פלא, מה שמראה בעליל שאין מעצור ביד ה' מלהושיע גם כשכבר נראה לאחר יאוש, ישועת ה' כהרף עין.

וכך היה מעשה: ויהי בימי סטאלין הרשע, הוא סטאלין המולך ברחבי מדינת רוסלאנד (רוסיה), הנקרא 'ברית המועצות'. בימים ההם כשבת הנשיא סטאלין על כסא מלכותו, עוד בטרם מלחמת העולם השנייה, ביצע הרשע הזה מעשי אכזריות רבה שנקראו למרבה הצער 'הטיהורים הגדולים', זאת כאילו רוצה 'לטהר' את המדינה מכל המתנגדים כביכול לשיטתו שיטת הקומוניזם, וכדי לבסס היטב את שלטונו העריצה פעל בעיקר לסכל בכח כל התנגדות לשלטון, התנגדות אמיתית או מדומה.

בפעולותיו האכזריות נעזר הרבה ע"י שוטרים סמויים רבים, משטרה חשאית, שנקראו נ.ק.ו.ד, והם היו הגלגול הראשון של הק.ג.ב, שלימים נהפך שמו לק.ג.ב. ה'טיהורים' הללו כללו עינויים רבים, עבודות כפיה, הוצאה להורג, זריקת אנשים לכלא, ועריכות משפטים פומביים שנקראו 'משפטי ראווה', ובעיקר ידוע את הגלות לסיביר שהשתמשו הרבה בעונש זה. די היה בפעולה חשודה קטנה, עקימת שפתיים, או אמירה תמימה שניתן לפרשה באופן נוסף מהמכוון, כדי לשלוח אדם למותו או ליחיוך מחדש בסיביר הקפואה. כמובן, שכמו כל הרשעים לדורותיהם, תלה רשע זה את שנאתו להקב"ה ולעמו ישראל באמתלאות שונות.

וכמו המן הרשע בשעתו שטען 'ודתיהם שונות מכל עם ולמלך אין שוה להניחם', טען שהם לא מכניסים

בו 'איש מלחמה', שהציל אותם מידי הגרמנים ונצח במלחמתו, והוא האיש אשר יציל אותם גם בעתיד... שנים ספורות אחרי מלחמת העולם השנייה. בין השנים תש"ח-תשי"ג כבר הפסיק כמעט להסתיר את פניו, והחל מלחמתו הגלויה נגד עם ישראל הנצחי, כשרוב המאסרים ערכו אנשיו בין היהודים בלבד, דתיים ואינם דתיים כאחד. מסופר שפעם עצרו איזה יהודי עוור, יהודי תמים, יהודי פשוט מאד, ושמו היה 'רבי' (שם איש נפוץ מאד בין יהודי בוכרה). בחקירתו טען האיש בפני חוקריו כי הוא איש פשוט מאד, ואינו יודע כמעט ללמוד, ומדוע מאשימים אותו בפעילות נגד השלטונות? אבל החוקרים השיבו לו מול פניו: "נודע לנו שאתה אומר את השיעור תהלים אחר התפלה, ודי בכך כדי להפליל אותך בחברת הארגון מתנגדי המהפכה".

והנה בשנת תשי"ג, עלה הרשע דרגה ברשעתו, ובנוסף על הסבל שסבלו אלפי יהודים ברוסיה הארורה זה שנים רבות, זמם הרשע 'עלילה' שפילה, שהרופאים היהודים מתנכלים למנהיגים סובייטים, ומרעילים אותם תוך כדי טיפול, כשהם משתמשים ברפואות מזיקות.

בכ"ו בטבת תשי"ג יצאה הודעה רשמית בכלי התקשורת הרוסיים ובעיתונים המרכזיים על 'זממת הרופאים' כביכול, ושם נמסר שכבר בחקירה ראשונה נעצרו תשעה רופאים, וביניהם ששה רופאים בכירים יהודים. וכהלכה שעשו שונא ליעקב

הכנסה מספקת למדינה ואין צורך בהם. וכמו כן הצורך היטלר ימ"ש רצה להנהיג כל מיני שיטות ודיאלוגיות בעולם כידוע, אבל הצד השווה שבהם, שהקליפות הללו, שהם משורש עמלק, ארבו בכוונה תחלה ללחום בעם ישראל דוקא ולמוחקם מן העולם, אך כדי שתהא איזו מסוה אנושי לכך כלפי העולם, הוצרכו להשתמש בכל מיני דיאלוגיות ו'תורת לאקשין'...

ובכן, הרשעים הללו – הנקראים הסובייטים – הרגו ועינו גם שאר אנשי דת, דהיינו יהודים ולהבדיל אא"ה גם אינם יהודים, ובין השנים תרצ"ו-תרצ"ח, ערך שר המשטרה החשאית הנ"ל גל מאסרים שפעלו לטענתם 'פעילות אנטי-סובייטיות'.

כחלק בלתי נפרד מהטיהורים הגדולים שערך, השתמש רשע זה להגדיל אישיותו בעיני כולם, בהראותו את כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו, ועשה רבות לפעול בעיני העם הערצה מיוחדת אליו, שלא היה כמעט בדומה לזה בשאר מדינות בהיסטוריה, דיוקנו היה ניצב בכל פינה ופינה בכל רחבי המדינה, ורבים האמינו בו בתקוה של ממש, כי הוא יוציא אותם מאפילה לאורה, וכי הוא מושל בכל ארץ... עד שכונה אצל רבים 'אב העמים' או 'שמש העמים'.

כידוע, רוסיה היה בעת מלחמת העולם השנייה, בראש הלוחמים נגד גרמניא. ובעצם בזה הרים סטאלין את קרנו אצל רבבות המאמינים בו, בראותם

בכל מקום ומקום אשר בו דבר המלך מלכו של עולם מגיע, ערכו היהודים 'ימי תפלה' ו'עצרות תפלה', שפכו דמעות כמים ואמרו תפילות ופרקי תהלים לביטול הגזירה של 'משפט ראווה זדוני'. בין השאר נערך 'יום תפלה כללי עולמי' בחצרות ירושלים ע"ה"ק עפ"י קריאתם של רבותינו הגאונים חברי הבד"ץ וגדולי רבני ירושלים.

לא בכדי פחדו מעלילה ומה'משפט', הרודן סטאלין 'ימ"ש' חישב וזמם מחשבות רעות כדי להצר ולהרוג יהודים רבים בבת אחת, להשלים את זממו של הצורר הנאצי 'ימ"ש', והכל היה מוחשב עד הפרט האחרון, הוא רצה בעלילת הרופאים להביא את המון העם להתמרמות שנאה וזעם נגד העם היהודי, ואח"כ הוא יתייצב כ'אב הרחמים' לחלץ את העם היהודי מהפוגרומים שיתפרצו לאור זה, ואז - כאילו רוצה להצילם מידהם - יגלה אותם לסיביר. וכך יסתיים מחשבתו הרעה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים רח"ל. החשבון היה פשוט: שלישי מהם יהרגו ע"י הרוסיים אזרחי המדינה בפוגרומים, ושלישי ימותו בדרך הארוכה והקשה לסיביר, והשלישי האחרון יגיעו לצריפים שהוכנו להם במקום מרוחק מערבות סיביר.

כמובן, שככל שהתקדם מועד "משפט הרופאים", סבלו היהודים יותר, מעלבונות וגידופים, השפלות והכאות, עד שלפעמים היה אפשר לשמוע השוטרים הבאים לעשות כביכול סדר, אומרים להרוצחים: אל

מיד החל מסע הרדיפות, רופאים יהודים פוטרו ממשרתם, ובכל עיר יצא כרוז להתרחק מהם, כשגם המנהיגים עצמם ידעו בינם לבין עצמם שעלילה שפילה היא במטרה להאשים את היהודים ובכך לגרום לפוגרום בכל עיר ועיר שייביא לשפיקות דמים ה' ירחם.

דפים שלמים נפרסו במאמרי שנאה שונים בעיתונות שונות, כשהכותבים מזהירים את העם הרוסי להזהר מפני "אויבי העם", ו'אסיפות הסברה' שונות נערכו בין בתי הרפואה ובשאר מקומות להזהיר על ה"מחבלים בדמות רופאים". וחזקה על תעמולה שאינה חוזרת ריקם, בפרט שעשו שונא ליעקב, ואכן העם הרוסי הושפע מאד והאמין לכל הבליהם שחזרו ונשנו מעל כל במה אפשרית. רופאים יהודים רבים פיטרו ממשרתם, וגוים רבים נמנעו מלטפל את עצמם אצל רופא יהודי. ההסתה גברה והלכה מיום ליום, והארץ רוסיא נבוכה.

רבבות יהודי רוסיא, ביחד עם אחינו בני ישראל הערבים זה לזה בכל מקום שהם, היו בדאגה גדולה מה יעלה בגורל העם היהודי ברוסיא, כי היה חשש כבד שאם יורשעו הרופאים במשפטם, וכמעט היה ברור שכן יהיה, יעמדו יהודי רוסיא בפני בסכנה גדולה ומוחשית, שהגוים ישתוללו ויערכו פוגרומים רבים רחמנא ליצלן, ויהיו הימים עוד יותר גרועים מאשר בימי הצאר.

בשעת קריאת המגילה עלה ברעיוני, והמן נפ"ל - נפ"ל גימט' סטאלין, ודרשתי זה במשתה היין עם אנ"ש, וכולם ענו אמן, ואח"כ בליל שושן פורים נפל על המטה מושל רוסיא סטאלין ימ"ש, ולא קם ממטתו עד שמת, כן יאבדו כל אויבך ה', ע"כ. [ויש המספרים בשם עדי ראיה, שנוכחו בשעת מעשה בסעודת פורים, וראו שגם רבי אהרן עשה כן, לקח את המקל שלו ועשה תנועה כמו יורה ביריות ג"פ, וכן סופר על עוד צדיקים].

* * *

ומה התרחש באותה שנה בין עובדי ה' שברוסיא עצמיה? בין האסירים הרבים שברוסיא היה איש זילבער זצ"ל, שגדולים וצדיקים אמרו עליו שחלק מהעולם עומד עליו. הוא ישב אז בכלא הידוע לשימצה, ומתחת לאפס הצליח ברוב עקשנותו לעבודת ה', לארגן מנינים לתפלה, וכן עמד בתוקף על שמירת שבת במסירות נפש, ועוד.

כמה פעמים היה רבי יצחק זצ"ל מפשיל את זרועות ידיו כלפי ציבור השומעים, מראה להם את הורידים ואומר: "שנים רבות שהיתי בסיביר, ובסיעתא דשמיא לא חיללתי שבת!". ביום שישי הייתי חותך את הורידים האלו שזרועות ידי, כדי שלא אצטרך לעבוד בשבת.

תגעו בהם עכשיו, כי עוד זמן קצר נוכל להכות את כולם באופן פומבי, בתמיכה ממשלתית מלאה...

זמן המשפט נקבע ליום י"ח אדר. שבעצם זה גרם לתקוה בין היראים, בידעם דברי הגמרא שמי שיש לו משפט עם גוי, יקבע לחודש אדר, דטב מזוליה, אך לא שיערו בעצמם עד כמה תהיה הישועה הגדולה, תיכף ומיד...

* * *

כאמור, כלל ישראל בכל מקומות פזוריהם ערכו עצרות תפלה, וגם צדיקי הדור פעלו לחלץ את יהודי רוסלאנד מצרתם זו ולמפלתו של רודן רשע ואכזר זה, כאמור בירושלים עיה"ק נערך עצרת תפלה ע"י רבני ירושלים.

כמו כן סיפרו מקורבי הגאב"ד הרמ"א פריינד זי"ע, שבאותו פורים שנת תשי"ג, עלה אליו מקורבו הרה"ח ר' יוד'ל עקשטיין עם ילדיו, ואחד מילדיו היה מחופש להצורר סטאלין וחרבו שלופה בידו. וכשראה כן הרמ"א ביקש ממנו להתקרב אליו, לקח ממנו את הרובה, ועשה עצמו כאילו יורה בדמות זו, ובימים שלאחר מכן הגיעה השמועה על מפלתו.

וכן בעיה"ק 'טבריא' ישבו חסידי סלאנים, חבורת ה'בני עליה', והרעישו לביטול הגזירה, וכפי שרשם בעצמו הגה"ח הצדיק רבי אהרן לוריא זצ"ל בעמח"ס עבודת פנים שהוא היה מראשי החבורה, פרטי הדברים: "ניסן תשי"ג, עיה"ק טבריה. ביום הפורים

ולשלוח את כולם לסיביר הקפואה, והוא עוד חשב מחשבות כיצד לעשות זאת ב"אלגנטיות", כביכול שולח הוא אותם לשם לטובתם, ומתוך דאגה לעתידם... הוא בנה קרוואן ארוך בלי חלונות, ותכנן לשכן בו את היהודים, בקור של כ 50- מעלות מתחת לאפס. לימים ניסו להכניס לשם תבואה, אך היא לא הצליחה לשרוד וקפאה למוות...

"נענית ואמרת לי: "דע לך ידי היקר, שסטאלין הוא בסך הכל בן אדם. הוא יכול להרוג עשרה מליון אנשים, עשרים מיליון, חמישים מיליון, אך אם בורא עולם רוצה – תוך חצי שעה סטאלין לא כאן!". הוא הסתכל עליי, כמי שיצאתי מדעתי... ואז אירע הפלא.

כעבור כמה דקות שמענו קולות המולה בוקעים מהמסדרון. שמענו את הסוהרים מתרוצצים ומשוחחים בקולי קולות... לא ידענו מה קרה בדיוק, אבל היה ברור שמשוהו גרוע ארע עם סטאלין, ואינו ברור עדיין.

בי"ז באדר בבוקר, הודיע הרדיו הממלכתי הודעה דרמטית, כי לפני יומיים, דהיינו במוצאי פורים, חלה סטאלין בצורה חמורה ואיבד את הכרתו, אך עדיין לא בישרו על מותו. למחרת בבוקר, ח"י באדר, נמסרה הידיעה הנכונה "סטאלין מת"... באותו יום בדיוק, ח"י באדר, שהיה אמור להתקיים המשפט הנורא, ולצאת לפועל מזימתו הרעה של אותו רשע, הפך הקב"ה את הקערה על פיה והרג את סטאלין.

קומוניסטים ימ"ש היו רואים את הדם הזב מהם, ואת התחבושות הספוגות בדם, והיו משחררים אותי מעבודה".

ואנו עוברים מה שסיפר ר' יצחק על אותו - ליל פורים תשי"ג. כשגילה את כל הסיפור הנורא שאנו עוסקים בו, בפני שומעים רבים, וכך אמר: "במושך שנים ישבתי בכלא הסובייטי. והנה הגיע 'פורים' באותה שנה, ישבתי אז עם כחמשה-עשר יהודים ביחד, ולא היה לנו מגילת אסתר לקרוא ממנה. מה עשיתי?

אספתי את כל היהודים, והתחלתי לספר להם את "סיפור המגילה". סיפרתי להם שהיה איש צר ואויב, ושמו המן, שביקש להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים, והקב"ה שלח לנו – ברוב רחמיו וחסדיו – את מרדכי ואסתר, והציל אותנו מידי.

"והנה לפתע, נעמד יהודי מבוגר שסבל רבות, והחל לקרוא לעברי בכעס: "מדוע אתה מספר לנו סיפורים שקרו לפני אלפי שנים, על איזה המן אחד שרצה להשמיד את כל היהודים? יש לנו המן היום! גם סטאלין מבקש להרוג את כולנו! הבה ונראה איך הקב"ה מציל אותנו מההמן שלנו! זה יותר מעניין אותי מאשר איך הוא הציל את היהודים מהמן שלפני אלפי שנים..."

"והיהודי הזה צדק! לסטאלין, אכן היתה תכנית מסודרת, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים

אבל אנו, כיהודים נאמנים להשי"ת, למדנו מכאן גודל כחה של תפלה להוושע מכל צרה וצוקה. וכפי שהמשיך רבי יצחק זילבר לספר: "במשך שלושה ימים אמרתי תהילים, וביקשתי מהשי"ת שהוא יתפגר באופן סופי ומוחלט, ואכן לאחר שלושה ימים, בדיוק בליל פורים הקדוש - הוא התפגר ומת".

(גל' קנין תורה צו פ"ב) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס ורביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

סופו של רשע

סיפר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א את אשר בדידיה הוה עובדא בשנים קדמוניות, בטרם עלה על כס ההנהגה, באותם השנים שלפרנסתו היה עובד כרוקח בבית המרקחת, והיה עבוד את השי"ת באופן מופלא ומסתופף בצילא דמהימנותא של הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א:

היה זה בעיצומה של מלחמת צרפת ורוסיה, כשחיילותיו של נפוליון מלך צרפת נלחמו באלכסנדר הקיסר הרוסי. בעוד שרוסיה הייתה זו השולטת בעיר פרשיסחא, הרי שבעיצומה של המלחמה התהפכו היוצרות וחיילי צרפת השתלטו על פרשיסחא. גייסות של חיילים מילאו את העיר, ואילו המחנה הצבאי שלהם, בו היו אוכלים וישנים, היה מחוץ לעיר.

כרגיל אצל מחנות הצבא, הייתה גם מחלקה רפואית שבה היה רופא מומחה שתפקידו היה בעיקר לטפל

וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. גם אם קשה היה לקרוא על העיר מאסקעווע (מוסקבה) את הביטוי "צהלה ושמחה", ובודאי שיהודים רבים חששו מה יביאו להם יורשי סטאלין... אך יהודי רוסיא נשמו לרווחה, הם לא יכלו לתאר לעצמם סיוס יותר פלאי ומוצלח לעלילת הרופאים, מכגון דא. אכן, ישועת ה' כהרף עין. ההמשך היה, שהעצורים שוחררו, והסיפור כולו נגמר.

אמנם גויי העולם חשבו לתומם שסיבת התמוטטותו היתה פתאומית, ותלו זאת כמובן בסיבות שונות. [באמת יש גירסאות נוספות למותו, יש גורסים שחבריו הקרובים אליו אנשי הק.ג.ב. הרגו אותו בעצמם, כי חששו שגירוש היהודים תגרום למלחמת עולם שלישית, וחששו מנצחוננו של ארה"ב שימוטט את רוסיא לחלוטין. ויש גורסים שבמהלך אישור סופי לתוכנית גירוש היהודים, התנגד תוך כדי אחד מהשרים, והרוודן השתולל כחיית טרף, והם חששו על חייהם עצמם, שכידוע הוא לא חסך את חייו של אף אחד בעולם, והרג אותו באקדה...] כך או כך, לא משנה הרבה, העיקר שהרשע נפל פגר מת...

עד כדי כך פחדו ממנו, מסופר שכאשר מצאוהו שוכב פגר מת בחדרו, אחר זמן רב שלא יצא מחדרו, ולפי הגירסא הראשונה... פחדו לגשת אליו ולבדוק אם עודנו חי ולטפל בו, חששו אולי זה עוד תרגיל מצידו למדוד עד כמה הם נאמנים אליו...

בידם מרשם שנתן הרופא הצבאי, והתרופה מיועדת עבור שר הצבא שאינו חש בטוב והוא זקוק לה באופן דחוף.

בקושי רב הסכימו החיילים לחכות עד שרבי שמחה בונם יסיים את תפילת הלחש, ואך כשסיים את תפילתו ופסע 'עושה שלום' לאחוריו, ניגשו החיילים אל רבי שמחה בונם ונתנו בידיו את המרשם הרפואי, תוך כדי שהם מציינים בפניו כי הדבר דחוף ביותר, ולפיכך עליו לבוא יחד עימם תיכף ומיד אל בית המרקחת ולהכין את התרופה עבור שר הצבא.

חכימא דיהודאי היה רבי שמחה בונם. הוא התבונן במרשם היטב והבין כי אך תואנה מבקש לו הרופא הצבאי, וכי העיתוי המדויק נועד בכדי להפריע לו את תפילות היום הקדוש. בעודו חוזר ומביט שוב ושוב במרשם, לפתע אורו פניו של רבי שמחה בונם וחיוך רחב עלה עליו. הוא מיהר להכניס את המרשם אל חיקו, וענה לחיילים בשפה ברורה: חזרו ואמרו לרופא כי תיכף ומיד, עם סיום התפילה, אגש בעצמי אל שר הצבא ואסדר את העניין על הצד היותר טוב.

דבריו של רבי שמחה בונם נשמעו לחיילים אמינים ביותר. הם הבינו כי בעוד זמן קצר ממש מסתיימת התפילה, והרוקח יפנה משם להכנת התרופה. אין להם סיבה להתמהמה כאן יותר, בעוד שהעניין עומד להיות מסודר לשביעות רצון הרופא ושר הצבא. הם הרהרו לעצמם, כי אילו יתחמק הרוקח ולא יסדיר את העניין כראוי, הרי שאין להם מניעה לחזור שוב לכאן

בפציעות החיילים בקרב, ואף לדאוג להם בימי השיגרה. אותו רופא צבאי ששהה במחנה הצבאי שליד פרשיסחא, שזנא ישראל מובחק היה. הלכה בידוע שעשו שזנא ליעקב, ושנאתו של הרופא ליהודים הייתה הרבה מעבר לעיקר ההלכה. במיוחד הייתה מפעפעת בו שנאה מיוחדת לרוקח היהודי שבעיר, רבי שמחה בונם בונהארד, שכן רואה היה את יחס ההערכה והכבוד המיוחד שכל תושבי העיר רחשו לו. למרות שמעולם לא למד הרוקח לימודי רפואה סדירים, אנשי העיר העריכו והחשיבו את הרוקח יותר מרופאים מומחים, ובוודאי יותר מאותו רופא צבאי שהגיע לו לעיר ואיש לא הכירו.

בקנאתו הרבה ובשנאתו העזה החל הרופא הצבאי לתכנן מזימות אפלות בכדי להגות מהדרך את הרוקח היהודי. שעות רבות היה הרופא עוקב אחר סדר יומו של הרוקח ומנסה לחשוב כיצד יוכל לטמון לו פח, להרע לו ולהציק לו על לא עוול בכפו. הרוקח מצידו היה עסוק בתורה ובחסידות. בין לקוח ללקוח היה הרוקח הוגה בתורה הקדושה ומתעמק בספרי חסידות, וכלל לא העלה בדעתו את מזימותיו המרושעות של הרופא הצבאי.

הגיע ובא יום הכיפורים. בבית מדרשו של היהודי הקדוש בפרשיסחא ניגש רבי שמחה בונם לפני התיבה, כשבאמצע תפילת הלחש נפתחת הדלת בפראות רבה וקבוצת חיילים נכנסת פנימה בצעדים נמרצים. הם צריכים באופן דחוף את הרוקח היהודי בכדי שירקח עבורם תרופה מסוימת באופן דחוף.

עצמו להגלי רבי שמחה בונם ובעודו מתייפח בבכי סוער התחנן שיואיל רבי שמחה בונם להחזיר לו את המרשם. בקולות משונים היה הרופא מצווח שיואיל רבי שמחה בונם לחוס על חייו ולרחם עליו ועל צאצאיו ולהשיב לו את המרשם שנשלח אליו.

מודה ומתוודה אני, אמר הרופא, על חטאיי. ביקשתי להצר לך ולהפריע את תפילתך ביום הקדוש לכם, ומהשמים נענשתי כראוי לי. עתה, שמתחרט אני על כך מכל ליבי, אבקשך שתסכים ברוב רחמיך להחזיר לי את המרשם לבל אתחייב עליו בנפשי. בקושי רב הצליחו הנאספים להציל דבר מפיו של הרופא ולהבין את אשר אירע. התברר להם כי הרופא טעה ובחפזונו לכתוב את המרשם טעה ובמקום לרשום מרכיבים של תרופה הוא רשם שם של רעל הריף ומסוכן מאוד, אשר די בטיפות ספורות ממנו כדי להמית אדם. במילים אחרות: מרשם זה המונח אצל רבי שמחה בונם הוא למעשה מסכך מרשיע שאין כמותו, שכן בו מפורש שהרופא מצווה את הרוקח להכין את תמהיל רעל זה בכדי להרוג את שר הצבא.

הרופא הבין היטב את מצבו הבישי. אם בימים כתיקונם מעטים הסיכויים לצאת בשלום, הרי שבזמני מלחמה על אחת כמה וכמה, והוא לא הפסיק להתחנן על נפשו כי רבי שמחה בונם יואיל להחזיר לו את המרשם. אלא שלמרבח הפלא הקשיח רבי שמחה בונם את ליבו ולא הסכים בשום אופן להענות לבקשתו של הרופא ולרחם על האזורים. בקול שלו רגוע נענה רבי שמחה בונם ואמר: אילו רק היית

ולהביאו בכוח אל בית המרקחת, אלא שעתה אין צורך בכך.

עם סיום התפילה היו משוכנעים כולם כי עתה יפנה רבי שמחה בונם היישר אל בית המרקחת ויכין את התרופה עבור שר הצבא, אך לא כך היה. רבי שמחה בונם פסע לאיטו לכיוון ביתו. היה בזה סיכון רב, שכן עצם ההעזה שלא להכין תיכף את התרופה, כבר הייתה כרוכה בסכנה, ואילו הדחייה הנוספת, הייתה כבר סכנה של ממש. כמה סקרנים היו מהלכים בעקבותיו של רבי שמחה בונם ומלווים אותו בחשש רב, אלא שרבי שמחה בונם עצמו היה מהלך בשלווה וברוגע, כאילו אינו זוכר את המרשם שטמון בחיקו.

כאשר התקרבו לביתו של רבי שמחה בונם, ניכר היה במלווים כי הם אינם מאמינים למראה עיניהם. רבי שמחה בונם עצמו היה מהלך כשעיניו מושפלות, אולם הם שהביטו על ביתו לא ידעו את נפשם: מחלון הבית נשקפה דמותו של הרופא הצבאי, כשהוא צופה ומביט, משל מחכה הוא לבואו של רבי שמחה בונם חזרה לביתו. בתחילה נבהלו המלווים מאוד, הם לא ידעו מה זומם הרופא ולשום מה הוא נמצא בבית, אולם משעמדו קרוב לבית יכלו לראות היטב כי מצב רוחו של הרופא אינו מרומם בעליל, וכי הוא נרגז ומתוח ביותר.

רק נכנס רבי שמחה בונם לביתו והנה הוא מגלה את הרופא הצבאי יחד עם בני משפחתו כשהם כולם בוכים ומייללים בקול רעש גדול. הרופא הפיל את

פרשיסחא תמורת הויתור, ונמצא שהקהל כולו הוא זה שמבקש את רבי שמחה בונם שיסלח לך. אכן עצה זו הועילה, ולאחר שהרופא הוסיף והתחייב כי לעד ולעולמי עולמים לא יגרום שום רע לבן ישראל, הסכים רבי שמחה בונם למחול לו ולהחזיר לו המרשם. כמובן שברגע שהמרשם בא לידו של הרופא הוא קרע אותו בחמת זעם והשליך את הקרעים לכל עבר.

מכל אותו סכום גדול שנתן הרופא לקופת הקהילה לא הסכים רבי שמחה בונם לקחת אפילו פרוטה אחת. היה זה קידוש ה' רב ועצום, על הסיעתא דשמיא שהיה לו לרבי שמחה בונם ששונאו כרו לו בור ונפלו לתוכו. כשבד בבד נמצאו הכל למדים על מעלת תפילות יום הכיפורים שעל הכל ניאות היה רבי שמחה בונם לוותר אך לא על הפגיעה בהם.

*

הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'אלף בינה' מסביר את דברי הפסוק (תהלים קיט קסד): 'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך', שהכוונה בזה הוא על תפילות יום הכיפורים, שלפי שהתפילה ביום הכיפורים מתקבלת ומרוצה יותר משאר הזמנים בשנה, לפיכך דווקא ביום זה נתקנו חמש תפילות, יותר מכל זמני השנה. והנה חמש תפילות שיש ביום הכיפורים יחד עם שתי קריאת שמע הם שבע, ועל זה אמר הפסוק 'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך', 'יום' היינו היום הזה הידוע, הוא יום הכיפורים

מבקש להרע לי בממוני, בוודאי שהיית מוחל לך! גם אילו היית מציק לי בגופי, בוודאי שהיית מוחל לך, אבל אתה ברשעותך לא ביקשת להרוויח ממון או להציק לי בגופי, אלא להרע לנשמתו ולהפריע לי את תפילתי בליל יום הכיפורים, את התפילה החשובה ביום זה שאפילו לשמן אין רשות להשטין בו, על כך אין אני יכול לסלוח לך! אין לך מחילה!

משראה הרופא כי אין בדעתו של רבי שמחה בונם להעתר לבקשתו וכי כלתה אליו הרעה, תיכף עלה בדמיונו המראה בו נקבע גזר דינו למוות וכיצד מובילים אותו אל עמוד התלייה כמשפט הראוי לאויבי המלכות, והוא החל לבכות ולהתחנן על נפשו בפני אותם יהודים שכבר הספיקו לשמוע על המחזה המדהים ולהכנס אל הבית, שיואלו בטובם לבקש עליו רחמים בפני רבי שמחה בונם שיחזיר לו את המרשם. הרופא אף נקב בסכום כסף ענק שהוא מסכים לתת לרבי שמחה בונם עבור החזרת המרשם.

נכמרו רחמיהם של הסובבים והם ביקשו עבורו מרבי שמחה בונם שיסכים לוותר ולהחזיר את המרשם לרופא האומלל. אולם רבי שמחה בונם לא הסכים להעתר לבקשותיהם: וכי רחמנים אתם יותר ממני? הלא את תפילת יום הכיפורים הוא בא להפריעני, ואיני רוצה למחול על הפרעה זו!

סוף דבר שהציבור שהתאסף שם נתן לו עצה טובה, שיתחייב בסכום כסף גדול לטובת קהילת יהודי

גה"א-י"ה. כתובת זו הנראית כצופן סתרים היא למעשה ראשי התיבות של מאמרם הנודע של חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נג, ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

התכוונתי לשוב לארץ כליל ראשון בטיסה היוצאת מפראג לישראל. בצוק העיתים היה עלי להקדים ולצאת במוצאי השבת מבית המלון למתחם השוכן במרחק כמה דקות הליכה, כדי לבצע 'בדיקות קורונה' לפני הטיסה כנדרש. התכוונתי גם לרכוש

דבר מה בחנות גדולה ומפורסמת השוכנת בסמוך למתחם ושייכת לאחת מרשתות הענק הפועלות באירופה.

התלבטתי האם להיבדק תחילה או לגשת לחנות, ולבסוף החלטתי להקדים את הבדיקה לקניה.

בסיום הקניה הוצאתי את המעטפה שבה החזקתי את כספי, שילמתי, ואחר צעדתי חזרה למלון.

בבואי למלון חשכו עיניי, נחרדתי לגלות כי המעטפה היקרה אינה ברשותי. מלבד ההפסד העצום הכרוך באבדן סכום הכסף שהיה במעטפה, הוטרדתי והצטערתי מעצם העובדה שנותרתי על אדמת ניכר ללא פרוטה לפורטה.

'כיצד אשלם מחר על השהות במלון ועל ההוצאות שעלי להוציא עד למועד הטיסה?' הרהרתי לעצמי בעוגמה.

ששבע פעמים בו מהללים את הקב"ה, 'על משפטי צדקך' לתיקון השכינה הקדושה הקרויה 'צדק'.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א) אור לישירים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

לפניכם סיפור מיוחד ולקח נפלא בצידו:

לפני כמה שבועות הוצרכתי לנסוע לאירופה לרגל עסקיי. בשבת קודש שהיתי בפראג במלון 'קינג דיויד' הכשר למהדרין. מלון זה נמצא בסמיכות לרובע היהודי העתיק שמתנוסס בו לתפארה עד עצם היום הזה בית הכנסת עתיק הנודע בשם 'אלטנווישול'.

בית כנסת זה הוא הוותיק ביותר באירופה שמתקיימות בו עדיין תפילות כסדרן, וכפי המסורת עוד התפלל בו המהר"ל מפראג.

בכל פעם שאני שוהה בפראג אני משתדל להתפלל לכל הפחות תפילה אחת בבית כנסת זה. הוד הקדומים השורה עליו והכתובות העתיקות המעטרות את קירותיו הגבוהים והמרשימים מעבירים בי תמיד רטט של התרגשות ויראה, בבחינת "מה נורא המקום הזה", והתפילה בו בוקעת ממעמקי ליבי.

כמי שנושא האימן קרוב לליבו, אציין במיוחד את הכתובת המופיעה על הקיר המערבי של בית הכנסת:

בית הכנסת העתיק הסמוך: "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

לאחר שסעדתי פת שחרית במלון, הפצירה בי נוות ביתי שאגש לחנות שבה ערכנו אמש את הקנייה ואשאל את מנהלי המקום האם מצאו את המעטפה האבודה. כאמור, לא חשבתי שיש סיכוי שישבו לי את מעטפתי, ומלבד זאת הייתי בטוח שהמעטפה אבדה בדרך או נגנבה בידי נוכל מזדמן.

למרות זאת, אמרתי בליבי כי אגש למקום ואקיים בכך את חובת ההשתדלות.

כאשר הגעתי לחנות שהמתה אדם, התקשיתי מאוד למצוא עובד שהסכים לשמוע את אשר בפי. גם לאחר שמצאתי עובד שכזה, בקושי הצלחתי להסביר לו שאיבדתי ארנק. כשהבין לבסוף, ביקש ממני הלה להמתין עד שישאל את אחראי הביטחון. כמה רגעים לאחר מכן הוא שב למקום בליווי אחראי הביטחון.

התפלאתי כאשר האחראי שאלני לשמי, שהלוא ידעתי כי שמי לא רשום על המעטפה. השבתי לו, ואז הופתעתי עוד יותר כאשר דרש שאציג לפניו את דרכוני. הצגתי בפניו את הדרכון, והוא עיין בכתוב בו. לאחר מכן הגיש לי ללא אומר ודברים את המעטפה האבודה. נטלתי אותה מידיו בידיים רועדות והודיתי לו מקרב ליבי.

בשעת לילה מאוחרת זו כבר הייתה החנות סגורה, והרחובות חשוכים. כיון שלא הייתה לי כל דרך לדעת היכן נפלה המעטפה - האם בדרך למלון או שמא בחנות, ואולי בכלל נשלפה מכיסי בידי כיים מומחה - לא ראיתי כל עניין לשוב על עקבותי

בשעת לילה מאוחרת זו.

ככל שידעתי לא היה רשום על המעטפה כל פרט מזהה שיכול היה להעיד כי אני הוא בעליה, ומשכך לא ראיתי סיכוי שהמעטפה תושב אי פעם לידי.

כיהודי מאמין קיבלתי דין שמים באהבה, ולאחר 'קריאת שמע שעל המיטה' פניתי לישון כשבליבי תקוה לטוב.

למחרת בבוקר, בעודי יורד לתפילת שחרית בבית הכנסת שבמלון, התלבטתי ביני לבין עצמי עד כמה מתאים שאבקש בתפילתי שהכסף ישוב אלי. האם יתכן שיושב סכום כה גדול במזומן ללא כל פרט מזהה ולאחר שעות כה רבות שחלפו מאז שאבד?

התפילה שיושב אלי נראתה לי כתפילת שווא... לבסוף החלטתי להתפלל בפשטות, שימצאו לי משמים רווח והצלחה.

את ברכות השחר אמרתי בחברותא כהרגלי. בברכת 'המכין מצעדי גבר' כיוונתי גם לבקשה מיוחדת שיכין ה' את צעדי היום לטובה ולברכה. בפרט כיוונתי לכך בעניית 'אמן' על ברכת שותפי, שהלא עדיין הייתי נתון תחת הרושם של מאמר חכמים החקוק על קיר

הכל בהשגחה מדוקדקת סיפר לי אברך יקר: עבדתי כר"מ בישיבה פלונית, והוחלט לסיים את העסקתי. ההרגשה הייתה בלתי נעימה, כאילו אני לא טוב, ובעיקר - פרנסה מזה תהיה עליה?

אבל הקב"ה מנהל את העולם בדרכים שלו, ומה שאנחנו הקטנים חושבים שזה לא טוב - הקב"ה היחיד שזן ומפרנס הוא מחליט מה טוב ומה לא טוב, ומהיכן תגיע פרנסה. פוטרתי מהישיבה בסוף השנה - וקיבלתי שטעלע אחרת, אבל ב"שחור" (בלי תלוש משמורת).

לאחר תקופה נודע לי שאני יכול לקבל 'אבטלה' - אינני נכנס לשאלה ההלכתית, האברך הנ"ל שאל ת"ח מובהק וכך הוא הורה לו] והלכתי לבקש אבטלה.

הכלל הוא שה'ביטוח לאומי' משלם אבטלה במשך תקופה עד למציאת עבודה חדשה, ובכל מקרה, מקסימום עד 1000 ימים בערך. טוב, לקבל משמורת מהמדינה ל-100 ימים זה גם טוב, ובפרט שלא צריך לעשות כלום חוץ מללכת ללשכת התעסוקה פעם בשבוע, לשמוע שאין להם עבודה, ולחזור לכולל.

ממש לקראת סוף התקופה של ה'אבטלה' - פרצה מגיפת הקורונה, והמוני אזרחים הו צאו לחל"ת, והמדינה הודיעה שכיון שאין סיכוי למצוא עבודה בתקופה כזו, לכן כל מי שקיבל אבטלה ימשיך לקבל עד הודעה חדשה.

כך המשיך למעלה משנה קיבל האברך כל חודש כ-5000 ₪, מידי הבורא יתברך בלי שום השתדלות, ואפילו לא היה צריך ללכת ללשכת התעסוקה, כי ידוע שאין מזה להגיע לשם, כי פשוט אין עבודה - וגם היה חשש הדבקה.

טוב, בחסדי ה' הגיעו חיסונים לארץ, ונגמרה החגיגה של האבטלה, אך - הקצרה יד ה' המדינה הודיעה שמי שמובטל

מיהרתי לשוב למלון כשליבי מתרונן בהודאה. רק כשהגעתי לחדרי שבמלון ובחנתי לעומק את תכולת המעטפה, הבנתי כיצד ידע אחראי הביטחון כי אני הוא בעל המעטפה. בתוך המעטפה היה מונח דף רשמי שעליו היה רשום שמי ולצידו קוד הבדיקה שרק באמצעותו ניתן לקבל את התוצאה השלילית שתאפשר לי לעלות למטוס. מבלי משים הנחתי אותו במעטפת הכסף, ובכך הקדים לי ה' רפואה למכה.

רק עתה הבנתי כי בברכת 'המכין מצעדי גבר' שברכתי הבורא הייתי צריך גם להודות לקדוש ברוך הוא על שהכין צעדי, שאצמד לבדיקה לפני שאצעד לחנות, כך שכאשר אבדה לי המעטפה כבר היה בתוכה סימן הזהוי שהיה דרוש כדי שהמעטפה תושב לרשותי.

למחרת בבוקר בשווי ארץ הודיתי על כך בהתרגשות רבה. אולם הלקח שלמדתי מכך ייחקק בליבי לנצח. מי יודע כמה פעמים מכין הקדוש ברוך הוא את צעדינו לטובתנו מבלי שאנו יודעים אף להודות על כך. כמה פעמים "גבר עלינו חסדו" ואיננו שמים לב...

(הספר החדש 102 סיפורים - מאת ר' צבי נקר הובא בגל' קבלת שבת) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

יש לו תעודה, אבל מי אומר שהוא לא מערים על נותני הכשרות? אחרת מה הוא עושה פה?!

שומו-שמים!

אבל אולי אני טועה? אולי זה לא הרכב שלו, וגם מי שנכנס ויוצא מהחנות זה מישוהו שרק דומה לו? ניגש לבדוק ולוודא את העניין וכן. אין ספק, זו המכונית וזה האישי!

שומו-שמים כבר אמרנו?

ליותר מזה הוא לא נצרך. מיד כאשר חזר לשכונה שיתף את מכריו בתגלית המרעישה. וכי צריך הוכחות יותר חזקות למה שמתרחש לנו כאן מתחת האף?

בעל האטלז עושה עסקים עם רשת הטריפה, והוא – שלגמרי בטעות נקלע לשם – הבחין בו בחסדי השם, וכך יש לו את הזכות להציל את כולם ממכשול.

ותהום כל העיר!

ככל שנטו האנשים להאמין לשמועות הרעות, כך הלך מצב הפרנסה של האטלז ונעשה גרוע מיום ליום. ואם בשעתו זה היה נראה כדבר הגרוע ביותר שייכול היה לקרות לבעל האטלז, בא העתיד והוכיח שמדובר רק בתחילתו של מדרון חלקלק.

השם-רע גרם ליחס חברתי נוקשה כלפי "החשוד". אנשים נטו להאמין שהאישי האכיל אותם טריפות במשך שנים, והכל תמורת בצע-כסף. הכעס כלפיו היה עמוק, והיחס בהתאם.

כדרך של "בריות-טובות" היו שניפחו את הסיפור וידעו להוסיף תילי-תילים של דברים שלא היו ולא נבראו, עד שהצליחו להפוך את דמותו של בעל האטלז לסוג של מכשפה.

הוא לא יכל לעמוד בזה. ביום בהיר חטף התקף-לב, ועד מהרה שבק היים לכל חי.

מתחת גיל 45 יפסיק לקבל 'אבטלה' כי יש מספיק עבודות, אבל מי שמעל 45 ימשיך לקבל עוד כחצי שנה, כי יותר קשה למבוגרים למצוא עבודות.

בן כמה היה האברך? באותו חודש הוא נהיה בן 45!!
העולה ממעשה זה, הקב"ה זן ומפרנס לכל, והכל מדוקדק עד דק בהשגחה, מי ריווח ומי יפסיד, הכל בהשגחה עליזנה - ובלי שום צורך בהשתדלות. ההשתדלות היא כפריעת מוס - ומי פתי

ידוץ אחרי מס הכנסה???

מי באר בחוקתי תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

על כמה צריך לדון לכף זכות

אופס, זה הרי הרכב של האטלז המקומי - מעניין מה ההוא עושה פה?

היה זה כאשר 'מר שזוארין' חלף במקרה עם רכבו, ליד חנות - מפעל ענקית לשיזוק בשר פיגולים. הוא נולד עם עיני נץ ואופי בלשי, ותיכף זיהה את הרכב שהנה מחוץ למפעל.

הרכב של בעל האטלז השכונתי שלהם, אצלו קונים כולם בשר-כשר. רגלו של יהודי כשר לא הייתה מעזה לדרוך בחנות כזו של פיגולים, ודווקא הוא - בעל האטלז - חייב להימצא שם?

הציץ פנימה והבחין בקצב שלנו מסתובב שם, נכנס ויוצא, כמו בן-בית.

האם הוא רואה נכון? האמנם האטלז השכונתי עושה עסקים עם חנות-מפעל טמאה זו? רגע, אבל יש לו תעודת-כשרות! נכון.

(גל' טיב הקהילה / איש לרעהו) אור לישירים הובא ע"י
 הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר
 נוסף p0583271323@gmail.com

הכומר שלימד יהדות

הרב חזקיהו מיישקובסקי, מנהלה הרוחני של ישיבת "אורחות
 תורה", סיפר סיפור נפלא ומיוחד, והקדים ואמר שהוא מספר
 את הגיסה הכי מדויקת, ושהוא מכיר את הסיפור מקרוב.
 ושמענו את הסיפור מפיו, והרי הוא לפניכם כהויותו:

בבולטימור ישנו בית ספר לילדים מהוננים בלבד, שגאוות
 תושבי העיר היא מי שבנו לומד שם. מנהל בית הספר הוא כומר
 נוצרי. יום אחד הגיע שם לבחינה ילד יהודי כבן 12, שהוריו
 החליטו לנסות את מזלם. מי יודע, אולי יקבלוהו למרות שהוא
 יהודי.

כשהגיע המועד אליו הזמון, הגיע הילד לבית הספר ונכנס
 לבחינה אצל המנהל. הבחינה עברה בהצלחה, המנהל הוסיף
 לשאול אותו כמה שאלות לראיון קצר, ולבסוף, לאחר מחשבה
 של כמה שניות, שאל לו: "הפרצוף שלך גורם לי לספיקות...
 אתה יהודי?" הילד ידע בוודאות שאם הוא עונה שהוא יהודי, לא
 יקבלוהו, אך החליט לא לבגוד ביהדותו. "כן", ענה בקול רועד.
 "פה. אם אתה יהודי, אני מקבל אותך, אבל בתנאי שאני לומד
 איתך כל יום לאחר הלימודים כמה דקות". הילד היה המום. הוא
 חשב שהמנהל חומד לו לצון, אך משהעו להביט בפניו ראה
 שהם רציניות.

הילד הסכים לתנאי, והבחינה הסתיימה. משהגיע היום
 המיועד לתחילת שנת הלימודים, ליוו הורי הילד אותו לבית

גם בשלב נוראי זה יהיה קשה לומר שרבים היילו עליו דמויות.
 אבל הוא כבר התפטר מהסבל. מי שנשאר לסבול את סבלו
 בעולם הזה היו האלמנה והיתומים.

והי היום ומר שווארץ יוצא עם רכבו לנסיעה ארוכה, ובאמצע
 הדרך - פנצ'ר! ולא רק בגלגל אחד - כי אם בשניים! ואיפה זה
 קורה? בדיוק מול אותה חנות-מפעל גדולה שמוכרת טריפות.
 אין לו פלאפון אבל הוא חייב להזעיק עזרה. בצר לו הוא נכנס
 למשרד החנות, מסביר את מצוקתו ומבקש להתקשר.

הגוי מסכים לסייע לו בחפץ-לב תוך כדי שהוא משיח לפי
 תומו: 'מעניין, אתה כבר היהודי האורתודוכס השני שמתפנצ'ר
 לו הרכב בדיוק בפתח החנות שלי. לא מזמן, לפני כשנה, נכנס
 לפה אורתודוכס עם אותה מצוקה... אולי אתה מכיר אותו? הוא
 סיפר לי שהוא מנהל חנות בשר קטנה ב..."

מר שווארץ חשב שהוא מתעלף. הנה התברר לו בדיוק מה
 חיפש בעל האטליו בחנות, ואך אין לכל זה כל קשר עם
 החשדות והשם- רע שהוא הוציא עליו!

'מר שווארץ' נשבר לחלוטין. התברר לו שלחנים הרם ליהודי
 יקר את פרנסתו, וגרם לרדתו שאול טרם עת...

מרוב צער וחרטה לא ידע את נפשו, ופנה לכמה מגדולי הדור
 להמציא לו פתח תשובה ותיקון. לאחר שעלה עם מניין לקבר
 ובקש מוחילה, השקיע את עצמו בהקמת קרן לפרנסת האלמנה
 והיתומים.

וגם את השלב הקשה יותר בתיקון הנפש הוא ביצע: הסתובב
 ממקום למקום והתוודה ברבים את כל מה שעולל - והכל מתוך
 מטרה שילמדו מכך האנשים להזהר ולהישמר מלהוציא חס-
 ושלוש שם-רע על יהודי. לעולם לא למודר להסיק מסקנות
 מסוכנות והרסניות - מילים שעלולות לרצוח!

ואכן, בהסכמת הוריו החל הבהור ללמוד גם בישיבה ואט אט החל להתחזק בלימוד התורה ובקיום המצוות. במקביל הוא עשה חיל בלימודיו בתיכון ולאחר תקופה הגיעו הלימודים לסיומם. בטקס חגיגי הוא קיבל תעודת גמר עם הציונים הטובים. לאחר הטקס, הוא נכנס לפרידה מהמנהל, ולאחר כמה מילות תודה על כל ההשקעה בבית הספר היוקרתי והמוצלח, החליט לשאול את הכומר גלויות: "בבקשה, שהמנהל לא יכעס. המנהל כומר או יהודי, או שניהם ביחד"!? גם גוי וגם כומר, ענה המנהל בחיך.

"אז מה פשר הדבר שהמנהל מחליט לקבל אותי בגלל שאני יהודי, משקיע מזמנו ללמוד אותי לימודי יהדות במשך שנים, ועוד שולח אותי לישיבה אורתודוקסית"!? "לשאלה הזו חיכיתי כל השנים", אומר לו המנהל.

"תקשיב טוב. כבר מצעירותי שימשתי ככומר. שנה אחת קיבלתי שנת שבתון מהעבודה. במשך כל השנים ענין אותי מאוד סוד קיומו של העם היהודי, מה מחזיק אותי כל כך הרבה שנים, למרות כל הרדיפות. היתה את השואה שכיילתה שלישי מהעם היהודי, ולמרות זאת הם פורחים ומשגשגים. יש שם אנשים בעלי כשרונות, מדענים ומלומדים בכל המקצועות, ודוקא אותם רוצים כל הזמן לכלות. זה לא יאומן!"

הכומר נשם נשימה עמוקה והמשיך, "החלטתי לבוא לארץ ישראל ולהתחזק על עקבותיו של עם זה. לא היה לי הרבה כסף, קניתי רמטיס טיסה, והגעתי לארץ ישראל, מיד שמתי פעמי לירושלים. קניתי כמה מיני מאפה להשקית את רעבוני וצערתי לכותל. אני מגיע למקום, רואה את האבנים הגדולות והעתיקות, את המתפללים היהודים ואת כל המראה הנהדר.

לפתע, נישא אלי יהודי מבוגר, מחבק את כתפיי בחום ושואל- קובע: "נכון איך לך איפה להתאכסן? יופי, אתה אורח שלי

הספר, והוא החל ללמוד שם. הוא חישש כל היום הראשון ללימודים מפני מה שמצפה לו עם המנהל. בסיום הלימודים, ניגש למשרד המנהל כשליבו פועם בחוקה, ודפק על הדלת בהססנות. הדלת נפתחה, והמנהל שמה לראותו. הוא חיך לעברו וקרא לו להיכנס. היו שם כמה מורים, והוא ביקש מהם לצאת. המורים לא הבינו מדוע הם 'מגורשים' ממושרדו בגלל ילד שרק היום התחיל ללמוד כאן, אך צייתו לבקשה.

הילד התיישב, והמנהל פנה אליו: "אתה יודע אותיות א' ב' ?" "לא", השיב הילד. "בא נתחיל ללמוד". הכומר התחיל ללמוד איתו אותיות א' ב', יום אחר יום. לאחר תקופה לא ארוכה, ידע הילד לקרוא בצורה שוטפת.

משלימוד הקריאה, עבר המנהל ללמודו סידור, לאחר שהילד לא ידע מה זה. גם כאן, הילד הפגין כשרונות מבורכים ולמד במהירות את נוסח התפילה. משם עבר המנהל ללמוד את רוב פרשיות החומש, אח"כ גם מהנביאים וכתובים, ועוד כמה מסכתות משישה סדרי משנה.

הלימוד היומי נמשך במשך כמה שנים, כשכל הזמן בוערת הסקרנות בליבו של הילד, שכבר הפך לבהור.

כומר נוצרי אדוק, מקבל אותו בגלל שהוא יהודי, ומתמסר ללמוד אותו לימודי יהדות מבלי טיפת הטפה לנצרות!. הוא לא העיז לשאול את המנהל כלום מחשש שיסלקו.

לאחר שגמרו כמה מסכתות נכבדות במשניות, הודיע לו המנהל יום אחד: "זהו. עד כאן אני יודע, מכאן ואילך אני יודע, אבל אתה - בתור יהודי, מחובתך לדעת. יש כאן ישיבה של יהודים בבולטימור, לך לשם, תלמוד שם בכל ערב כמה שעות, ובמקביל תמשיך את לימודך גם כאן.

אחד. אם במהלך השנים תמצא ילד יהודי, ותלמד אותו את כל מה שלימדתי אותך, או תחזיר קצת את הגוילה.

חיפשתי במשך שנים רבות, עד שהגעתי אתה לבית ספר לפני כמה שנים. אני הוא זה שצריך להודות לך על זה שבמותך התכפר לי הגול שעשיתי. תודה לך, ותודה לאלוקים שנתן לי את האפשרות הזאת". סיים הכומר את דבריו. הבחור קם ולחץ את ידו בהתרגשות, והם נפרדו לשלום כשהמנהל מבקש ממנו לשמור על קשר ולדווח על התפתחותו בלימודי היהדות.

לאחר תקופה קצרה, החליט הבחור לעלות לירושלים ולהמשיך שם בלימוד התורה הקדושה. הוריו הסכימו לו לאחר שסיפר להם את כל הסיפור.

הוא למד בישיבה המתאימה לו בירושלים, וכיום הוא זכה לחיות אברך מן המניין, מדקדק במצוות קלה כבחמורה וזכה להקים בארץ הקודש משפחה לתפארת.

(גל' קבלת שבת - שבועות) אור לשישירים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולהומר נוסף

p0583271323@gmail.com

עד היכן הכרת הטוב

ברצוני לשותף אתכם בסיפור מדהים שסיפר לי יהודי יקר ששמע זאת מבעל המעשה. בעיר אשדוד, התגורר יהודי בשם רבי יוסף ו הבה, רבי יוסף היה גבאי בית הכנסת, ובכל פעם כשמרן הגאון רבנו עובדיה יוסף היה מגיע לעיר אשדוד, היה הולך למסור שיעור בבית הכנסת של אותו גבאי, למרות שלא היה בו ציבור גדול, רבים מתושבי העיר התפלאו, מדוע מרן הגר"ע יוסף רוחש חיבה יתרה? הוא חייך, ולאחר מכן סיפר סיפור שרק הוסיף תמיהה על תמיהתם, רבי יוסף סיפר שפעם אחת התקשר ללשכת מרן הגר"ע יוסף וביקש לשוחח עמו,

בימים הקרובים". הלכתי אחריו לכיוון ביתו והוא סידר לי הדר ודאג לכל מחסורי.

כשהגיעה השבת, ישבנו ביחד בשולחן שבת, והא דיבר שם דברי תורה, אמונה ויהדות עד לשעות הקטנות של הלילה. אני זוכר, שהדברים ריגשו אותי מאד וענו לי על שאלות רבות שישאלתי את עצמי. לאחר כמה ימי התאקלמות בהם התרגלתי קצת לאווירה, אמר לי המארח: "אני מבין שאתה חדש בארץ הקודש. יש לי כאן ישיבה ליד הכותל, בא ושם ותלמד תורה".

"אפילו עברית בסיסית אני לא יודע", אמרתי לו. "אל דאגה, עלי ועל צווארי". ובאמת, הוא דאג להצמיד לי בחור מבוגר שילמד אותי לימודי יהדות, וכך למדתי והתקדמתי, כשכל הזמן הוא עוטף אותי באהבה ובחום.

התקופה שם היתה נפלאה מאד, אני חייב לומר. כשהגיעה השנת שבתון לסיומה, והוצרכתי לחזור לעבודתי בתור כומר, באתי לראש הישיבה להיפרד ממנו. קראו לו הגאון הרב נח וינברג (וצ"ל), ראש ישיבת "אש התורה" בירושלים.

"אני חוזר לעבודתי בחו"ל", אמרתי לו. "באתי להודות לרב מקרב הלב על כל התקופה הנפלאה שהרב דאג לי במסירות נפש, ממש כמו בן יחיד".

"במה אתה עובד", התעניין. "כומר בכנסייה בבלטימור", השיבתי לו. לא צפיתי את הסערה שתתחולל בעקבות התשובה הזו. לפתע האדימו פניו, והוא הביט בי בכעס נורא.

אף פעם לא ראיתי אותו כועס כך. "מה???!!! אני מבזבז שנה מחיי על כומר?! אתה לא יכול להגיד לי מההתחלה שאתה לא יהודי"?! התביישתי מאד, רציתי שהאדמה תבלע אותי. לא ידעתי מה לענות לו.

הרב שתק כמה דקות, ולבסוף אמר לי: "תשמע, עשית לי עוולה גדולה וזה חטא של יופר. אני מוכן לסלוח לך בתנאי

המוכיר ענה, שמרן נמצא כעת בפגישה עם אנשים חשובים, למעשה ולתגובות ולהומר ונוסף

p0583271323@gmail.com

ה ש ד וך ש ה ג י ע ב ג י ל ש מו נ י ס ו ש ל ו ש

השבת אנו ממש ערב חג מתן תורה, כמוצאי שבת נוכח להכנס לחג הקדוש, לזכות לפתוח את השבוע בקדושת החג שתלווה אותנו הלאה. סיפר הרב צבי נקר שליט"א סיפור הפלא ופלא.

שתי בנות שלמדו עבודה סוציאלית, הגיעו להתמחות בבית אבות בבני ברק. אחת מדירות בית האבות היתה קשישה בת שמונים ושלוש, שלא נישאה מעולם. אבל קשישה זו היתה מלאת שמחת חיים ופעילה ועצמאית, והסיבה שבאה לבית אבות כדי למנוע לעצמה את הבדידות.

יום אחד היא ראתה שהבנות מזדרזות לסיים את המטלות שאלה אותן לאן אתן ממהרות?

אמרו: אנחנו בנות עשרים ושש, ועדיין לא מצאנו את השידוך, ויש סגולה להתפלל בעמוקה – מקום קבורתו של התנא האלוקי יונתן בן עוזיאל זיע"א. יפריע לכן אם אני אצטרף אליכן? בכלל לא יפריע בשמחה.

בנסיעה שאלו אותה למה באת? אמרה אני רוצה להתחתן, ואמרתן שזה מקום שמסוגל לזה.

אמרו לה אבל את כבר בת שמונים ושלוש? ענתה אז מה? אני רוצה!

הבנות צחקו לעצמן. במקום לחשוב על יום המיתה, היא חושבת על יום ההתנאה...

הגיעו לעמוקה, והבנות שמו לב בחצי עין שהיא מתפללת ממש בכוונה גדולה.

ואינו יכול לקבל שיחות כרגע, אך רבי יוסף אמר למוכיר, לומר למרן שזה יוסף והבה מאשדוד ותראה שהוא יענה, בתחילה לא נטה המוכיר לעשות בדברי רבי יוסף, אבל רק, אך אחרי רבי יוסף איים עליו שאם מרן ישמע שסירב להעביר את השיחה, הוא מאוד יכעם עליו, רק אז נאות המוכיר לשאול את מרן, האם להעביר לו את השיחה, כששמע מרן שרבי יוסף על הקו, אמר למוכיר להעביר לו את השיחה, המוכיר שמח בליבו שישמע לעצתו של רבי יוסף, כי אם מרן עצר את כל עיסוקיו כדי לשוחח עימו, זה סימן שהוא איש חשוב מאוד. כעת התעצמה תמיהת המכרים של רבי יוסף והבה, מה סוד הקסם שלו, שמרן מכבד אותו כל כך, ולאחר הפצרות נעתר רבי יוסף ולספר להם את סוד חיבתו של מרן כלפיו.

היכרותו עם מרן – סיפר רבי יוסף – החלה במצרים בבית הכנסת 'אדבה ואחיה', כשמרן שימש שם כסגן הרב הראשי, באותם שנים ביצר ורומם את חומות הדת והכשרות במצרים, חלק מחברי הקהילה היהודית לא היו שומרי תורה ומצוות, ואף התנכלו למרן, מרן סבל את חרפתו בדומיה, אך אני ועוד כמה חברים שהכרנו בגדלותו של מרן, לא נתנו לרוחות הזרות להטעות אותנו, ונלחמנו באותם אנשים למרות היותם 'תקפים'; לאחר שלוש שנים עזב מרן את מצרים ושב לארץ ישראל, וכך נותק הקשר, לאחר שנים כשעליתי לארץ ישראל מרן הרגיש כלפי הכרת הטוב, ובכל פעם שאני מזמין אותו למסור שיעורים, הוא לא מהסס ובא לאשדוד ומכבד אותי. מרן לימד אותנו עד היכן צריכים להגיע בהכרת הטוב, תורה עם דרך ארץ, יהי רצון שנוכה להלך לאורו. (מתוך הספר "המלך דוד" של הרב אליהו עמר) הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון

הרב יעקב עמר יביע אומר נשא הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

התפילה שהושיעה

סיפר הרב יחיאל מאיר צוקר שליט"א שסיפר לו תלמיד חכם שמעת לעת הוא מוסר שיעורים במספר ישיבות. לאחר סיום שיעור מסוים שנמסר בערב בין הזמנים של חודש אב נוגש אליו בחור ובפיו בקשה להתייעצות.

כך הוא מספר: עד לישיבה גדולה עברתי שמונה מוסדות. בחיותי ילד סבלתי מדרסלקציה, ובכך עברתי ממוסד למוסד, הגעתי לישיבה קטנה טיפולית שחוות סוסים לצידה, שם עשיתי תרפיה בבעלי חיים, ובסייעתא דשמיא השתפר מצבי הלימודי והחברתי...

כשהגיעה העת לעלות לישיבה גדולה הצלחתי איכשהו להתקבל לישיבה שמאד חפצתי ללמוד בה. עכשיו אני נמצא ולומד בה, אולם אני חווה בכל יום מחדש את התרחיש המתסכל – אני רואה את כל הבחורים לומדים ונהנים משיעור טוב, אולם אני אינני מסוגל להתרכז בכל טקסט כתוב – אני מתחיל לקרוא ומיד מתמלא הכל בנקודות שחורות ומעורפלות... כיצד אוכל להתגבר על כך?!

אותו תלמיד חכם אמר לו שהוא אינו מומחה בבעיות כאלו, אבל עוד מעט מגיע חודש אלול, והימים הנוראים הם זמן מיוחד המסוגל לתפילה. הוא הציע לבחור שיתמקד בענין אחד: תתפלל כל הזמן שהי' יאיר את עיניך בתורתו.

שבעה חודשים לאחר מכן, ערב ראש חודש ניסן, שוב הגיע התלמיד חכם לאותה ישיבה, ומוסר שיעור מקיף במסכת בבא בתרא. לאחר השיעור נוגש אליו בחור והתחיל לדבר איתו

חזרו בחזרה. זמן קצר לאחר מכן הבנות עזבו, את מקום עבודתן בבית אבות היות ומצאו מקום עבודה אחר.

אחרי חצי שנה אמרו אחת לשנייה אולי נלך לבקר בבית אבות נראה מה קורה שם? באו ולא מצאו את הקשישה המדוברת, שאלו את שמנתה לחדר, והיא ענתה ביושב, הלכה.

המושג "הלכה" בבית אבות זה רק למקום אחד. השתיים היו מזוזעות, הן חיפשו את המנהלת, ואמרו לה: למה לא אמרת לנו שפלוגית נפטרה, את יודעת שהיינו קשורות מאד אליה.

המנהלת מסתכלת עליהן ושואלת נפטרה? היא התחנתה!

ובאותו רגע נשמעה זעקה מפי הבנות: מה? ה ת ח ת נ ה...!!! כ

ן! עונה המנהלת ומספרת: בערך לפני חצי שנה הגיע לבית

אבות אדם בן שמונים, הוא היה בריא ומלא מרץ, אבל לא רצה

לישון לבד בבית, מאחר ולא רצה להטריח את הנכדים שיבואו

לישון אצלו, הוא עבר לבית אבות.

אחת העובדות חשובה שזה ממש שידוך טוב הקשיש

והקשישה, היא הציעה לשניהם, ובאמת תוך זמן קצר הם

התחתנו. והלכו לגור בבית שלו כי הוא היה אדם אמיד.

שתי הבנות נשארו פעורות פה. ההבדל ביניהן אליה, שהיא

התפללה אמנם תפילה אחת אבל לא סמכה על הנתונים שלה,

בת שמונים ושלוש וכו', אבל הם חשבו אנהנו צעירות עובדות

מסודרות נמצא משהו נתפלל אבל לא צריך הרבה מאמץ. אחי

ורעי היקרים יש מסר נוסף ואדיר בסיפור, הקשישה עשתה

התאמצות נוספת בגילה כשנודע לה שמקום קבורתו של התנא

האלוקי יונתן בן עוזיאל זיע"א מסוגל לדבר, קמה ונסעה

והתפללה, ולבסוף קיבלה ישועה – התחנתה.

פלפול בבקיאאות עצומה ובהבנה עמוקה שגרמו לכל השומעים התפעלות מצמררת.

ממשיך התלמיד חכם ואומר: יצאתי בחיזוק עצום - תלמיד שעבר שמונה מוסדות עד שיעור ב' בישיבה קמנה, וגם בישיבה גדולה התמודד עדיין מול קשיי קריאה קשים – וכשהתפלל מעומק לבו זכה להגיע לדרגות גבוהות ולהשגות בלימוד הרב יעקב עמר יביע אומר אמור הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

ויתר על תורם בכדי שהתורם יעזור לאלמנה

על הרב יהודה ז"ל מצ"ל מייסד מוסדות שתילי זיתים סיפור שהוא היה שקוע במחשבות כיצד יוכל לדאוג לאלמנה והיתומים השבורים סיוע שיש בו ממש ובפרט לאחר שהמקרה ישכח מן הלב והאלמנה תעמוד בפני שוקת שבורה בעת נישואי ילדיה, לפתע עלה במוחו רעיון, הרי אחד מהתורמים לשתילי זיתים, מקרה כזה מדבר לליבו, אבקש ממנו שיקח חסות על המשפחה וכל חתונה יתן סכום הגון, אלא שהתורם הנ"ל מחמת זה יפסיק לתרום למוסדות, וכאן סבא זצ"ל קיבל החלטה להעדיף את האלמנה על המוסדות, אותו נדיב היה סומך רק על סבא ולכן הסכים להעביר את הכספים אך ורק דרך סבא, וכך לפני כל חתונה סבא היה מתקשר אליו ומבקש את עזרתו עבור האלמנה והיתומים, הלא היה נותן סכום שיש בו כדי לעזור להוצאות הגדולות של החתונה, ולא היה מאושר יותר מסבא, שזוכה לעשות חסד מושלם, לא רק בלקשר את המשפחה עם תורם, אלא בלהיות מחותן בכל ההתרמה שבאה במקום התרומה למוסדות, אבל איזה אושר יש לסבא לעסוק בפריה ורביה וכשישאל בבית דין של מעלה עסקת בפריה ורביה

בלימוד מכל הכיוונים במסכת וארבעים דקות דן איתו בלימוד מעמיק ומקיף. התלמיד חכם קלט שהבחור זה בדיוק אותו אחד שסיפר שאינו יכול לקרוא טקסט כתוב. הוא תהה, האם אינו מועה בבחור?! כשסיימו לדבר בלימוד שאלו האם זה אתה שפנית אלי בסוף זמן קיץ שנה שעברה. השיב הבחור: כן! האם הרב זוכר מה הוא הציע לי בזמנו? הרב לא זכר.

סיפר הבחור: כאשר שבתי מהישיבה לביתי ביקשתי מאמי ומאחיותי שבהודש אלול ובעשרת ימי תשובה תתמקדנה בתפילה אחת: שד' יאיר עייני בתורתו. וכך הם עשו ועשה גם הוא.

כשבאתי בתחילת זמן חורף ליישיבה – התחלנו מסכת בבא בתרא. פתחתי את הגמרא: השותפין שרצו לעשות מוציאה... וקראתי אותה בעונג, כך אני קורא ואני זו מהגמרא – ברוך ה' למדתי בזמן חורף חמישים דף בעיון! ואמר שהוא מתכנן ללמוד ולסיים את כל מסכת בבא בתרא בעיון.

אמר לו התלמיד חכם בהתרגשות גדולה: אני מבקש ממך, שכאשר תעשה 'סיום' תזמין אותי.

שנה והצי לאחר מכן באחד מתשעת הימים, קיבל התלמיד חכם טלפון מאותו בחור, שהוא מזמין אותו ל'סיום' (מסכת בבא בתרא הגה המסכת מורכבת מאד והכי ארוכה ויש בה 175 דפים) התלמיד חכם הגיע ל'סיום' וראה שם את כל בני הישיבה. הבחור המסיים החל באמירת 'הדרך ופרץ בכני. כך כאשר מילותיו נשברות אמר את ההדרן.

שנה לאחר מכן קיבל התלמיד חכם טלפון נוסף מאותו בחור – הוא טלפן להזמין את התלמיד חכם לחתונתו. וסיפר שבשבוע הברכות הוא מסיים שוב את בבא בתרא ואמר בסיום, ומסר

למעשה פרשת במדבר

(כדברי המהרש"א בשבת ל"א שזה הולך על לחתן יתומים) מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

כוחה של תורה

עוד נחזור על דבר המפורסם בין אנשי שלומנו חסידי באבוב, כשמלפני כמעט עשור קרה מקרה רח"ל בקרית באבוב שבעיר בת-ים בארצנו הקדושה, נפטרו לבית עולמם זוג איש ואשתו בתוך שעות ספורות, כשסיימו ליהיה אחת ואך חזרו לביתם שנשנית עליהם אבלותם רח"ל, והצריכו לערוך לוי אחרת. ועלו לשאול את פי הגר"ח זצ"ל על פשר הדברים, כי בהאי פחדא הוה יתיבא מחמת דינים השורה עליהם.

הם חשבו אולי יגיד להם לעשות שינוי השם, אולי לעשות

קידוש על יין, ושאר עצות טובות.

אך כשהציעו הדבר לפני הגר"ח זצ"ל ציזה להוציא מארגו הספרים ספר המתורגמן לא מן הראשונים רבי אליהו אשכנזי ז"ל בעל ספר התשבי, והורה לעיין בסוף הספר שם מתב המחבר שיר בדרך הודאה ובקשה, "הלל לא-ל מלך נאמן אבינו אב הרחמן", ובסיומו מתפלל ומבקש מהש"ת על חייו וחיי אשתו "שהיא לא תהיה אלמנה ואני לא אהיה אלמן, יחד נמות ובגן עדנות אישך". ובחיוך הנסוך על פניו הטהורות פנה הגר"ח לבני המשפחה והרגיעם שאין לפחד כלל, ואדרבה זהו בקשה שביקש אי מהראשונים לימות לזה.

רואים את כוחה של תורה שמאירה לאדם את הדרך וגם במקום שנראה כמידת הדין, מ"מ דעת התורה אומרת להיפך שזה מה שצריך להיות ואין מה לחשוש לכלום. קובץ עץ חיים עמ' שצו הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

סבא ינהגו בראשו הן הן, עם חיוך גדול, זוהי מצוה שנעשתה לשם שמים, שגם מי שידע על קיומה, לא ידע כמה היה המאמץ עבודה. הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

עינים של תורה

סיפר רבי יעקב ששון שליט"א נכדו של מרן זיע"א כשישב מרן זקני זצ"ל בבית הדין בפתח תקוה (בשנת התש"א), היה הגאון רבי יצחק מאיר בן מנחם זצ"ל יושב ועוסק בסידור גט לבעל ואשה מעולי בבל. ומרן זקני זצ"ל לא היה מוועד לערוך הגט, רק ראה כאשר הגיע הבעל, שאל אותו

רבי יצחק מאיר, מה שמך? השיב לו הבעל, אברהם, והנה תעודת הזהות שלי ששם שמי אברהם. החל הגרי"מ בן מנחם לסדר הגט, כתב הסופר את שם הבעל "אברהם". אולם בעיני מרן זקני היה הדבר מוזר, מי הוא זה אשר ישאלוהו על שמו, והוא משיב את שמו ומוכיח כן מתעודת הזהות שלו! הלא דבר הוא?! לכן פנה אל הבעל בלשון ערבי (של בבל) ושאל אותו איש אסמך? (מה שמך?). השיבו הבעל, אברהם. אמר לו מרן זקני זצ"ל, תאמר לי את האמת, מה שמך? אמר לו שמי הגי, אמר לו מרן זקני, א"כ למה אמרת שמך אברהם! השיב הבעל, כי בבואי ארצה שאל אותי הפקיד מה שמך, אמרתי הגי, הגי, והפקיד האשכנזי שמע הרי, אמר לי הפקיד, אברהם! התביישתי מפניו ואמרתי לו שיהיה אברהם, תכתוב אברהם, ומאז רשום שמי אברהם, אבל כולם קוראים לי הגי. אמר מרן זקני לרבי יצחק מאיר, תשמע בעצמך מהבעל שאין שמו אברהם, והלך לדרכו. יביע אומר קדושים תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב

עד כמה צריך לדון לכף זכות

ועוד בו שלישי, מעשה פלא שהעורך קיבל מכלי ראשון בזמן שאירע הדבר, במקרה הלז תפסו את הגר"ח זצ"ל בשגיא... אמנם ממנו ניתן נלמוד על גאונותו ועל העיון המקורית שהי לו בכל דבר המובא בפוסקים. לערך בשנת תשע"ח הגיע למנהלי המכון זכרון אהרן בירושלים עיה"ק ת"ו שבראשות הרב יונתן בלייער שליט"א, מכתב מארה"ב ובו עורר המעורר שהיות והמכון מוציאים לאור ספרי קודש קדמונים, ובספרים שיש בו הקדמות והגהות מהידען והחוקר ר' שלמה באבער מלבוב מעתיקים דבריו והגהותיו ומצרפים הקדמותיו לתוך מהדורתם, והזירו לבל ימשיכו הלאה לעשות כן, וביני לבני גם נמצא והי תמונה ממנו בגילוי ראש ויש לפקפק על יראתו הקודמת לחכמתו [אח"כ נתברר להם שזה הי' תמונת פאספורט, וחוק המלכות במדינת רוסלאנד הי' מחייב לקחת התמונה בגילוי ראש רואים עד כמה צריך לדון לכף זכות], ומכיון שהיו באמצע ההדרת הספר פסיקתא דרב כהנא שיש בו הגהות ותיקונים מר"ש באבער הג"ל, ולא ידעו כדת מה לעשות אם להדפיס כלל או להביאו בלי הזכרת שמו. ולכן שלחו מכתב להגר"ח זצ"ל לשאול את פיו כיצד ינהגו בדבר. וענה להם הגר"ח זצ"ל במכתב שאכן אפשר להביאו ולצטט דברים בשמו, בסימו, בהמשנה ברורה מביאו בשם המגוי. חברי המכון התחילו בחיפוש אחר חיפוש בכל ספרי החפץ חיים זצ"ל למצוא המקור שהתכוון עלי הגר"ח, אמנם לא מצאו מקומו. גם בחיפוש קובץ עין חיים עמו שיצא הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com

הסגולה האמיתית היא ההתגברות על המידות

בערב פסח התקשר אלי אברך יקר מקרית גת וסיפר לי שביום היולדת הרה"ק רבי יצחק אבוחצירא זיע"א הוא לקח בקבוק הארק וכתב עליו שאת בקבוק זה הוא יפתח ויחלק מהמשקה בשנה הבאה בהיולדת הרה"ק רבי יצחק אבוחצירא זיע"א לישועות פלוני בן אלמונית, מדובר בסגולה מוכרת מאד בקרב עדות המזרח כאשר בשנה הבאה פותחים את המשקה ב"סעודת הודיה" לאחר שגושעיים, ולאחרונה התוודעתי מכמה שעשו את הסגולה וראו ישועות גדולות והנה אותו אברך עמל על ניקיון הבית לפני פסח ולפתע הילדים שהיו שותפים לניקיונות היוזו דברים בבית ממקום למקום ומחוסר שימת לב נפל הבקבוק ארצה נשבר ונשפך... האברך לא ידע על מה לחשוב יותר, על הלכלוך הרב שנוסף לערב הפסח, או על הסגולה שפרחה באוויר.... אך האברך נזכר במעלת ההתגברות על הכעס בערב הפסח, ומשך הוא התאפק ולא הגיב על מה שראו עיניו. עוד באותו היום התקשר אליו קרוב משפחה ואמר לו: תעשה לי חשבון כמה כל ההוצאות של משפחתכם לחג הפסח, אוכל, הלבשה, וכל מה שאתם צריכים לכל ימי החג, ועוד היום אני מביא לך את הכל במוזמן! מדובר במשפחה ברוכת ילדים וההוצאות מסתכמות באלפים מרובים, ובזכות ההתגברות על הכעס הגיעה הישועה הפלאית. בחול המועד סיפרתי את הסיפור במהלך דרשה בבית המדרש "קהל חסידים", שם סיפרתי את הסיפור הזה, כאשר בין הנוכחים נמצא גם מיודענו האברך. לאחר הדרשה הוא ניגש אלי ואמר לי: "סלח לי, אבל יש לך טעות פרט אחד בסיפור לא היה מדוייק", "נו אז מה, העיקר זה המסר" השבתי לו, אך הלה התעקש להעמיד אותי על הטעות, וכך הוא אמר: "אתה אמרת שמספר שעות אחרי שהתגברתי על הכעס קיבלתי את הטלפון

פלא הוא מעוניין בדיוק כעת לבצע לי העברה בנקאית, ובדיוק מאותו הבנק בו מתנהל החשבון שלנו, כך שההעברה תשתקף מיידית! רבותי, לעניות דעתי זהו נס ענק, אין אפילו אלפית האחוז של סיכוי שדבר שכזה יקרה, עם הסכום המדוייק, היום והשעה, ובדיוק מאותו בנק. זכיתי לזה לאחר שקיבלתי על עצמי כמה דברים להתחזק, אבל בהחלט גם בזכות זיכוי הרבים, כי הקב"ה שמח שמפרסמים את הדברים הללו, שהם בבחינת "ללמוד על הכלל מולו יצא", שהכל בשליטה, נכון, לא הכל אנחנו מבינים, אבל בהחלט הכל בשליטה, ומה שלא נבין היום נבין פעם אחרת, יש לנו על מי לסמוך, על אבינו שבשמים. אישרכם ישראל סיון תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

השמירה על המצוות שהצילה

שמעון הוא משגיח כשרות ירא שמיים הבקיא בהלכה על בוריה. מלבד בקיאותו בהלכות הנוגעות בכשרות המאכלים, הוא מקפיד מאוד לקיים את כל ההלכות ולשמח את קונו בכל מעשיו. כמה פעמים בשנה הוא נשלח לפולין, להשיג על מפעל גדול שבו מייצרים מוצרים המש... ווקים גם בארץ. העובדים במפעל מכירים את שמעון היטב ואף מחבבים אותו מאוד, מכיוון שהוא נוהג להתייחס אליהם בכבוד, מאיר להם פנים ולעיתים גם מבדח אותם. הטבחית הראשית של המפעל יודעת היטב שבכל פעם שמשגיח הכשרות היהודי מגיע למפעל, עליה להפסיק לשיר בקולי קולות.

באחת הפעמים ששמעון הגיע למפעל הוא ניגש למלאכתו ובדק את טיב הכשרות במפעל, ולפתע החלה הטבחית לשיר בקולי קולות כהרגלה. שמעון ניגש אליה ואמר: "גברת טבחית, שכחת שלנו היהודים אסור לשמוע קול שירת אישה? בבקשה

עם העזרה הגדולה, אך האמת היא שזה לא קרה לאחר מספר שעות, אלא כבר מיד אחרי חמש דקות!" אישרכם ישראל סיון תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

מחיכה הגיע הכסף

הוצאות החג היו מרובות ברוך השם, כמו בכל בית יהודי, הגיע היום בו חברת האשראי גובה את התשלום דרך הבנק, הייתי זקוק בדחיפות ל"ח להפקידם בבנק על מנת שהתשלום יעבור בשלום, השעה ארבע הגיעה כאשר הבנק נסגר בשש וחצי, ועדיין לא ידעתי מאין יבא עזרי, התחלתי את השיעור בשיבה מותך תפילה ותקווה לנס כפשוטו, בשעה חמש ורבע סיימתי את השיעור הוצאתי את הפלאפון מהכיס ואז הבחנתי ב"שיחה שלא נענתה" מסוחר בכתבים ועתיקות, לפני יותר משנה שלחתי לו תשובות שקבלתי ממרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל על מנת שימכור אותם במכרוז למרבה במחיר, הלה הראה את הכתבים לחוקר כתבים שהביע את דעתו כי הכתבים הללו הם לא של מרן זצ"ל אלא של בנו שליט"א שהיה נוהג להעתיק כל תשובה ולשלוח לשואל את ההעתק, והיות שיש לו כתב דומה זקוקים למזמחה מיוחד שיכול לזהות של מי הכתב, הוא הסביר לי שאין לו מה לעשות עם התשובות הללו ושאל אותם בחזרה, כך הכתבים נשארו אצלו הרבה זמן כשאני לא ממהר לשוב ולקחת אותם, עבר הרבה זמן ומרן זצ"ל הלך לעולמו, מיד לאחר פטירתו התקשר אלי אותו סוחר שיחי ואמר לי שכעת גם למכתבים שכאלו יש דורש והוא שאל אם ארצה שיפתח במכרוז עם שלוש מאות דולר, וכל המרבה במחיר יזכה בכתבים, הסכמתי, וכעת בדיוק הוא מתקשר לבשר לי שהמכרוז הסתיים והכתבים נמכרו תמורת? אלף וחמש מאות שקלים! ובאורח

למעשה פרשת במדבר

ואמרה שכל העובדים במפעל דאגו לו וקיוו שהוא יהזור בריא ושלם. שמעון שאל את הטבחית: "רק תאמרי בבקשה, איך ידעת להזעיק את כוחות ההצלה בדיוק בזמן?" הטבחית ענתה: "מכיוון שבכל פעם שאתה נמצא במטבח אתה מבקש ממני להפסיק לשיר. באותו יום שהיית במטבח שרתי בקולי קולות ולא אמרת דבר, וכשהבנתי שאינך מרגיש טוב קראתי מיד לכוחות ההצלה". באותו רגע הבין שמעון המשגיח שההקפדה שלו על שמירת ההלכות קלה כחמורה הצילה את חייו, כי אפילו טבחית גויה מבינה שליחודי כשר אסור לשמוע קול שירת אישה. (מתוך שיעור של הרב אפרים שהרבני שליט"א) (משכן שילה במדבר תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

תשרי כשאסיים את מלאכתי". הטבחית התביישה ואמרה: "כבוד המשגיח היהודי, אני מצטערת, שרתי מתוך הרגל. אני יודעת שכאשר אתה כאן עליי להפסיק לשיר, אבל לרגע שכחתי ואני מבקשת סליחה". שמעון אמר: "תודה על ההבנה". עבודת ההשגחה במפעל רבה, ושמעון השתדל כהרגלו לא לפסוח על שום מוצר.

לקראת סוף השליחות בפולין נכנס שמעון למפעל והחל במלאכתו. הוא נכנס למטבח הראשי, והטבחית הראשית קיבלה את פניו ואמרה: "אתה רואה, משגיח יהודי, אינני שרה כהרגלי. תבדוק מה שאתה צריך לבדוק, וכשתסיים ותצא אשיר בקולי קולות". שמעון חיך ואמר: "תודה". הוא החל לבדוק את המוצרים, ולפתע חש סחרחורת והתיישב על כיסא. הטבחית הראשית שניצחה על מלאכת הבישול שכחה שהוא נמצא שם והחלה לשיר בקולי קולות. לאחר כמה דקות היא הבחינה בשמעון היושב על הכיסא והבינה שהיא שרה בעוד שהמשגיח היהודי נמצא לידה. הטבחית הפסיקה מיד את שירתה ואמרה: "סליחה, משגיח יהודי, שוב לא שמתי לב שאני שרה". והיא הוסיפה ושאלה: "אבל מדוע כעת לא ביקשת ממני שאפסיק? אך שמעון לא הגיב ולא אמר דבר. היא התקרבה אליו ושמה לב שהוא במוצב של חוסר הכרה.

הטבחית נבהלה והזעיקה את כוחות ההצלה, ואלו הגיעו למפעל וביצעו בו החייאה. לאחר שההחייאה עברה בהצלחה הובהל שמעון לבית החולים בפולין להמשך טיפול, ולאחר שבוע ימים הוטס לבית החולים תל השומר בארץ. לאחר ניתוח לב והתאוששות שב שמעון לביתו בריא ושלם.

כעבור שבועות אחדים שוב נשלח שמעון לפולין, וכשהוא ראה את הטבחית הראשית הוא הודה לה על כך שהזעיקה את כוחות ההצלה בזמן וכך ניצלו חייו. הטבחית שמחה לראות אותו